

HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt.

KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET

**2016. ÉVI
ÉVES BESZÁMOLÓHOZ**

TARTALOMJEGYZÉK

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ	3
1.1 A TÁRSASÁG BEMUTATÁSA.....	3
1.2 EUROCONTROL – LÉGIFORGALMI DÍJAK SPECIÁLIS ELSZÁMOLÁSI RENDSZERE.....	6
1.3 A SZÁMVITELI POLITIKA ISMERTETÉSE.....	9
1.3.1 Az éves beszámoló készítése.....	9
1.3.2 Alkalmazott értékelési eljárások és módszerek.....	9
1.3.3 Amortizációs politika.....	13
1.3.4 Céltartalék képzési szabályok.....	15
1.3.5 Változások a Számviteli Politikában.....	15
II. SPECIFIKUS RÉSZ	16
2.1 MÉRLEGHEZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTÉSEK.....	16
2.1.1 TÁRGYI ESZKÖZÖK ÉS IMMATERIÁLIS JAVAK.....	16
2.1.2 BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK.....	19
2.1.3 KÉSZLETEK.....	20
2.1.4 KÖVETELÉSEK.....	21
2.1.5 ÉRTÉKPAPÍROK.....	23
2.1.6 PÉNZESZKÖZÖK.....	24
2.1.7 AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK.....	24
2.1.8 SAJÁT TŐKE.....	28
2.1.9 CÉLTARTALÉKOK.....	29
2.1.10 KÖTELEZETTSÉGEK.....	33
2.1.11 PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK.....	36
2.2 EREDMÉNYKIMUTATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTÉSEK.....	39
2.2.1 ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE.....	39
2.2.2 EGYÉB BEVÉTELEK.....	45
2.2.3 ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK.....	46
2.2.4 SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK.....	51
2.2.5 EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK.....	52
2.2.6 PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE.....	54
2.2.7 TÁRSASÁGI ADÓ.....	56
2.3 VAGYONI, PÉNZÜGYI ÉS JÖVEDELMI HELYZET ÉRTÉKELÉSE.....	57
III. TÁJÉKOZTATÓ RÉSZ	59
3.1 MÉRLEGEN KÍVÜLI TÉTELEK.....	59
3.1.1 MÉRLEGFORDULÓNAPON NYITOTT HATÁRIDŐS ÜGYLETEK.....	59
3.1.2 PÉNZÜGYI SZEMPONTBÓL JELENTŐS, MÉRLEGBEN NEM SZEREPLŐ MEGÁLLAPODÁSOK BEMUTATÁSA.....	60
3.2 VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK, IGAZGATÓSÁG ÉS FELÜGYELŐ BIZ. TAGJAINAK JÁRANDÓSÁGA, ELŐLEGEI, KÖLCSÖNEI.....	61
3.3 MUNKAVÁLLALÓK ÁTLAGOS STATISZTIKAI LÉTSZÁMA, BÉRKÖLTSÉGE ÉS SZEMÉLYI JELLEGŰ EGYÉB KIFIZETÉSEI.....	61
3.4 KAPOTT TÁMOGATÁSOK.....	62
3.5 KÖRNYEZETVÉDELLEM.....	69
3.6 KUTATÁS-FEJLESZTÉS TÁMOGATÁSA.....	70
IV. MELLÉKLETEK	71
4.1 CASHFLOW KIMUTATÁS.....	71
4.2 IMMATERIÁLIS JAVAK ÁLLOMÁNYVÁLTOZÁSA.....	72
4.3 TÁRGYI ESZKÖZÖK ÁLLOMÁNY VÁLTOZÁSA.....	73
4.4 LÉGIFORGALMI IRÁNYÍTÁSI SZOLGÁLTATÁSOK ÁRBEVÉTELE – FÖLDRAJZI MEGBONTÁSBAN.....	74
4.5 IMPORTBESZERZÉSEK.....	77
4.6 TÁRSASÁGI ADÓALAP MÓDOSÍTÓ TÉTELEK.....	78
4.7 KÖRNYEZET VÉDELMI KÖZVETLENÜL SZOLGÁLÓ IMMATERIÁLIS JAVAK ÉS TÁRGYI ESZKÖZÖK.....	79
4.8 A VESZÉLYES HULLADÉKOK, KÖRNYEZETRE KÁROS ANYAGOK MENNYISÉGI ÉS ÉRTÉKADATAI.....	80
4.9 EGYÉB KÖRNYEZETVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEK.....	81
4.10 SZAKMAI RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA.....	82

I. Általános Rész

1.1 A társaság bemutatása

A Társaság

cégneve:	HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zártkörűen Működő Részvénytársaság
rövidített elnevezése:	HungaroControl Zrt.
alapításának időpontja:	2006. november 22.
cégbíróági bejegyzés időpontja:	2006. december 13.
cégjegyzékszama:	01-10-045570
székhelye:	1185 Budapest, Igló u. 33-35.
telephelye:	1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér
fióktelepei:	Kőrishgyi radarállomás – HU-8572 Bakonyszücs, Hrsz.: 0129 Püspökladányi radarállomás – HU-4150 Püspökladány, Hrsz.: 0915/4
alaptőkéje:	20.201.600 ezer forint
tulajdonosa:	Magyar Állam (100%)
alapítói és részvényesi jogok gyakorlója:	a közlekedésért felelős miniszter (1011 Budapest, Fő utca 44-50.)
statisztikai számjele:	13851325-5223-114-01
adószama:	13851325-2-44

A Társaság működési formája:

A Társaság zártkörűen működő, egyszemélyes részvénytársaság.

Részvények fajtája, száma és névértéke:

A Társaságnál kibocsátott részvények fajtája törzsrészvény.

A Társaság alaptőkéje 20.200 darab, egyenként 1.000 ezer forint, azaz Egymillió forint névértékű „A” részvénytársaságba tartozó részvényben, amelyek kibocsátási értéke részvényenként 1.000 ezer forint, azaz Egymillió forint, továbbá 16 db 100 ezer forint, azaz Egyszázezer forint névértékű „B” részvénytársaságba tartozó részvényben testesül meg, amelyek kibocsátási értéke részvényenként 100 ezer forint, azaz Egyszázezer forint.

A Társaság elektronikus elérhetősége:

Honlap: www.hungarocontrol.hu E-mail: info@hungarocontrol.hu

A légitársaságokról szóló törvény értelmében a Társaság feladatai:

A légitársaságokról szóló 1995. évi XCVII. törvény a 61/A. §.-ában a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zártkörűen Működő Részvénytársaságot (a Társaság) jelöli ki a légitársasági szolgálatok ellátására. A törvény értelmében a Társaság feladatai:

- a) a légitársasági irányító, a repüléstájékoztató és riasztó szolgálat ellátása
  - aa) - a katonai körzetek kivételével - Magyarország ellenőrzött légtérben,
  - ab) a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és légtérben, valamint
  - ac) azon nemzetközi kereskedelmi repülőtér és annak légtérben, amelyen a tárgyévvel megelőző két év statisztikai adatai alapján számított átlagos éves utasforgalom meghaladja az évi százezer főt, amennyiben a repülőtér üzemben tartója vagy tulajdonosa a szolgáltatásra való felkészülés költségeit és a szolgáltatás díját megfizeti a Társaság részére, továbbá Magyarország légtérben a légitársasági navigációs, távközlési, légtérrelőrző szolgálat ellátása, és az ezekhez szükséges berendezések (kivéve a repülőtéri műszeres leszállító rendszert) működésének biztosítása;
- b) a nemzetközi polgári repülés részére repülésbejelentő és tájékoztató szolgálat ellátása;
- c) a rendelkezésre álló információk alapján adatszolgáltatás a Magyar Honvédség erre kijelölt szervezete részére, a légtérfelügyelethez szükséges azonosítás elősegítése érdekében;
- d) légtérkezelés, közreműködés a stratégiai légtérkezelési feladatokban;
- e) a légi forgalom áramlásának szervezése;
- f) légi jármű eltűnése, vagy kényszerhelyzetbe kerülése esetén a szükséges intézkedés - kutatás-mentés, valamint egyéb segítségnyújtás - kezdeményezése;
- g) központi légitársasági tájékoztató szolgálat (AIS) ellátása, a légitársasággal kapcsolatos tájékoztató anyagok kiadása;
- h) - a repülőtéri körzetek kivételével - az ellenőrzött légtérben kívül Magyarország légtérben légi járművek részére tanácsadói, repüléstájékoztató és riasztó szolgálat ellátása;
- i) a feladatainak ellátásával kapcsolatos fejlesztés;
- j) a légitársasági irányító és körzeti repüléstájékoztató szakszemélyzet munkahelyi képzése, illetve továbbképzése;
- k) műszaki dokumentációs és ahhoz kapcsolódó tájékoztató tevékenység ellátása;
- l) a koordinált és menetrend-egyeztetett repülőtereken a riasztókiosztás és menetrend-egyeztetés;
- m) a magyar légtér igénybevételeért fizetendő díjjal összefüggő - nemzetközi szerződésben meghatározott - költségalap kezelése;
- n) Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és légtérben repülésmeteorológiai feladatok ellátása;
- o) Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér légtérben, valamint a külön jogszabályban meghatározott Budapest közeli körzeti légtérekben alkalmazott műszer szerinti repülési eljárások tervezése.

Egyéb jogszabály alapján ellátott feladatok:

A Magyarország Kormánya és a Koszovói Nemzetközi Bizottsági Erő (KFOR) között a Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginnavigációs szolgálatok nyújtásáról és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátásáról szóló Végrehajtási Megállapodás kihirdetéséről rendelkező 2013. évi CCXLVIII. törvényben a Társaság számára meghatározott feladatok ellátása.

A Társaság tevékenysége

A Társaság főtevékenysége: (5223) Légi szállítást kiegészítő szolgáltatás.

A Társaság a főtevékenysége ellátását elősegítő szolgáltató tevékenységeket is elláthat.

A HungaroControl Zrt. a főtevékenységét jelentő légiforgalmi szolgáltatás keretében végzi:

- a Magyarország légterében átrepülő forgalom irányítását,
- valamint a Budapest/Liszt Ferenc repülőtér érkező-induló forgalmának kiszolgálását,
- ezek mellett egyéb piaci alapon működő kiegészítő szolgáltatásokat is nyújt (például vidéki repülőtereken repüléstájékoztató és légiforgalmi irányítási tevékenység; oktatás).

Az Éves Beszámoló összeállítása

Az Éves Beszámolót a Társaság vezérigazgatója: Szepessy Kornél (1082 Budapest, Corvin sétány 1/B V. em. 2a) önállóan írja alá.

A Társaságnál a könyvviteli szolgáltatás körébe tartozó feladatok irányításáért, vezetéséért felelős személy: Lepres Orsolya, bejegyzett könyvvizsgáló (1194 Budapest, Viola u. 27.), MKVK tagsági száma: 005400.

A Társaság könyvvizsgálóinak adatai:

Ernst & Young Könyvvizsgáló Korlátolt Felelősségű Társaság (1132 Budapest, Váci út 20.), MKVK nyilvántartási száma: 001165. A könyvvizsgálatért a könyvvizsgáló által kijelölt felelős személy Bartha Zsuzsanna (5900 Orosháza, Rákóczi út 25.), MKVK tagsági száma: 005268.

A tárgyévi üzleti évre vonatkozó beszámoló könyvvizsgálataért szerződésben megállapított összeg 7.800 ezer forint. Az egyéb, nem könyvvizsgálói szolgáltatásokért felszámított díjak összege 20 ezer forint.

1.2 Eurocontrol – légiforgalmi díjak speciális elszámolási rendszere

A HungaroControl Zrt. főtevékenységén belül a három fő üzletág:

- Útvonalirányítás (En Route): a Magyarország felett átrepülő forgalom irányítása,
- Terminálirányítás (TNC): a Budapest közelkörzetében működő Budapest/Liszt Ferenc repülőtéren le- és felszálló légiforgalom irányítása,
- A Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtása és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátása.

Az üzletágak bemutatása

Útvonalirányítás – Magyarország légtérében

Magyarország 1992-ben lett tagja az Eurocontrol Multilaterális Egyezménynek, amelynek keretében a szerződő államok vállalták, hogy összehangolt politikát léptetnek életbe közös elszámolási rendszer felállításával az *útvonaldíjak* megállapítására, kiszámlázására, beszedésére és nyilvántartására.

Az Eurocontrol Központi Útvonaldíj Iroda (Central Route Charges Office – CRCO) a tagországok repülési adatszolgáltatásai alapján számlázza a légitársaságok felé az általuk végrehajtott repülésekkel kapcsolatos légiforgalmi díjakat, beszedi azokat, majd átutalja a légiforgalmi szolgáltatóknak. Mindezen tranzakciókról részletes nyilvántartást vezet, amelyet a tagállamok részére havi rendszerességgel elérhetővé tesz. Ezen tevékenység után az útvonalirányítás (En Route) esetében adminisztrációs díj kerül felszámításra, amelyet az adott repülésekkel kapcsolatos útvonaldíjon felül a légitársaságok megfizetnek a havi kiszámlázás során, a Multilaterális Egyezménynek megfelelően.

Terminálirányítás – Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtéren és Budapest közelkörzetében

A 2006-ban életbe lépett Léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 1794/2006/EK Rendelet (2006. december 6.) már a *terminálirányítási díjakra* (TNC) vonatkozóan is tartalmazott kötelező érvényű előírásokat, így ezen díjtételek megállapítása és elszámolása is – az útvonaldíjjal együtt - EU közösségi szabályok hatálya alá került.

A TNC díjakkal kapcsolatos követelések kezelésére az Eurocontrol és Magyarország között létrejött bilaterális megállapodás alapján kerül sor, amellyel kapcsolatban a HungaroControl egy évre vonatkozóan előre meghatározott összeget fizet, és a terminál-költségalapban felszámít a légitársaságok felé.

Koszovói magas légtér irányítása

A Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtásáról és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátásáról szóló, Magyarország Kormánya és a Koszovói Nemzetközi Biztonsági Erő (KFOR) között létrejött Végrehajtási Megállapodás alapján a Társaság végzi a Megállapodásban kijelölt légtérben az átrepülő forgalom irányítását.

A koszovói irányítás a közös Szerbia-Montenegró-KFOR „En Route” díjszabási zóna keretein belül működik. A szolgáltatásnyújtás bevételeinek és költségeinek elszámolása a közös Szerbia-Montenegró-KFOR költségalapon keresztül történik valamennyi érintett fél szoros együttműködésében, az Eurocontrol útvonal-használati díjak fizetésre vonatkozó elveivel összhangban.

Elszámolási rendszerek

Teljes költségmegtérítési rendszer

2011. december 31-ig a légiforgalmi szolgáltatás költségei az úgynevezett „teljes költségmegtérítési rendszer” keretein belül térültek meg.

A “teljes költségmegtérítési” elszámolási rendszer sajátossága, hogy az egységdíjtétel meghatározásához előzetesen meg kell határozni a következő évre várható forgalom és a szolgáltatás nyújtásához szükséges költségek nagyságát, azonban a forgalom tényleges alakulása, illetve a tényleges költségek nagysága a tervezettől mindig eltér, így az egyes tagállamok esetében a költségek teljes megtérülése adott évre vonatkozóan nem érhető el teljes pontossággal. Bizonyos években bevételhiány, máskor bevétel-többlet keletkezik. A hiány és a többlet kiegyenlítése az úgynevezett „kiigazító mechanizmus” alkalmazásával történik, melynek keretében az adott év (n) bevételének hiánya/többlete elszámolásra kerül, ettől eltérő tagállami szándék hiányában – főszabály szerint az „n+2”-ik évben az egységdíjtétel kalkulációja során. Az adott évben keletkező bevételi többlet/hiány árbevétel a mérlegben elhatárolásra kerül, majd n+2 évben kerül feloldásra. Ebben az elszámolási rendszerben a légiforgalmi szolgáltatók nem viselnek sem költség-, sem forgalmi kockázatot.

Míg 2012. évet megelőző években a minden légforgalmi irányítói szolgáltatás a teljes költségmegtérítés rendszerén belül működött, a 2015. üzleti évtől már csak a Koszovói irányítás költségeinek elszámolása történt a teljes költségmegtérítési rendszeren belül.

Teljesítmény tervezési rendszer

A teljes költségmegtérítési rendszert 2012-től felváltotta a kockázatok megosztását előtérbe helyező „teljesítményrendszer” a Bizottság 691/2010/EU Rendeletével, illetve az azt hatályon kívül helyező 39/2013/EU Rendelettel.

Az útvonalirányítási szolgáltatás (En Route) esetében 2012. január 1. óta, a terminálirányítás (TNC) esetében pedig 2015. január 1-től kezdődően lépett életbe a *teljesítményrendszer*, amely bizonyos paraméterek mentén kockázati (költség- és forgalomkockázat) elemeket vezetett be a díj meghatározása során. Ez azt jelenti, hogy a tervtől való meghatározott eltérések többé nem számolódnak el automatikusan, hanem a Társaság egyes kockázatokot már maga visel, annak költségei őt terhelik, illetve ő rendelkezik az extra bevételekkel. A teljes költségmegtérítés rendszerében keletkezett egyenlegeket a teljesítményrendszer keretein belül továbbra is el lehet számolni, meg lehet téríteni.

A teljesítményrendszerben az érintett EU-s országoknak előre meghatározott tervezési időszakokra (ún. referencia időszak) teljesítménytervet, azaz költség és forgalmi tervet, és ezekkel együtt négy, előre meghatározott teljesítményterületen (repülésbiztonság, környezetvédelem, kapacitás, költséghatékonyság) teljesítménycélokat kell meghatározniuk. Az adott ország teljesítménytervében meghatározott teljesítménycélokat kialakítása során figyelembe kell venni az adott teljesítményterületre uniós szinten kitűzött teljesítménycélokat is.

A teljesítményterületek közül, kiemelkedik a költséghatékonysági terület, elsősorban az ehhez kapcsolódó új kockázatok, illetve pénzügyi hatások miatt. A legfőbb kockázatok, melyek az új rendszerben megjelennek:

1. Költség kockázat

A teljesítménytervben meghatározott reál költségszinthez képest magasabb költséget csak a jogszabályban (1794/2006 EK rendelet, illetve az azt hatályon kívül helyező 391/2013 EU rendelet) meghatározott korlátozott számú esetben van mód érvényesíteni (ezek az ún. „nem kontrollálható költségek”), ellentétben a teljes költségmegtérüléssel rendelkező rendszerrel, ahol az összes tevékenységgel összefüggésben felmerült költséget át lehetett hárítani a szolgáltatást igénybe vevő légitársaságokra. Előbbiekből kifolyólag, az árfolyam-mozgásokból adódó kockázatokat sem lehet már az új rendszerben áthárítani a légtérhasználókra. Annak eredményeképp azonban, hogy a teljesítményrendszerben a költség kockázat a reál költségszinthez kapcsolódik, az infláció tervtől eltérő alakulásának kockázatát továbbra is a légiforgalmi irányítást igénybe vevő légtérhasználók viselik.

2. Forgalmi kockázat

A teljesítménytervben meg kell határozni az adott referencia időszakra vonatkozóan becsült forgalom nagyságát is. A teljesítményrendszer keretei között a forgalmi szint eltéréseiből adódó bevétel kiesést, illetve többletet egy bizonyos szintig már a szolgáltatóknak kell viselniük. Erre egy sávos kockázatmegosztás keretében kerül sor az alábbiak szerint:

Forgalom eltérés nagysága a tervhez képest	Szolgáltató viseli	Légtérhasználó viseli
±0-2%	100%	0%
±2-10%	2% fölötti rész 30%-a	2% fölötti rész 70%-a
±10%-	10% fölötti rész 0%-a	10% fölötti rész 100%-a

A forgalmi eltérés hatásának számítása során vannak olyan tételek, amelyeket nem kell figyelembe venni, azaz ezen esetekben a légtérhasználók viselik teljes mértékben az eltérés kockázatát (meteorológiai költségek, hatósági költségek, nemzetközi hozzájárulások és elszámolási egyenlegek esetében).

A terminálirányítási szolgáltatás tekintetében a vonatkozó uniós jogszabályok alapján 2015-től a Terminálirányítási üzletág is a teljesítményrendszer hatálya alá került. A 391/2013 EU Rendelet alapján tagállami bejelentés esetén a 225.000 mozgásszám alatti repülőterek esetében (ilyen a Liszt Ferenc reptér is) nem kötelező a forgalmi kockázat viselése, az továbbra is a légtérhasználóknál maradhat. Magyarország az erre vonatkozó bejelentést az Európai Bizottság felé 2013 júniusában megtette, így a második referencia periódusban a terminál irányítás kapcsán a forgalmi kockázatot a Társaságnak nem kell viselnie.

1.3 A számviteli politika ismertetése

1.3.1 Az éves beszámoló készítése

A HungaroControl Zrt. a többször módosított, számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Számviteli törvény, a továbbiakban: Szt.) alapján könyvvezetésében a kettős könyvvitelt alkalmazza, és éves beszámolót készít december 31-i fordulónappal. Az éves beszámolóval egyidejűleg a Társaság üzleti jelentést is készít.

A mérlegkészítés időpontját a Társaság az üzleti évet követő év március 15. napjával határozza meg. A Társaság üzleti éve a naptári év.

A Társaság „A” típusú mérleget készít. A Társaság az eredménykimutatását összköltség eljárással állítja össze. A Társaság nem él a Szt. által biztosított összevonási, részletezési lehetőségekkel, azaz mérlegében, eredménykimutatásában sorokat nem von össze, új sorokat nem szerepeltet.

A Társaság könyveit forintban vezeti, az éves beszámoló pénzneme a forint. Az Eurocontrol részére készítendő költségalap-elszámolás is forintban készül.

A Társaság az Szt. 155.§. 2) alapján könyvvizsgálatra kötelezett.

1.3.2 Alkalmazott értékelési eljárások és módszerek

A Társaság az eszközeit és a forrásait a Számviteli törvénynek megfelelően egyedileg értékeli.

A tárgyi eszközöknél és immateriális javaknál az egyedi értékelés egyedi és csoportos nyilvántartásra épül. Csoportot képeznek azok az eszközök, amelyek fajta, hasznosítási cél, üzembe helyezési időpont, beszerzési érték, illetve előállítási költség, költséghely és felelős megőrző szempontjából azonosnak tekinthetők.

A terv szerinti és a terven felüli értékcsökkenési leírás módjára, az értékvesztés elszámolásának és visszairásának eseteire, valamint az egyes tárgyi eszközök esetében a leírási kulcsok meghatározására vonatkozó részletes szabályokat az Amortizációs politika tartalmazza.

A befektetett pénzügyi eszközök között a tulajdoni részesedés nyilvántartásba vételének időpontja: részvény, üzletrész vásárlása esetén a tulajdonjog megszerzés időpontja. A tulajdonjog megszerzésének időpontja alapítás, tőkeemelés esetén a tulajdoni részesedés cégjegyzékbe való bejegyzésének dátuma. A tartós tulajdoni részesedést jelentő befektetések értékelése egyedileg, mérlegelt átlagár alapján történik. A mérleg fordulónapján értékvesztést számol el a Társaság, ha:

- a tőzsdén és egyéb tőkepiacon jegyzett részesedés esetében – kellően aktív piac esetén – a jegyzési árfolyam tartósan és jelentősen a könyv szerinti átlagos árfolyam alá csökken (a leértékelés a mérlegkészítés időpontjában érvényes jegyzési átlagárfolyamra történik),
- nem jegyzett részesedés esetén a Társaság részesedésére jutó saját tőke értéke tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alá csökken (az értékvesztést a részesedésre jutó saját tőke összegéig számolja el).

Leányvállalatnak vagy közös vezetésű vállalkozásnak minősülő befektetés esetében a részesedés (üzleti- vagy cégértékkel, illetve a vállalkozásnak adott kölcsönrel korrigált) értéke

a befektetés realizálható értékével kerül összevetésre. Amennyiben a részesedésre jutó saját tőke összege alacsonyabb, mint a részesedés üzleti- vagy cégértékkel, illetve a vállalkozásnak adott kölcsönrel korrigált könyv szerinti értéke, meghatározásra kerül a részesedés realizálható értéke. Értékvesztés elszámolására akkor kerül sor, ha

- a realizálható érték tartósan alacsonyabb, mint a részesedés üzleti- vagy cégértékkel korrigált, illetve a befektetés részére adott kölcsönrel növelt könyv szerinti értéke; és
- a részesedés jövőbeli üzleti kilátásai vagy a működésével kapcsolatos stratégiai tényezők sem támasztják alá a befektetés megtérülését.

A befektetett pénzügyi eszközök között nyilvántartott egyéb, nem kereskedési célúnak minősített *értékpapírok* bekerülési értéke: a vételár, illetve a szerzési érték. Az azonos nemű, több beszerzésből származó értékpapírok elidegenítése, bevonása során a könyv szerinti érték csökkentése FIFO módszerrel történik. Abban az esetben, ha a könyvekben szereplő befektetett pénzügyi eszköz piaci értéke tartósan a könyv szerinti érték alá csökken, a Társaság értékvesztést számol el a piaci érték szintjéig. Az értékvesztést a pénzügyi ráfordítások között kell elszámolni. A Társaság egyedileg minősített lényeges eszközei azok, amelyek a mérleg sor 20%-ának értékét képezik és nagyobbak 5.000 ezer forintnál, továbbá minden, egyedileg lényegesnek minősített eszköz.

A *készleteket* egyedileg értékeli a Társaság. Egyedi értékelésnek minősül a csoportosan nyilvántartott, azonos paraméterekkel rendelkező eszközök átlagos beszerzési áron történő értékelése is. A Számviteli törvény szerinti bekerülési értéket a vásárolt anyagok, áruk esetében mérlegelt átlagáras eljárással határozza meg. A Társaság a vásárolt készletek beszerzési árát csökkenti:

- ha a készlet nem felel meg a készletekre vonatkozó előírásoknak (szabvány, szállítási feltételek, szakmai előírás, stb.), az eredeti rendeltetésének, vagy megrongálódott, vagy
- ha a készlet eredeti állapotában nem következett be változás, azonban a Társaság a tevékenységének, az alkalmazott technológiának vagy a piaci körülményeknek a megváltozása miatt a készletet nem tudja az eredeti céljának, rendeltetésének megfelelően felhasználni, és emiatt feleslegessé válik.

Ekkor a készlet értékének csökkenését – a különbözetnek értékvesztéskénti elszámolásával – a becsült eladási ár szintjéig kell elszámolni.

A mérlegben a követelést az elfogadott, az elismert összegben, illetve a már elszámolt értékvesztéssel csökkentett, az értékvesztés visszaírt összegével növelt, könyv szerinti értéken kell kimutatni. A vevők és adósok egyedi minősítése alapján az üzleti év mérleg fordulónapján fennálló és a mérlegkészítés időpontjáig pénzügyileg nem rendezett követelésnél (ideértve a hitelintézetekkel, pénzügyi vállalkozásokkal szembeni követeléseket, a kölcsönként, az előlegként adott összegeket, továbbá a bevételek aktív időbeli elhatárolása között lévő követelésjellegű tételeket is) értékvesztést számolunk el – a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján – a követelés könyv szerinti értéke és a követelés várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbözet összegében, ha ez a különbözet tartósan mutatkozik és jelentős összegű. A Társaság a minősítést a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján végzi, amelynek során megbecsüli a követelés befolyásának várható százalékát. A minősítés során a követeléseket, kölcsönöket, előlegeket: problémamentesnek / határidőn túlinak / kétesnek / illetve behajthatatlannak minősítjük.

Problémamentes az a követelés, amely esetében egyrészt a fizetési határidő még nem járt le, másrészt a határidőre történő pénzügyi teljesítést – információink, ismereteink szerint – semmilyen körülmény nem gátolja.

Határidőn túli követelésnek minősül az a követelés, amelynél a megállapodás (szerződés, számla) szerinti, vagy egyéb jogszabály alapján előírt fizetési határidő lejárt.

Kétesnek akkor tekinthető a követelés, ha annak realizálása az időpont, illetve az összegszerűség tekintetében a megismert körülmények miatt bizonytalanává vált.

Behajthatatlannak a Szt. 3.§ (4) 10. pontja alapján minősíthető a követelés.

A mérleg fordulónapon fennálló határidőn túli, valamint a kétesnek minősített követelések után, a vevők, adósok egyedi minősítése alapján elszámolandó értékvesztés mértéke: a követelés könyv szerinti értéke és a követelés várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbség összegében, ha ez a különbség tartósan mutatkozik és jelentős összegű. Az értékvesztés számviteli elszámolása szempontjából Társaságunk vevőnként, adósonként együttesen kisösszegűnek tekinti a 100 ezer forintot meg nem haladó követeléseket. Az értékvesztés összege a csoportosan együttesen is kisösszegű követeléseknél az adós könyv szerinti értékének arányában kerülhet meghatározásra. Az értékvesztést egyéb ráfordításként számoljuk el.

Amennyiben a vevő, az adós minősítése alapján a követelés várhatóan megtérülő összege tartósan és jelentősen meghaladja a követelés könyv szerinti értékét, a különbséggel a korábban elszámolt értékvesztést visszairással csökkentjük.

Mind a magyar légtérben, mind a koszovói magas légtérben végrehajtott repülések részére nyújtott légiforgalmi szolgáltatásokkal kapcsolatban a *légitársaságokkal szemben felmerülő követeléseinket* az Eurocontrol Központi Útvonaldíj Iroda (CRCO) kezeli, ő számolja ki, számlázza ki és szedi be a légtér igénybevételéért fizetendő díjakat. A követelések kezelésének keretein belül a CRCO tesz javaslatot a behajtásra teendő intézkedésekre. Az esedékes összeg behajtásával kapcsolatban vagy az Eurocontrol vagy az Eurocontrol kérésére egy Szerződő Állam indíthat peres eljárást. A behajtást vagy peres, vagy peren kívüli eljárással kell végrehajtani. Az Eurocontrol a vevő minősítése alapján listát készít az aktív légtérhasználók kétes kintlévőségeiről. A fizetéseképtelen, csődeljárás alatt lévő légtérhasználók kintlévőségeire 75 %-os, a fennmaradó kétes követelésekre pedig 50 %-os értékvesztés kerül elszámolásra.

A korosító táblában a többi jogcímen megjelenő kintlévőség esetében a rendelkezésre álló ismeretek, a vevő minősítése, valamint egyedi mérlegelés alapján kerül meghatározásra az értékvesztés mértéke.

Azon díjtartozások, amelyek az Eurocontrol Pénzügyi szabályzata alapján behajthatatlan követelésnek minősülnek, kivezetésre kerülnek a CRCO követelés nyilvántartási rendszeréből. Ez azonban nem jelent lemondást az adott követelésről. A következő követelések kerülhetnek leírásra:

- A behajtandó összeg alacsonyabb, mint a követelésbehajtás becsült költsége, kivéve, ha az adós még mindig használja a díjköteles szolgáltatást.
- Az adóst az illetékes bíróság csődbementnek vagy fizetéseképtelennek nyilvánítja, és/vagy a bíróság olyan értesülést szerez, hogy az adós vagyona nem elegendő az Eurocontrol (mint biztosítás nélküli hitelező) követeléseinek kiegyenlítésére.
- Az illetékes bíróság nem ad engedélyt csődvédelemre.
- Az adóst törölték felszámolási eljárás nélkül a cégnyilvántartásból.
- Az adós vagyontárgyait bírósági eljárás nélkül pénzzé tették, és a felszámoló bizonyítani tudja, hogy a nettó vagyon nem elegendő az Eurocontrol követeléseinek kiegyenlítésére.
- Az adós nem kutatható fel.

Az 50.000 euró alatti követelések leírását a CRCO igazgatója évente saját hatáskörben engedélyezheti. Az 50.000 euró feletti követelések leírására vonatkozó javaslat évente

beterjesztésre kerül az Eurocontrol tagországi vezetőinek ülése, az Enlarged Committee elé elfogadásra.

Útvonal-használati díjak esetében az Eurocontrol által leírásra kerülő tételeket a HungaroControl Zrt. is leírja.

A behajthatatlannak minősített követelések nem képezik az értékvesztés elszámolásának alapját, azokat - legkésőbb mérlegkészítéskor - a mérlegkészítéskor rendelkezésre álló információk alapján egyéb ráfordításként le kell írni. Behajthatatlan követelést a mérlegben a Társaság nem mutat ki.

A forgóeszközök közt nyilvántartott értékpapírokat, melyeket a Társaság nem kereskedési célú pénzügyi instrumentumként minősít, beszerzési értékükön (vétélár) vesszük nyilvántartásba. A Társaság által választott egyedi beszerzési áras nyilvántartás beszerzési árai: vétélár, sajátos bekerülési értékek. Az azonos nemű, több beszerzésből származó értékpapírok elidegenítése, bevonása során a könyv szerinti érték csökkentése FIFO módszerrel történik, vagyis az először beszerzett eszközök könyv szerinti értéke kerül először kivezetésre. A kamatozó értékpapír bekerülési (beszerzési) értéke nem tartalmazza a felhalmozott kamat összegét. Minden olyan gazdasági eseményt, melynek hatása a mérlegkészítésig ismertté vált és a mérleg fordulónapon meglévő eszközöket érinti az értékelés során figyelembe vesszünk.

A Társaság a valutapénztárba bekerülő *valutát*, a devizaszámlára kerülő *devizát*, a külföldi pénzügyi instrumentumokra szóló *követelést, befektetett pénzügyi eszközt, értékpapírt*, illetve *kötelezettséget* a bekerülés napjára, illetve a teljesítés napjára vonatkozó, Magyar Nemzeti Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyamon számítja át forintra.

A beruházásokhoz kapcsolódó devizakészlettel nem fedezett devizahitelek, devizakötelezettségek évközi realizált és év végi nem realizált árfolyam-különbözeteit a Társaság a beruházások értékének részeként számolja el.

Valós értékelés

A Társaság az európai közösségi szabályozáshoz való közelítés érdekében alkalmazza a *kereskedési célú pénzügyi instrumentumok*, valamint a *fedezeti célú származékos ügyletek* körére a valós értékelés elvét. Az értékesíthető pénzügyi eszközök esetében a Számviteli Törvény lehetőséget ad a valós értékelés alkalmazására, ezzel a lehetőséggel a Társaság nem él. A Társaság csak olyan pénzügyi eszközök és pénzügyi kötelezettségek, illetve ügyletek esetében alkalmazza a valós értéken történő értékelést, amelyek esetében a valós érték megbízhatóan meghatározható. A valós értéken történő értékelést a havi és éves zárások során, a mérleg fordulónapján fennálló információk alapján végzi el.

A *fedezeti célú származékos ügyletek* értékelése valós értéken történik. A valós érték megállapítása az alábbiak alapján történik (a felsoroltak egyben sorrendet is jelentenek abban az esetben, ha egy adott instrumentum valós értéke több módon is megállapítható):

- tőzsdei jegyzési ár, kellően aktív piac esetén,
- tőzsdén kívüli piaci ár, amely a partner értékelése (Mark-to-Market érték) vagy független felek szabad megállapodása alapján, illetve korábbi tranzakciókkal, árajánlatokkal megfelelően alátámasztva a piaci értékítéletet az értékelés időpontjában megbízhatóan jelzi. A piaci érték a hozamgörbék alapján a várható pénzmozgások diszkontált nettó jelenértékével egyezik meg. Amennyiben ilyen érték rendelkezésre áll, az jobb becslést nyújt a valós értékhez, mint a spot árfolyamok, mivel figyelembe veszi a piac jövőre vonatkozó objektív előrejelzéseit is,
- a pénzügyi instrumentum összetevőinek a piaci ára alapján számított érték,

- a pénzügyi értékelések során rendszerint használt értékelési eljárásokkal (pl. pénzáramok diszkontált jelenértéke), külső premisszák alkalmazásával számított érték mérleg fordulónapján fennálló piaci értékviszonyok alapján.

Cashflow fedezeti ügyletek valós értéken történő értékelése

A devizaárfolyam-kockázat kezelése céljából a Társaság cashflow fedezeti ügyleteket köt, mivel a „teljesítményrendszer” keretein belül a Társaságra hárult - egyéb kockázatok mellett – az árfolyamkockázatok viselése. Annak érdekében, hogy a magyar számviteli törvény szerint készített beszámoló a fedezeti ügyletek bemutatásában ne mutasson lényeges eltérést az IFRS beszámolási standardok szerint elkészítendő beszámolóban történő bemutatástól, a Társaság a származékos ügyleteit a Számviteli Törvény 59/A-59/F. §-okban szereplő valós értéken történő értékelés szabályai szerint értékeli.

Az átértékelési különbözetet a saját tőkén belül, az értékelési tartalék részét képező, valós értékelés értékelési tartalékában kell kimutatni a cashflow fedezeti ügylet esetén, jellegétől függően, az ügylethez rendelt követelések, illetve kötelezettségek között kimutatott pozitív, illetve negatív értékelési különbözettel szemben, az ügylet tárgyát képező pénzügyi instrumentum aktuális értékelés napján érvényes piaci értéke (valós értéke) és kötési (határidős) árfolyama közötti különbözethez képest fennálló eltérése összegében (előjelének megfelelően).

A Társaság a cashflow fedezeti ügyleteket minden hónap végén értékeli. A tranzakció értékelését a valós értékelés szabályai alapján végezzük lejáratig minden hónap végén a bankok által ügyletenként közölt Mark-to-Market (MtM) értéken értékelve. A Társaság a teljes valós értéket alkalmazza értékeléshez. A valós érték különbözet az ügylet várható eredménye:

Valós érték különbözet = kötési (határidős) ár – ügylet értékelés napjára vonatkozó piaci ára (valós értéke)

Az értékeléskor keletkezett valós érték különbözet elszámolása hatékony fedezeti kapcsolat esetén csak a mérleget érinti, eredményhatása nincs. A saját tőkén belül a valós értékelés értékelési tartalékaként illetve a származékos ügyletek +/- értékelési különbözeteiként mutatjuk ki. A fedezeti ügylet nem hatékony részének valósérték-változása közvetlenül az eredménykimutatásban kerül elszámolásra, a pénzügyi műveletek egyéb bevételei vagy egyéb ráfordításai között.

Az ügyletek zárásakor az ügyletekkel kapcsolatban a mérlegben és mérlegen kívül felvett követeléseket, kötelezettségeket és a hozzájuk kapcsolódó értékelési tartalékokat és különbözeteiket mind vissza kell forgatni. Az ügylet zárásakor keletkezett eredmény elszámolása hatékony kapcsolat esetén a fedezett ügyleten keletkezett árfolyamkülönközzel szemben nettó módon történik. Az ezen felüli nyereség/veszteség a pénzügyi műveletek nyereségét/veszteségét növeli.

1.3.3 Amortizációs politika

A Társaság a tárgyi eszközöket és az immateriális javakat a Szt. szerinti bekerülési értéken értékelt, csökkentve a Számviteli Politika alapján meghatározott értékcsökkenés összegével. A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától.

Immateriális javak

A hasznos élettartam, valamint a maradványérték megállapítása amortizálható eszközönként egyedileg történik. A Szt. 3.§ (4) bekezdés 6. pontjában foglaltak szerint a maradványérték nulla is lehet.

A Társaság mérlegében megjelenő immateriális javak jellemző értékcsökkenési kulcsai:

- Vagyoni értékű jogok: 20% - 33%
- Szellemi termékek: várható hasznos élettartam alapján, jellemzően 14,5% - 33%

A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a jelentős maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától. Az értékcsökkenés elszámolására havonta kerül sor a tárgyhónap utolsó napjával.

Negatív üzleti vagy cégértéket a Társaság a könyveiben nem mutat ki.

Tárgyi eszközök

A tárgyi eszközöket beszerzési, előállítási költségen, illetve apportértéken kell állományba venni. A hasznos élettartam, valamint a maradványérték megállapítása amortizálható eszközönként egyedileg történik. A Szt. 3.§ (4) bekezdés 6. pontjában foglaltak szerint a maradványérték nulla is lehet. A 100 ezer forint egyedi beszerzési értéket meg nem haladó tárgyi eszközök értékcsökkenése a használatba vétel időpontjában, egy összegben kerül elszámolásra.

A Társaság mérlegében megjelenő tárgyi eszközök jellemző értékcsökkenési kulcsai:

- Épületek és építmények: 2,5%
- Idegen tulajdonú ingatlanon végzett beruházások: 6%
- Műszaki és számítástechnikai berendezések: 14,5% - 33%
- Járművek: 20%
- Bútorok: 10%
- Egyéb berendezések: 14,5% - 33%

A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a jelentős maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától.

A terv szerinti értékcsökkenési leírást megváltoztatja a Társaság, amennyiben az eszközöknél az évenként elszámolásra kerülő értékcsökkenés megállapításakor figyelembe vett körülményekben (bruttó érték, hasznos élettartam, rendeltetésszerű használat) lényeges változás következik be. Lényegesnek tekinthető az a változás, amelynek hatására az egyedi eszköz hasznos élettartama legalább (+/-) 2 évvel, de az éves értékcsökkenési leírás összege minimum 1 millió forinttal megváltozik.

A Társaság nem számol el terv szerinti értékcsökkenést azokra az eszközeire, amelyeknek értéke a használat során nem csökken.

Terven felüli értékcsökkenést számol el a Társaság, ha a vagyoni értékű jog a várható leírási időn belül csak korlátozottan vagy egyáltalán nem érvényesíthető, ha a szellemi termék és a

tárgyi eszköz hiányzik, megrongálódott vagy megsemmisült, ha az immateriális javak és tárgyi eszközök piaci értéke tartósan és jelentősen alacsonyabb a könyv szerinti értékénél.

Az elszámolt piaci értékelésen alapuló terven felüli értékcsökkenést visszairja, ha az alacsonyabb értékelés okai már nem, vagy csak részben állnak fenn. A Társaság visszairást csak az eszközök év végi értékeléséhez kapcsolódóan számol el.

1.3.4 Céltartalék képzési szabályok

A Társaság az adózás előtti eredmény terhére céltartalékot képez a várható kötelezettségekre, illetve a várható jövőbeni költségekre.

a. Céltartalék képzés a várható kötelezettségekre

Peres ügyekből származó várható kötelezettségek fedezetére képzett céltartalék

A le nem zárt peres ügyekből származó várható kötelezettségek fedezetére céltartalék képzésre kerül sor a várható összegben (a perérték és a per várható kimenetelének függvényében meghatározott arány alapján), abban az esetben, ha a mérlegkészítéskor valószínűsíthető, hogy a Társaságnak pénzügyi kötelezettsége keletkezik a jogvita lezárásakor.

b. Hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására képzett céltartalék

A Társaság céltartalékot képez *hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására*. Az így megképzett és beállított céltartalék a Kollektív Szerződés, illetve az Irányítói Életpálya Megállapodáson és jogszabályon alapuló azon juttatásokat öleli fel, amelyek az Szt. 41. §-a alapján a tárgyévi mérlegfordulónapon valószínű vagy bizonyos, hogy fennállnak, de összegük vagy esedékességük időpontja még bizonytalan.

A céltartalék meghatározása aktuáriusi számítás alapján, a meglévő dolgozói állomány korának és juttatási körének megfelelően, a mintegy 40 éves életpályamodell figyelembevételével történt. A juttatásokra kimutatott biztos jövőbeni kötelezettségek értéke a magyar számviteli előírásoknak megfelelően nem a diszkontált értéken került elszámolásra.

c. Céltartalék képzés várható jövőbeni költségekre

A Társaság céltartalékot képez olyan várható, jelentős költségekre, amelyekről a mérlegfordulónapon feltételezhető vagy bizonyos, hogy a jövőben felmerülnek, de összegük vagy felmerülésük időpontja még bizonytalan és nem sorolhatók a passzív időbeli elhatárolások közé.

A Társaság a fentiek szerint meghatározott jogcímenek képzett valamennyi céltartalékot mérlegkészítéskor – a rendelkezésre álló információk alapján – értékhatártól függetlenül felülvizsgálja, és a felülvizsgálat eredménye alapján értéküket aktualizálja.

1.3.5 Változások a Számviteli Politikában

2016-ban a Társaság Számviteli Politikájában az előző évhez képest nem történt lényeges változás.

II. Specifikus Rész

2.1 Mérleghez kapcsolódó kiegészítések

2.1.1 TÁRGYI ESZKÖZÖK ÉS IMMATERIÁLIS JAVAK

Immateriális javak

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31.	Záró 2016.12.31	Változás %
Vagyoni értékű jogok	8 796 508	7 650 903	-13%
Szellemi termékek	88 719	62 829	-29%
Immateriális javak	8 885 227	7 713 732	-13%

A Társaság a vagyoni értékű jogok között mutatja be azon tevékenységét segítő szoftvereket is, melyek tulajdonjogával nem rendelkezik. Legjelentősebb ezek közül a MATIAS légitforgalmi irányító szoftver-rendszer, mely folyamatos fejlesztések által az európai jogszabályi követelményeknek megfelel és Európa egyik lefejlettebb ilyen típusú rendszere.

Az immateriális javak nettó értéke az előző évhez képest összességében 13%-kal csökkent. A változás fő oka, hogy az aktivált immateriális javakon elszámolt éves értékcsökkenés összege meghaladja a tárgyévben beszerzett immateriális javak értékét.

Leglényegesebb beruházások:

- a MATIAS légitforgalmi irányító rendszer következő „upgrade”-jének 2015. december 31-én befejezetlen állományban lévő értéke 898.045 ezer forint, mely 2016-ban 255.372 ezer forint további beruházást követően aktiválásra került 1.153.417 ezer forint értékben.
- Az A-SMGCS szoftver fejlesztés 2015. december 31-én befejezetlen állományban lévő értéke 706.096 ezer forint, amely 2016-ban további 233.007 ezer forinttal nőtt és a teljes rendszer 2016. II. negyedévében üzembe helyezésre került.

Az immateriális javak részletes állományváltozását a **4.2. sz. melléklet** tartalmazza.

Tárgyi eszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31.	Záró 2016.12.31	Változás %
Ingtatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	8 410 461	8 218 570	-2%
Műszaki berendezések, gépek, járművek	4 281 732	6 145 017	44%
Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	1 544 956	1 927 283	25%
Beruházások, felújítások	2 312 119	611 705	-74%
Beruházásokra adott előleg	0	0	-
Tárgyi eszközök	16 549 268	16 902 575	2%

A tárgyi eszközök nettó értéke 2%-os növekedést mutat a 2015. december 31-hez viszonyítva. Lényeges változás a Műszaki berendezések, gépek nettó értékében, valamint a befejezetlen beruházások állományának csökkenésében volt. A Műszaki berendezések, gépek nettó értékének 44%-os növekedését a TAR1 (terminál radarberendezés) 2016. évi felújítása eredményezte. A folyamatban lévő beruházások december 31-i értékei a „Befejezetlen Beruházások” részben kerülnek bemutatásra.

A Tárgyi eszközök 2016. évi állományváltozásait a **4.3. sz. melléklet** tartalmazza.

A Társaság üzembe helyezett eszközeire kizárólag lineáris módszerrel számol el terv szerinti értékcsökkenési leírást. A tárgyévben tárgyi eszközökre elszámolt értékcsökkenési leírás értéke 2.104 millió forint.

Ingatlanok

A Társaság alapításakor az irányításhoz használt épületeit és építményeit a Kincstári Vagyon Igazgatóságtól vagyonkezelési szerződés alapján vagyonkezelésbe kapta. A Társaság a kincstári vagyon részét képező eszközöket vagyonkezelésbe vételkor az egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek között kimutatott 4.558.395 ezer forint kötelezettséggel szemben vette állományba.

A Társaságnak a vagyonkezelési szerződése és a 254/2007. (X.4.) az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló kormányrendelet alapján a fennálló hosszú lejáratú kötelezettség és a vagyonkezelt eszközök nettó értékének különbözetéig visszapótlási kötelezettsége keletkezett. Ebben 2013. június 28. hatállyal az Állami Vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény módosulása változást hozott, miszerint az alapfeladatként vagy főtevékenységként közfeladatot ellátó vagyonkezelő a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól a törvény erejénél fogva mentesül. Ennek eredményeképpen a Társaságnál a 2013. június 28-tól elszámolt értékcsökkenés összegével párhuzamosan keletkező új visszapótlási kötelezettség értéke elengedett kötelezettségnek minősül, azt a Társaság a hosszú lejáratú kötelezettség csökkentésével szemben a rendkívüli bevételek között mutatja ki.

Az MNV Zrt. felé fennálló hosszú lejáratú kötelezettség értéke 2016. december 31-én 3.613.943 ezer forint, kincstári vagyon részét képező, vagyonkezelésben lévő eszközök záró bruttó értéke 6.508.824 ezer forint, záró nettó értéke 3.904.657 ezer forint. (Évközi mozgásaikat a **4.3. sz. mellékletben** mutatjuk be részletesen.)

A 2016. évben keletkező visszapótlási kötelezettség elengedése miatt elszámolt egyéb bevétel értéke: 294.981 ezer forint.

Az ingatlanok nettó értéke 2%-os csökkenést mutat. Melynek okai:

- a vagyonkezelésbe vett ingatlanok bruttó értéke 70.646 ezer forinttal nőtt a tárgyévi aktiválások következtében. A legjelentősebb beruházás az ANS II épület garázsának felújítása volt, amelynek tárgyévi aktivált értéke 24.351 ezer forint,
- a saját ingatlanok bruttó értéke 244.396 ezer forinttal nőtt a tárgyévi aktiválások következtében. A legjelentősebb beruházás az ATM rádiórendszerhez kapcsolódó infrastruktúra kiépítése volt, amelynek tárgyévi aktivált értéke 165.252 ezer forint,
- a tárgyévben elszámolt terv szerinti értékcsökkenés a vagyonkezelt ingatlanokkal kapcsolatban 294.466 ezer forint, a saját tulajdonú ingatlanok esetében 203.361 ezer forint.

Műszaki Berendezések

A műszaki berendezések, gépek, járművek nettó értéke 44%-os növekedésének oka, hogy 2.924.994 ezer forint értékű beruházás került aktiválásra, mellyel szemben az eszközcsoportra elszámolt értékcsökkenési leírás összesen 1.059.006 ezer forint volt. A tárgyévben aktivált beruházások értéke tartalmazza többek között a MATIAS rendszerhez és A-SMGCS rendszerhez beszerzett hardver elemeket, a TARI felújítása kapcsán beszerzett radarberendezéseket, az ATM rádiórendszer bővítését és a CWP recording kép- és hangrögzítő

rendszer berendezéseit. A műszaki berendezések értéke nem tartalmazza a még nem aktivált beruházási tételeket, melyet a „befejezetlen beruházások” alcím alatt mutatunk be.

Egyéb Berendezések

Az egyéb berendezések, gépek, járművek nettó értéke 25%-os növekedésének oka a 547.451 ezer éves terv szerinti értékcsökkenési leírás mellett aktivált összesen 931.794 ezer forint értékű eszköz. Ide tartoznak a z ANSII épületet ellátó szünetmentes berendezések, valamint az informatikai hálózati rendszerek és eszközök.

Befejezetlen Beruházások

A tárgyi eszközökön végzett befejezetlen beruházások értéke 74%-os csökkenést mutat 2015. december 31-hez képest. Ennek oka, hogy 2016. során több, jelentős beruházás befejezésre és üzembe helyezésre került, míg a 2016. december 31-i befejezetlen beruházási állomány az előző év végéhez képest alacsony szinten volt:

2016. december 31-én folyamatban lévő beruházások

adatok eFt-ban

Befejezetlen beruházások állománya	2015.12.31	2016.12.31
1. AWOS rendszer fejlesztése	0	55 231
2. Fedélzeti AR-glass fejlesztése	0	29 550
3. VIR rendszer fejlesztése	0	23 657
4. Egyéb még nem aktivált immateriális javak	53 421	16 673
5. MATIAS rendszer fejlesztése	898 045	0
6. A-SMGCS szoftver fejlesztése	706 096	0
7. CWP recording rendszer	171 425	0
IMMATERIÁLIS JAVAK FEJLESZTÉSEI	1 828 987	125 111
8. Egyéb ingatlanokon végzett beruházások	130 377	136 443
9. AWOS rendszer	0	128 872
10. Virtuális torony beruházás	0	110 953
11. VCX IP GW bővítés	0	49 456
12. ANS-III jégakkumulátor rendszer	35 861	45 081
13. ANS2 épület szinti elosztók	0	44 147
14. rTWR videómátrix duplikáció	0	35 274
15. Távcső beszerzése toronyirányításhoz	0	29 250
16. Egyéb beruházások	188 266	21 871
17. MATIAS Military hardver beszerzése	0	10 358
18. MATIAS rendszer hardver elemei	492 414	0
19. A-SMGCS rendszer hardver elemei	474 018	0
20. TAR1 berendezés felújítása	469 933	0
21. ATM rádiórendszer bővítése	280 153	0
22. CWP recording rendszer hardver elemei	133 380	0
23. Hangkommunikációs rendszer kiterjesztése	77 162	0
24. ATM IP Voice tervezés	30 555	0
TÁRGYI ESZKÖZÖK BEFEJEZETLEN BERUHÁZÁSAI	2 312 119	611 705
Összes folyamatban lévő beruházás	4 141 106	736 816

A 2016. december 31-én folyamatban lévő beruházások, illetve az „Egyéb még nem aktivált immateriális javak” összesen 125.111 ezer forint értékben az immateriális javak fejlesztései, míg a tárgyi eszközök befejezetlen beruházásainak értéke 611.705 ezer forint, ami az egyéb épületeket és műszaki eszközöket érintő beruházásokat, felújításokat tartalmazza.

2.1.2 BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK

Befektetett pénzügyi eszközök között kimutatásra kerül a HungaroControl Zrt. tartós részesedése kapcsolt vállalkozásban, egyéb tartós részesedése, valamint a 2016. év során beszerzett hosszú lejáratú állampapírok összege. Az éven túli lejáratú állampapírok állománynövekedésének oka részben a pénzügyi befektetések átcsoportosítása a rövid lejáratú Diszkont Kincstárjegyekből (2.1.5. pontban) a hosszabb lejáratú Magyar Államkötvényekbe, másrészt a rendelkezésre álló befektethető pénzállomány növekedése. Egyéb tartósan adott kölcsön soron megjelenik az adott bankgaranciák fedezetére zárolt hosszú lejáratú banki óvadék.

Befektetett pénzügyi eszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31.	Záró 2016.12.31
Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	6 370	6 370
Egyéb tartós részesedés	1 879	1 866
Egyéb tartósan adott kölcsön	0	8 895
Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	3 344 441	10 670 698
Befektetett pénzügyi eszközök	3 352 690	10 687 829

Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban

2011. május 26-án megalapításra került a HungaroControl Zrt. és a svéd Entry Point North AB Akadémia közös vállalkozásaként az Entry Point Central Korlátolt Felelősségű Társaság (EPC Kft.). Az EPC Kft. végzi a légiforgalmi irányító szakszemélyzet alapképzését. A HungaroControl Zrt. tulajdonosi részesedése az EPC Kft-ben 49%, mindazonáltal a Társasági szerződésben megszabott szavazati jogok alapján a Társaság jogosult az EPC Kft. ügyvezetőjének kiválasztására, valamint a taggyűlés az összes lényeges üzletpolitikai kérdésben csak egyhangúlag dönthet. Ezen indokok alapján a jogokat a két tulajdonos egyenlő arányban gyakorolja, tehát az EPC Kft. közös vezetésű vállalkozásnak minősül. Adatait az alábbi táblázat tartalmazza:

EPC Kft.

adatok eFt-ban

	Adatok	Záró 2015.12.31	Záró 2016.12.31
Gazdasági társaság neve	Entry Point Central Kft.		
Székhelye:	1185 Budapest Igló u. 33-35.		
Alapítás:	2011. május 26.		
Tőkeszerkezet:	Saját tőke (eFt)	142 815	182 977
	Jegyzett tőke (eFt)	1 000	3 000
Tartalékok:	Tőketartalék	12 000	10 000
	Eredménytartalék	83 672	129 815
	Adózott eredmény	46 143	40 162
Tulajdonosok részesedés aránya:	HungaroControl Zrt.	49%	49%
	Entry Point North AB	51%	51%

A Társaság a Szt. 119. § 2) bekezdésében adott felmentési lehetőséggel élve nem készít konszolidált beszámolót, mivel a társasági beszámoló az EPC Kft. konszolidálásba történő bevonása nélkül is megbízható és valós képet ad a csoport vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről.

Egyéb tartós részesedés

A Társaság 2014. október 17-én Ausztria, Cseh Köztársaság, Horvátország, Szlovákia és Szlovénia légiforgalmi szolgálataival közösen írta alá a „FAB CE Aviation Services Ltd.” vállalat alapító dokumentumait. A közös vállalat feladata a FAB CE Program végrehajtásának támogatása, a régió közös légiközlekedési projektjeinek menedzselése. A vállalat törzstőkéje: 36.000 euró, melyből a HungaroControl Zrt. részesedésének értéke: 6.000 euró, a mérlegben 2016. december 31-én 1.866 ezer forint. A vállalat székhelye: Zgornij Brnik 130 N, 4210 Brnik – Ljubjanai Repülőtér, Szlovénia.

2.1.3 KÉSZLETEK**Készletek**

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31.	Záró 2016.12.31	Változás %
Tartalékalkatrészek	105 592	154 620	46%
Egyéb anyagok	26 113	26 245	1%
Közvetített szolgáltatások	63	0	-100%
Készletek	131 768	180 865	37%

A készletek 2016. december 31-i záró állománya 37%-kal növekedett. A növekedés oka hálózatok üzemeltetéséhez 2016. év végén beszerzett és fel nem használt tartalékalkatrészek értéke 48.749 ezer forint értékben.

A tartalékalkatrészek készletcsoport egyéb tételei a püspökladányi és kőrishegyi radarállomáshoz, illetve a navigációs állomások működtetéséhez beszerzett tartalék anyag készletet tartalmazza. A Társaság az egyéb anyagok között jeleníti meg a cég működéséhez beszerzett és raktározott készleteket, melyek záróállományát a mérlegkészítéshez felvett leltár alapján számoljuk el.

2016. év során a Társaság nem számolt el a készletekre értékvesztést.

2.1.4 KÖVETELÉSEK

Követelések

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31.	Záró 2016.12.31	Változás %
Vevők	5 538 227	5 827 467	5%
Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	2 168	13 010	500%
Egyéb követelések	1 052 442	1 063 581	1%
Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete	16 236	36 140	123%
Követelések	6 609 073	6 940 198	5%

A Társaság követeléseit a Vevőkkel szembeni, a Kapcsolt vállalkozásokkal szembeni követelések, az Egyéb követelések, valamint a Társaság fedezeti ügyleteinek valós értékeléséből származó követelés jellegű, pozitív értékelési különbözet mérlegsorok alkotják.

A Társaság Követeléseinek 5%-os növekedése egyrészt a Vevők értékének 5%-os, 289.240 ezer forint összegű növekedésére, másrészt az Egyéb követelések 1%-os, 11.139 ezer forint összegű növekedésére vezethető vissza. A Követelések egyes tételeit az alábbiakban mutatjuk be:

Vevők

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31.	Záró 2016.12.31	Változás %
Belföldi vevők	69 404	68 206	-2%
Belföldi vevők értékvesztése	-64 576	-63 397	-2%
Nettó belföldi vevők	4 828	4 809	0%
Külföldi vevők	5 920 449	6 219 903	5%
Külföldi vevők értékvesztése	-387 050	-397 245	3%
Nettó külföldi vevők	5 533 399	5 822 658	5%
VEVŐKÖVETELÉSEK ÖSSZESEN	5 538 227	5 827 467	5%

A Belföldi vevők között megjelenő vevőkövetelések értékében az egyéb értékesítésekből származó követelések jelennek meg. A mérlegben a vevőkövetelések a megképzett értékvesztés-állománnyal csökkentve kerülnek kimutatásra.

A Társaság Külföldi vevőállományának több mint 99%-át a légitársaságokkal szemben fennálló követelésállomány jelenti, a következő táblázatban részletezettek szerint:

Légitársaságokkal szembeni követelések

Megnevezés	EUR	eFt	Záróárfolyam
Eurocontrol követelésállomány 2015.12.31	18 832 359,32	5 896 788	313,12
2015.12.31-ig elszámolt értékvesztés	-1 236 066,71	-387 037	313,12
Eurocontrol Nettó követelés 2015.12.31.	17 596 292,61	5 509 751	313,12
Eurocontrol követelésállomány 2016.12.31	19 924 196,13	6 196 823	311,02
2016.12.31-ig elszámolt értékvesztés	-1 277 040,36	-397 185	311,02
Eurocontrol Nettó követelés 2016.12.31.	18 647 155,77	5 799 638	311,02

A légiforgalmi díjkövetelések mérlegben kimutatott értékének növekedését a következő tényezők magyarázzák:

- A követelések jelentős részét kitevő, még le nem járt novemberi-decemberi követelések növekedtek, köszönhetően a november-decemberi forgalom előző évhez viszonyított jelentős emelkedésének:
  - A magyar légtérben kezelt En Route (átrepülő) forgalom 2016. november hónapban +3,24 % emelkedett az előző év azonos időszakához képest, míg a budapesti repülőtér forgalma 2016. november hónapban +9,96 % növekedett, A KFOR szektor 2016. november havi forgalma 13,01 %-kal volt több, mint a 2015. novemberi forgalom.
  - Decemberben a magyar légtérben kezelt En Route (átrepülő) forgalom 7,99% növekedett, a budapesti repülőtér forgalma pedig +6,34 % növekedést mutatott. A KFOR szektor 2016. december havi forgalma volt egyedül némileg kevesebb (-2,78%), mint a tavaly decemberi forgalom.
- Az értékéléshez használt tárgyév végi átlagárfolyam 2,1 forinttal volt alacsonyabb 2015. december 31-én használt értékelési árfolyamtól.

Légitársasági követeléseken elszámolt értékvesztés

adatok eFt-ban

Légitársasági követeléseken elszámolt értékvesztés	EUR	eFt	Záróárfolyam
2015. évi záróállomány	1 236 066,71	387 037	313,12
2016. évi feloldás	-63 330,68		
2016. évi kivezetés	-75 699,38		
2016. évi képzés	180 003,71		
2016. évi záró értékvesztés állomány	1 277 040,36	397 185	311,02

A légitársaságokkal szembeni követelésekre történő értékvesztés elszámolására az Eurocontrol Központi Útvonal Iroda (CRCO) egyedileg történő adósminősítése és elszámolása alapján kerül sor. 2016. év során értékvesztés feloldásra a befolyások miatt, kivezetésre pedig a behajthatatlan követelések leírása kapcsán került sor.

Egyéb követelések bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	Záró 2016.12.31	Változás %
Általános Forgalmi Adó Követelés	957 487	788 241	-18%
Társasági adó elszámolása	33 250	226 444	581%
Egyéb különféle követelések	12 487	32 246	158%
Kifizetőhely TB-vel szembeni elszámolási számla	7 578	7 867	4%
TNC elszámolásból eredő, Eurocontrollal szembeni követelés	20 783	3 811	-82%
Külföldön felszámított adó elszámolásából követelés	1 716	3 048	78%
Egyéb (adók, egyéb különféle követelés, előleg)	6 421	1 689	-74%
GKM-HC 2007.01.01 előtti kötelezettségek elszámolása	237	235	-1%
Helyi adók elszámolása	12 416	0	-100%
Munkáltatói lakásépítési-felújítási kölcsön nyújtása	67	0	-100%
Egyéb követelések	1 052 442	1 063 581	1%

Az egyéb követelések értéke 2015. december 31-hez viszonyítva 11 millió forint értékű növekedést mutat. Ennek fő oka a 4. negyedéves visszaigényelhető ÁFA értékének 169 millió forintos csökkenése (2015-ben jelentősebb visszaigényelhető követelés keletkezett a MATIAS rendszer fejlesztése, az ANS I épület és egyéb beruházásokhoz kapcsolódóan), a helyi adókkal kapcsolatos követelések 13 millió forintos csökkenése (2016. december 31-én a kötelezettségek között szerepelnek fizetendő adóként), valamint a Társasági adó éves előlegeiből származó túlfizetés értékének 193 millió forintos növekedése.

Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete

A rövid lejáratú követelések között kimutatott „Szarmazékos ügyletek pozitív értékelési különbözete” a 2016. december 31-én nyitva álló cashflow fedezeti ügyleteink mérlegfordulónapi pozitív valós értéke, mely a saját tőkén belül megjelenő „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra az Szt. 59/E. § értelmében. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek, részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

2.1.5 ÉRTÉKPAPÍROK

Értékpapírok

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	Záró 2016.12.31	Változás %
Diszkont kincstárjegyek	13 704 963	4 849 971	-65%
Államkötvények	0	5 955 878	-
Értékpapírok	13 704 963	10 805 849	-21%

A banki partnerkockázat további mérséklése érdekében a Társaság a rövid távú finanszírozáshoz nem szükséges pénzeszközök jelentős részét különböző - éven belüli – lejáratú, a Magyar Állam által kibocsátott diszkontkincstárjegybe, illetve rövid és hosszú lejáratú Magyar Államkötvényekbe fektette. Az év végén meglévő rövid lejáratú állampapír

állomány 10.806 millió forint, amely a 2016. december 31-én fennálló szabad pénzeszköz állomány 44%-át teszi ki.

2.1.6 PÉNZESZKÖZÖK

Pénzeszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	Záró 2016.12.31	Változás %
Pénztár, csekkek	1 011	995	-2%
Pénztár	1 011	995	-2%
Valuta pénztár	0	0	-
Bankbetétek	3 827 343	2 995 895	-22%
Elszámolási betétszámla (HUF)	155 200	305 013	97%
Lekötött betétek (HUF)	3 438 844	2 200 000	-36%
Devizás lekötött betétek	16 658	0	-100%
Deviza elszámolási betétszámla	216 641	490 882	127%
Pénzeszközök	3 828 354	2 996 890	-22%

A Társaság pénzügyi, likviditási helyzete stabil. A rendelkezésre álló pénzeszközállomány kimutatott csökkenése a bázis évhez képest 831 millió forint, aminek az oka, hogy a Társaság szabad pénzeszközeinek egy részét éven belüli lejáratú állampapírokba (10.806 millió forint), másik részét pedig éven túli lejáratú államkötvényekbe fektette (10.671 millió forint). Az éven belüli lejáratú állampapírok értéke nem a pénzeszközök között, hanem a rövid lejáratú „Értékpapírok” mérleg soron, míg az éven túli lejáratú államkötvények értéke pedig a befektetett pénzügyi eszközök között a „Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír” soron jelenik meg. Továbbá, „Egyéb tartósan adott kölcsön” soron jelenik meg a bankgaranciák fedezeteként hosszú lejáratú bankbetét formájában zárolt óvadék 2016. december 31-én.

Az így számított likvid és nem likvid pénzeszközök, valamint értékpapír-befektetések összértéke összesen 3.605 millió forinttal nőtt.

A Társaság Számviteli törvény szerinti, **2016. évi Cashflow kimutatását a 4.1. sz. melléklet** tartalmazza.

2.1.7 AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

A Társaság 2015. és 2016. december 31-i aktív időbeli elhatárolás állománya a következő:

Aktív időbeli elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	Záró 2016.12.31	Változás %
Bevételek aktív időbeli elhatárolása	2 327 205	1 629 873	-30%
Elszámolási egyenlegek	1 453 399	789 853	-46%
Felmentett repülések	740 518	679 058	-8%
Kamat elhatárolások	120 093	154 479	29%
Bevételek egyéb aktív elhatárolásai	13 195	6 483	-51%
Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	672 258	875 110	30%
Költségek, ráfordítások elhatárolása	672 258	875 110	30%
Aktív időbeli elhatárolások	2 999 463	2 504 983	-16%

Az aktív időbeli elhatárolások tételeinek magyarázata:

Az aktív időbeli elhatárolások 16%-os csökkenésének fő oka az alábbi táblázatban kimutatott „kölségalap elszámolási egyenlegek” összértékének csökkenése. 2016. év során összesen 1.213 millió forint értékben került feloldásra, azaz a 2016. évi egységdíjakban visszatérítésre a 2014. és 2015. évek során megképzett felülfinanszírozási egyenlegek értéke, míg a 2016. évben megképzett felülfinanszírozási egyenleg értéke összesen 549 millió forint.

Kölségalap elszámolási egyenlegek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Egyenleg 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Egyenleg 2016.12.31
2013. évi Útvonal elszámolási egyenleg	0	0		0
2014. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenlege	233 439	-71 827		161 612
2015. évi Útvonal elszámolási egyenleg	1 183 066	-1 141 149		41 917
2015. évi TNC elszámolási egyenleg	36 894			36 894
2016. évi Útvonal elszámolási egyenleg	0	0	509 212	509 212
2016. évi TNC elszámolási egyenleg	0	0	40 218	40 218
Elszámolási egyenlegek	1 453 399	-1 212 976	549 430	789 853

A kiegészítő melléklet **1.2 pontjában** részletesen bemutattuk az **Eurocontrol speciális elszámolási rendszerét**, illetve a velejáró speciális elszámolási egyenlegek keletkezésének okát. A **2.2.1 pontban** pedig részletesen bemutatjuk a 2016. évben feloldásra, illetve megképzésre került elszámolási egyenlegeket.

Felmentett repülések elhatárolt bevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Egyenleg 2015.12.31	2016. évi befolyás	2016. évi képzés	Egyenleg 2016.12.31
2013. évi felmentett repülések	17 687	-17 687		0
2014. évi felmentett repülések	386 404	-386 404		0
2015. évi felmentett repülések	336 427	-17 306		319 121
2016. évi felmentett repülések	0	0	359 937	359 937
Felmentett repülések összesen	740 518	-421 397	359 937	679 058

A léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 1794/2006/EK rendelet 9. cikk (4) bekezdése, illetve az azt követő 391/2013/EU bizottsági rendelet 10. cikk (5) bekezdése alapján a tagállamok biztosítják a léginavigációs szolgáltatók számára a léginavigációs díjak fizetése alól mentességet élvező repülésekkel kapcsolatban felmerült költségeinek megtérülését.

A 1086/2010. (IV.9.) Kormányhatározat a magyar légtér igénybevételeért fizetendő díjak fizetésével és a léginavigációs szolgálat biztosításának költségeivel összefüggő feladatokat szabályozza. A nevezett kormányhatározat alapján a n. év felmentett repüléseinek díját n+2. évben kell megtérítenie az érintett Minisztériumoknak.

A felmentett repülések díjszámítása az Eurocontrol által a HungaroControl részére külön igazolt szolgáltatási egység számok alapján az auditált kölségalap elszámolás során keletkező egy szolgáltatási egységre jutó költségek figyelembevételével történt.

A felmentett repülésekből nyitva álló költségtérítési igények közül 421.397 ezer forint 2016-ban befolyt. A 2015. évi elszámolás során megállapított, díjfizetés alól felmentett repülések költségeinek megtérítése a 1086/2010. (IV.9.) Kormányhatározat alapján 2017-ben esedékes, a 2016. évi díjfizetés alól felmentett repülések költségeinek megtérítése pedig 2018-ban lesz esedékes.

A felmentett repülések egyéb bevételként elszámolt összege 2015 és 2016 év vonatkozásában a következő táblázatban felsorolt jogcímek szerint történt:

Felmentési jogcímek	2015		2016	
	Repülési egység	Érték (ezer Ft)	Repülési egység	Érték (ezer Ft)
Útvonalirányítás – jogcímenként				
Körrepülések	490,68	4 618	413,67	3 967
Két tonna alatti légi járművek	276,62	2 604	299,18	2 869
Tagállamok Katonai repülései	8 830,98	83 120	8 251,20	79 125
Navigációs berendezések kalibrálása	10,11	95	5,35	51
Kutató-Mentő repülések	3,91	37	0,00	0
Diplomáciai repülések	1 642,70	15 462	1 771,67	16 990
VFR (Látvarepülés)	13,90	131	27,10	260
Nem tagállamok mentesített katonai repülései	23 150,79	217 903	24 849,62	238 297
Egyéb	0,00	0	0,00	0
Útvonalirányítás- Felmentett repülések	34 419,69	323 970	35 617,79	341 559
Terminálirányítás – jogcímenként				
Körrepülések	85,51	6 362	76,83	6 231
Két tonna alatti légi járművek	3,07	228	0,50	41
Tagállamok Katonai repülései	23,93	1 780	79,95	6 483
Navigációs berendezések kalibrálása	0,50	37	0,50	41
Kutató-Mentő repülések	0,00	0	0,00	0
Diplomáciai repülések	24,80	1 845	36,33	2 946
VFR (Látvarepülés)	0,58	43	0,00	0
Nem tagállamok mentesített katonai repülései	29,06	2 162	32,50	2 636
Terminálirányítás - Felmentett repülések	167,45	12 457	226,61	18 378
Felmentett repülések összesen	34 587,14	336 427	35 844,40	359 937

Kamat elhatárolások

Kamat elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
2015. évet érintő kamat elhatárolások	120 093	-120 093	0	0
2016. évet érintő kamat elhatárolások		0	154 479	154 479
Kamat elhatárolások	120 093	-120 093	154 479	154 479

Az év végén elhatárolt kamatbevételek növekedésének oka, hogy a Társaság több mint 3,6 milliárd forinttal magasabb pénzügyi befektetési állománnyal rendelkezett 2016. december 31-én, mint 2015. december 31-én.

Bevételek egyéb aktív elhatárolásai

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
2014. évet érintő elhatárolások	1 005			1 005
2015. évet érintő elhatárolások	12 190	-12 190		0
2016. évet érintő elhatárolások			5 478	5 478
Bevételek egyéb aktív elhatárolásai	13 195	-12 190	5 478	6 483

A bevételek egyéb aktív elhatárolásai között. 2016. december 31-én megjelenő egyenlegben a 2016-re még járó, de a mérleg fordulónapig ki nem számlázott árbevétel illetve mérlegképesítésig pénzügyileg rendezett egyéb bevétel jelenik meg.

Költségek és ráfordítások elhatárolása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
Anyagjellegű ráfordítások	628 276	-628 276	851 581	851 581
Személyi jellegű ráfordítások	43 982	-43 982	23 529	23 529
Költségek, ráfordítások elhatárolása	672 258	-672 258	875 110	875 110

Az anyagjellegű ráfordítások között azok a költségek szerepelnek, melyek tárgyidőszakban kerültek számlázásra, de következő időszak költségeit terhelik. Ilyenek többek között a folyóirat előfizetések, on-line szolgáltatások, ingatlanok bérleti díjai, szoftvertámogatások, biztosítási díjak, tagdíjak stb. Az anyagjellegű ráfordítások 2016. év végi elhatárolás állománya 223 millió forinttal magasabb a 2015. év végi záróállománynál, melynek fő oka az év végén már kiszámlázott, de csak a következő időszakra vonatkozó új szoftverkövetési díjak 228 millió forinttal magasabb összege. Ebből a legjelentősebb új tétel a 2016. végén beszerzett hálózati infrastruktúra garanciakiterjesztése 193 millió forint értékben.

A személyi jellegű ráfordítások aktív időbeli elhatárolásai 20 millió forinttal csökkentek. Itt azon tárgyévben számfejtett költségek szerepelnek, melyek a következő időszak költségeit terhelik. Mind 2015., mind 2016. december 31-én ilyenek voltak a munkaviszony megszűnéshez kapcsolódó költségek, járulékok, melyek esetében a munkaviszony befejező időpontja átnyúlik a következő időszakra. A különbség oka a 2015-ben megjelenő felmentési időszakra járó juttatások elhatárolt összege, míg 2016. december 31-én nem volt ilyen tétel.

2.1.8 SAJÁT TŐKE

Saját tőke

adatok eFt-ban

Megnevezés	Saját tőke ÖSSZESEN	Jegyzett tőke	Eredmény tartalék	Lekötött tartalék	Értékelési tartalék	Adózott eredmény
Egyenleg 2015. 12. 31-én	31 855 049	20 201 600	6 637 758	874 307	-7 995	4 149 379
2015. évi adózott eredmény átvezetése eredménytartalékba	0	0	4 149 379	0	0	-4 149 379
2015. évre jóváhagyott osztalék	-1 000 000	0	-1 000 000	0	0	0
Vagyonkezelési szerződés alapján fennálló visszapótlási kötelezettség fedezetére lekötött tartalék feloldása az eredménytartalék javára	0	0	0	0	0	0
Fejlesztési tartalék feloldása miatt átvezetés eredménytartalék és lekötött tartalék között	0	0	0	0	0	0
Cash-Flow fedezeti ügyletek valós értékelési tartaléka	-36 950	0	0	0	-36 950	0
2016. évi adózott eredmény	2 084 642	0	0	0	0	2 084 642
Záró állomány 2016. 12. 31-én	32 902 741	20 201 600	9 787 137	874 307	-44 945	2 084 642

Jegyzett tőke

A Társaság jegyzett tőkéje 2016-ban nem változott.

Eredménytartalék

A törvényi változások miatt az előző évi adatok már az új szabályoknak megfelelően kerülnek jelen beszámolóban bemutatásra, melyek alapján a nyitóegyenlegek korrigálásra kerültek a 2015. üzleti év alapján jóváhagyott osztalékkal a 2015. évi Éves Beszámolóhoz képest.

Az eredménytartalék a 2015. évi adózott eredmény átvezetésével, valamint a 2015. évre jóváhagyott osztalék kivezetésével változott.

Visszapótlási kötelezettség fedezetére lekötött tartalék

A Társaság a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-vel fennálló vagyonkezelési szerződése és a 254/2007. (X.4.) Kormányrendelet értelmében a visszapótlási kötelezettsége fedezetére visszapótlási tartalékot képzett 2013. június 27-ig. 2013. június 28-tól az Állami vagyronról szóló 2007. évi CVI. törvény 27.§ (8) bekezdése értelmében a HungaroControl, mint közfeladatot ellátó vagyonkezelő, a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól mentesül, így további lekötött tartalék képzése nem indokolt. A visszapótlási kötelezettség fedezetére 2013. június 27-ig a vagyonkezelésbe átvett eszközök főkönyvben szereplő nettó értéke (csökkentve a támogatásból finanszírozott értékkel) és a kapcsolódó hosszúlejáratú kötelezettségek közötti különbözet értékének megfelelő összeget a Társaság az eredménytartalékból a lekötött tartalékba vezette. A Társaság a 2013. évi mérlegében kimutatott visszapótlási kötelezettsége 947.707 ezer forintot mutatott. 2014. során a Társaság a visszapótlási kötelezettsége teljesítéseként 73.400 ezer forint értékű befejezett felújítást aktivált vagyonkezelt ingatlanjaira, így a 2014. december 31-én kimutatott visszapótlási kötelezettség értéke 874.307 ezer forint, mely összeg a lekötött tartalékok között jelenik meg. 2015-ben a Társaság és az MNV Zrt. között fennálló vagyonkezelési szerződés módosítására került sor, mely alapján 2015-öt követően a visszapótlásra eső teljesített beruházások elfogadása, így az erre lekötött tartalékok feloldása, csak külön elszámolási megállapodás megkötése után lehetséges. A Társaság 2015-ben és 2016-ban összesen több mint 1.075 millió forint értékű beruházást aktivált a vagyonkezelt eszközök fejlesztéseként, azonban az ehhez kapcsolódó elszámolási

megállapodás megkötése még nem történt meg, így a 2016. év végén fennálló visszapótlási kötelezettség fedezetére lekötött tartalék nem került feloldásra.

Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartaléka

A saját tőkén belül kimutatott Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartaléka soron szereplő -44.945 ezer forint a Társaság 2016. december 31-én nyitva álló, hatékony cashflow fedezeti ügyleteinek negatív valós értéke, mely az Szt. 59/E. §. értelmében a tőkében a „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra mérlegfordulónapi értékeléskor. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

Adózott eredmény

A 2015. évi adózott eredmény 4.149.379 ezer forint, melynek terhére 1.000.000 ezer forint osztalék került jóváhagyásra. A 2015. december 31-én kimutatott saját tőke értéke csökkentésre került az üzleti évre jóváhagyott osztalék értékével a 2015. évi hatályos jogszabályoknak megfelelően. 2016. évi adózott eredmény 2.084.642 ezer forint. A 2016. üzleti évre fizetendő osztalék hatását a 2016. december 31-én kimutatott saját tőke a 2016. évi törvényváltozásnak megfelelően nem tartalmazza.

2.1.9 CÉLTARTALÉKOK

A céltartalékok 2016. évi záró állománya 917 millió forinttal alacsonyabb, mint a 2015. december 31-i záróállomány. A céltartalékok jogcímenkénti nyitó állományát, 2016. évi feloldását, 2016. évi képzését és záró állományát összefoglalva az alábbi táblázat mutatja be:

Céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
Hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék	4 267 333	-1 789 487	571 863	3 049 709
Egyéb képzett céltartalékok	895 712	-741 697	1 022 445	1 176 460
Jogi perekre képzett céltartalékok	4 946	-4 946	24 805	24 805
Céltartalék várható kötelezettségekre	5 167 991	-2 536 130	1 619 113	4 250 974

A Céltartalékok fő kategóriáiban történő változásokat az alábbiakban mutatjuk be részletesen:

Hosszútávú Munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék

adatok eFt-ban

Ügy	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
Aktuáriusi céltartalék a régi Kollektív Szerződés és Irányítói életpálya megállapodás alapján a régi rendszerben maradó munkavállalókra	72 663	-72 665	2	0
2013. évben hatályba lépett KSZ és IÉM alapján a munkavállalóknak járó "Induló összeg" fedezetére képzett céltartalék	2 271 480	-1 313 479	6 569	964 570
2013-ban hatályba lépett IÉM alapján a 2014. és 2015. évi megszolgált összegek fedezetére képzett céltartalék	779 440	-23 675	365 652	1 121 417
2013-ban életbe lépett KSZ alapján az "Üzemi balesetek" fedezetére képzett céltartalék	86 055	-55 813	2 174	32 416
2013-ban életbe lépett KSZ életpálya juttatás céltartaléka (5 évet el nem érők)	94 035	-31 676	47 108	109 467
Felmondási bérekkel kapcsolatban képzett céltartalék	456 324	-157 063	126 703	425 964
Vezényelt katonák jubileumi jutalmára képzett céltartalék	390 997	-81 452	11 268	320 813
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatására képzett céltartalék	116 339	-53 664	12 387	75 062
Összesen Céltartalék	4 267 333	-1 789 487	571 863	3 049 709

A Beszámoló 1.3.4. pontja alatt bemutatott módszer alapján a Társaság céltartalékokat képez a *hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására*. A fenti táblázatban bemutatjuk a céltartalék 2016. évben történt változását.

2013. december 31-ét követően a korábbi munkavállalói juttatási- és életpálya-rendszer jelentősen átalakult. A légiforgalmi irányítók esetében a Társaság az átalakított Kollektív Szerződés és Irányítói Életpálya Megállapodás alapján azt tűzte ki célul, hogy a légiforgalmi irányítók legkésőbb 60 éves korukban az irányítástól vissza tudjanak vonulni. A régi megállapodások felmondását követően tehát 2013. december 31-én hatályba lépett az új Kollektív Szerződés (KSZ) és az új Irányítói Életpálya Megállapodás (IÉM). Ezen megállapodások alapján az új hosszútávú munkavállalói juttatások (HungaroControl Életpálya program) jellemzői a következők:

a) Az IÉM III.3-as pontja alapján a 2013-ban legalább 60 éves irányítókra még a korábbi megállapodások az irányadóak. Ezért a „régiben maradó légiforgalmi irányítókra még a régi megállapodások alapján képzett a Társaság céltartalékokat. 2016. során minden „régiben maradó munkavállaló nyugdíjba vonult, juttatásaik kifizetésre, így az ezen a jogcímen képzett céltartalék feloldásra került.

b) Az új megállapodások szerint a 2012. december 31-én meglévő céltartalék alapján számított „Induló Összeg”-re jogosultak a Társaság 2013. december 31-én állományban lévő munkavállalói. Mivel ezen juttatási elem bruttó összegben van meghatározva, kifizetésük időpontja pedig 2017. végéig került eltolásra, a munkavállalók által később kiválasztandó instrumentumok függvényében adózása, a munkavállalóknak kifizetendő nettó összeg, és a kifizetés időpontja is bizonytalan, így a Társaság céltartalékokat képez ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére.

c) Az irányítói munkakörben dolgozó munkavállalók esetében éves egyösszegű munkáltatói hozzájárulás kerül kifizetésre, melynek mértéke 2013. évre vonatkozóan az éves személyi alaphír 9,3%-a. Tekintettel arra, hogy a munkavállalók által később kiválasztandó instrumentumok függvényében adózása, a munkavállalóknak kifizetendő nettó összeg, és a kifizetés időpontja is bizonytalan, így a Társaság céltartalékokat képez ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére.

A Társasághoz vezényelt katonák részére a Honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény 132. § alapján járó jubileumi juttatások a Társaságot terhelik, így ezekre a kötelezettségekre is céltartalékot képez a Társaság.

A céltartalékok 2016. évi állományában változásokat jelentettek a következő tényezők:

- A régi rendszerben maradó irányítók nyugdíjba vonultak, juttatásaik kifizetése 2016 során megtörtént, így a 2015. december 31-én kimutatott céltartalék feloldásra került.
- Az új megállapodások alá tartozó munkavállalók esetében megtörtént a 2016-ban megszolgált összegek fedezetére történő céltartalék-képzés.
- A kifizetések és a kilépő munkavállalókra eső céltartalék összegek feloldásra kerültek.

Fenti hatások eredményeként a hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalékok állománya 2016-ban az alábbi táblázatban látható módon alakult:

Hosszútávú Munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék

adatok eFt-ban

Céltartalék - régi megállapodások alapján	
Nyitó Céltartalék 2016. december 31-én	72 663
2016-ban megszolgált juttatások fedezetére képzett céltartalék	2
Feloldás megváltás miatt	-72 539
Feltételezés változások hatása	-126
Régi rendszerben maradó irányítók céltartaléka 2016. december 31-én	0
Céltartalék - új megállapodások alapján	
Nyitó Céltartalék 2016. december 31-én	3 687 334
2016-os feloldás kifizetés, kilépés alá nem írás miatt	-1 516 206
2016-ban megszolgált juttatások fedezetére képzett céltartalék	541 637
Feltételezés változások hatása	-58 930
Új megállapodások alapját képzett céltartalék 2016. december 31-én	2 653 835
Céltartalék - vezényelt katonák juttatásaira	
Nyitó Céltartalék 2016. december 31-én	390 997
2016-ban megszolgált juttatások fedezetére képzett céltartalék	11 268
2016-os feloldás kifizetés miatt	-37 342
Feltételezés változások hatása	-44 111
Vezényelt katonák juttatásaira képzett céltartalék 2016. december 31-én	320 812
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatásaira képzett céltartalék	
Nyitó Céltartalék 2016. december 31-én	116 339
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatására képzett céltartalék feloldás (járulékváltozás, kifizetés miatt)	-53 664
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatására képzett céltartalék új képzés (megszolgált összeg)	12 387
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatásaira képzett céltartalék 2016. december 31-én	75 062
Hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék összesen	3 049 709

2015. évi aktuáriusi céltartalék képzésekben használt feltételezésekhez képest a céltartalék-képzési modell 2016. év során kis mértékben változott. A feltételezés változások (kilépési

várákozás, bérnövekedési feltételezés, az járulékmértékek, illetve az üzemi balesetben bekövetkező halál valószínűsége) a következő hatással jártak a céltartalékok mértékére:

adatok eFt-ban

Feltételezés változások hatása	
Béremelési feltételezések változásának hatása	-24 667
Feltételezett kilépések megváltozásának hatása	10 268
Kilépési valószínűség változásának hatása	-9 186
Üzemi balesetben bekövetkező halál valószínűség változásának hatása	-34 230
Új járulék mértékek hatása	-40 858
Egyéb változások	-4 494
Feltételezés változások hatása összesen	-103 167

Egyéb Céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
2013. évi vezetői prémiumokra képzett céltartalék	81 635	0	0	81 635
2016. évi vezetői prémiumokra képzett céltartalék	0	0	41 737	41 737
Nem kontrollálható költségek elszámolására képzett céltartalék	658 963	-658 963	732 616	732 616
Egyéb jogcímen képzett céltartalék	155 114	-82 734	248 092	320 472
Egyéb céltartalékok	895 712	-741 697	1 022 445	1 176 460

Egyéb céltartalékokat képeztünk a jövőbeni kötelezettségek fedezetére a következők szerint:

- 2013. évre jóváhagyott vezetői prémiumokra még 2013-ban megképzett 81.635 ezer forint értékű céltartalék nem került feloldásra, mert a kiértékelések és a kifizetések nem történtek meg.
- A 2016. évi prémiumokra 41.737 ezer forint céltartalék került megképzésre.
- 2015. és 2016. december 31-én a Társaság céltartalékot képzett a nem kontrollálható költségekkel kapcsolatban, melyről bővebben a **2.2.1** fejezet részben a „Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre” alcím alatt írunk.
- A Társaság által egyéb jogcímen képzett céltartalékok összege 2016. december 31-én 320.472 ezer forint. A 2016. évet érintő, de pénzügyileg el nem számolt kötelezettségek fedezetére a következők szerint történt céltartalék-képzés: a 2016. évben felmerült közigazgatási költségek fedezetére képzett 122 millió forint, a 2016 végén átadott felmondásokhoz kapcsolódó 2017-ben kifizetett végkielégítések fedezetére 48 millió forint, szakszervezeti megállapodások alapján egyszeri munkáltatói kötelezettségvállalás fedezetére képzett céltartalék összege 78 millió forint, valamint egyéb tételek fedezetére 72 millió forint.

Jogi perekre képzett céltartalék

Jogi perekre képzett céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
Jogi perekre képzett céltartalékok	4 946	-4 946	24 805	24 805
Összesen	4 946	-4 946	24 805	24 805

A folyamatban lévő jogi perek lezárása miatt a megképzett céltartalékok túlnyomó része 2016. év során feloldásra került. Új jogi perre képzett céltartalék összege: 24.805 ezer forint. Így a jogi perekre képzett céltartalék záróállománya 2016. december 31-én 24.805 ezer forint volt.

2.1.10 KÖTELEZETTSÉGEK*Hosszú lejáratú kötelezettségek***Hosszú lejáratú kötelezettségek**

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	Záró 2016.12.31	Változás %
Kincstári vagyon részét képező eszközök kezelésbe vételéhez	3 908 924	3 613 943	-8%
Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	4 152	4 124	-1%
Egyéb hosszú lejáratú kötelezettség	73 539	21 025	-71%
Hosszú lejáratú kötelezettségek	3 986 615	3 639 092	-9%

A Társaság 2007. szeptember 5-én vagyonkezelési szerződést kötött a Kincstári Vagyonigazgatósággal a tevékenység ellátása érdekében szükséges ingatlanok, ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok vagyonkezelésére. Az induláskor átadott eszközök és befejezetlen beruházások összes bruttó értéke 4.558.395 ezer forint, mely összeget a Társaság a vagyonkezelt eszközök állományba vételével szemben a hosszú lejáratú kötelezettségek között jelenített meg. 2013. június 28-i hatállyal az Állami Vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény módosulása az alapfeladatként vagy főtevékenységként közfeladatot ellátó vagyonkezelőket a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól a törvény erejénél fogva mentesítette. Ennek eredményeképpen a Társaság a 2013. június 28-tól elszámolt értékcsökkenés összegével párhuzamosan keletkező új visszapótlási kötelezettséggel a hosszú lejáratú kötelezettségét csökkentette. Így az MNV Zrt. felé fennálló hosszú lejáratú kötelezettség értéke 2016. december 31-én 3.613.943 ezer forint.

A kapcsolt vállalkozással szembeni tartós kötelezettségek között az EPC Kft-től kapott 3 havi bérleti díjnak megfelelő óvadék került kimutatásra.

Egyéb hosszú lejáratú kötelezettség az éven túli fizetési határidejű szállítói megállapodások értéke 21.025 ezer forint összegben.

Rövid lejáratú kötelezettségek

A rövid lejáratú kötelezettségek 2016. december 31-én fennálló összege 14%-os csökkenést mutat 2015. év végéhez képest.

A főbb mérlegsorok a következők:

Rövidlejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	Záró 2016.12.31	Változás %
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	2 138 594	1 701 993	-20%
Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	513	0	-100%
Rövid lejáratú kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben	6 670	722	-89%
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	2 175 504	1 964 440	-10%
Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete	24 341	81 807	236%
Rövidlejáratú kötelezettségek	4 345 622	3 748 962	-14%

Szállítók

A szállítói kötelezettségek állománya 2015 végéhez képest 20%-kal csökkent, amelynek oka, hogy 2015 végén lényeges külföldi beruházási szállítói állomány volt nyitva köszönhetően a beruházási projektek 2015 végi teljesítésének.

Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31.	Záró 2016.12.31	Változás %
Belföldi szállítók	906 766	1 177 971	30%
Külföldi szállítók	1 231 828	524 022	-57%
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból	2 138 594	1 701 993	-20%

Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben

Az alapítóval szemben kimutatott kötelezettségeink a „Kapcsolt vállalkozásokkal szembeni kötelezettségek” között lett bemutatva, mint a tulajdonossal szemben fennálló kötelezettségeink értéke. Ez a sor a 2015. üzleti évi osztalék 1 milliárd forintos értékét tartalmazza. A Számviteli törvény 2016. évi változásának megfelelően 2016. üzleti évi osztalék nem jelenik meg a 2016. évi beszámolóban, a 2016. üzleti év után jóváhagyott és fizetendő osztalék összegét az erre vonatkozó döntés napjával, a tárgyévet követő 2017. üzleti évben kell elszámolni a számviteli nyilvántartásokban. A törvényi változások miatt az előző évi adatok már az új struktúrában kerülnek idén bemutatásra, ami alapján a nyitóegyenlegek korrigálásra kerültek a tavalyi beszámolóhoz képest, így a 2015. évre jóváhagyott osztalék nem kerül bemutatásra a nyitó kötelezettségek között.

Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi kifizetés	2016. évi növekedés	Záró 2016.12.31
EPC Kft-vel szemben fennálló kötelezettség	513	-513	0	0
Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	513	513	0	0

Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

Az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek értéke 2015. december 31-hez képest 10%-kal alacsonyabb, összetételüket a következő táblázat mutatja be:

Egyéb rövidlejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	Záró 2016.12.31	Változás %
Folyósított támogatás előlegek	342 748	239 158	-30%
Jövedelem elszámolás munkavállalókkal szemben	622 396	635 249	2%
Szociális hozzájárulási adó	446 481	423 645	-5%
Korkedvezmény biztosítási járulék - megszünt adónem	0	0	-
Iparűzési adó	0	3 384	-
Munkavállalóktól levont nyugdíj- és egészségbiztosítási járulékok	307 488	290 916	-5%
Személyi jövedelemadó	275 235	237 683	-14%
Egészségügyi hozzájárulás	18 530	14 443	-22%
Rehabilitációs hozzájárulás	8 970	8 946	0%
Szakképzési hozzájárulás	24 957	23 677	-5%
Különféle hatóságokkal szembeni rövid lejáratú kötelezettségek	29 870	25 014	-16%
Rövid lejáratú egyéb kötelezettség	84 550	0	-100%
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek munkavállalókkal és tagokkal szemben	4 089	2 473	-40%
Különféle egyéb kötelezettségek	8 098	57 131	605%
Szakszervezetekkel, érdekképviselőkkel kapcsolatos elszámolás	1 963	1 999	2%
Innovációs járulék	129	722	460%
Összesen:	2 175 504	1 964 440	-10%

A folyósított támogatási előlegek az elnyert uniós támogatások előfinanszírozásként megkapott összegeit tartalmazzák:

- 2015. december 31-én összesen 342.748 ezer forintnyi (1.094.621,45 euró) előfinanszírozási összeg jelenik meg ezen a soron a TENT-CPDLC, a SESAR JU – Budapest 2.0, a CEF A-CDM, illetve a BEYOND-Horizon 2020 támogatási projektek keretében.
- 2016. december 31-én összesen 239.158 ezer forint (768.946 euró) előfinanszírozási összeg jelenik meg előlegként, melyek a SESAR JU – Budapest 2.0, a CEF A-CDM, a CEF-Free Route, a SESAR 2020 projektek, illetve a BEYOND-Horizon 2020 támogatási projektek keretében kerültek folyósításra.

Az elnyert támogatások részletesen a **3.4. pont** alatt kerülnek bemutatásra.

Fentiekén kívül az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek értéke tartalmazza még a decemberre számfajtott béreket, a hozzájuk, illetve a decemberi egyéb személyi jellegű kifizetésekhez kapcsolódó adókból és járulékokból származó kötelezettségeket.

A „Különféle hatóságokkal szembeni rövid lejáratú kötelezettségek” a Nemzeti Közlekedési Hatóságnak fizetendő hatósági díjak 4. negyedéves összegeit jelentik. A légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény 61.§(5) bekezdésében foglaltak szerint a magyar légtér légiforgalmi irányításának felügyeleti díja maximálisan 500 millió forint, a koszovói irányítási tevékenység felügyeleti díja 100 millió forint. Tekintettel arra, hogy tény forgalom alapján az első három negyedévben 575 millió forint már megfizetésre került, 2016. december 31-én a

negyedik negyedéves kötelezettség mindössze 25 millió forint, szemben a 2015. december 31-én fennálló 30 millió forintos értékkel.

Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete

A rövid lejáratú kötelezettségek között kimutatott „Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete” a 2016. december 31-én nyitva álló cashflow fedezeti ügyleteink mérlegfordulónapi negatív valós értéke, mely a saját tőkén belül megjelenő „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra az Szt. 59/E. § értelmében. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek, részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

2.1.11 PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

Passzív időbeli elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	Záró 2016.12.31	Változás %
Bevételek passzív időbeli elhatárolása	8 633 402	11 564 633	34%
Elszámolási egyenlegek	8 632 410	11 564 011	34%
Bevételek egyéb passzív időbeli elhatárolása	992	622	-37%
Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	323 324	881 682	173%
Mérlegfordulónap előtti időszakot terhelő költségek, ráfordítások	323 324	881 682	173%
Halasztott bevételek	1 748 803	1 744 837	0%
Fejlesztési célra kapott támogatások elhatárolása	1 746 661	1 742 846	0%
Egyéb halasztott bevételek	2 142	1 991	-7%
Passzív időbeli elhatárolások	10 705 529	14 191 152	33%

Elszámolási egyenlegek

A bevételek passzív időbeli elhatárolásai között a 2015. december 31-én elhatároláson lévő Eurocontrol költségalap-elszámolási egyenlegek 2016. évben részben feloldásra kerültek. A 2015. december 31-i egyenleg a 2012., 2014. és 2015. években keletkezett felülfinanszírozási egyenlegeket tartalmazza. A 2016. december 31-i egyenleghez hozzáadódtak a 2016. évben mindhárom üzletágban megképződött éves felülfinanszírozási egyenlegek.

Ezen tételek az alábbi táblázatban láthatóak:

Elszámolási egyenlegek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
2012. évi Útvonal elszámolási egyenleg	299 892	-299 892	0	0
2014. évi Útvonal elszámolási egyenleg	2 655 602	-2 483 922	0	171 680
2014. évi TNC elszámolási egyenleg	1 360 956	-456 119	0	904 837
2014. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	80 750	-16 138	0	64 612
2015. évi Útvonal elszámolási egyenleg	3 557 284	-1 419 121	0	2 138 163
2015. évi TNC elszámolási egyenleg	523 880	0	0	523 880
2015. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	154 046	0	0	154 046
2016. évi Útvonal elszámolási egyenleg	0	0	6 211 733	6 211 733
2016. évi TNC elszámolási egyenleg	0	0	996 063	996 063
2016. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	0	0	398 997	398 997
Elszámolási egyenlegek	8 632 410	-4 675 192	7 606 793	11 564 011

A 2016. évi elszámolási egyenlegek – jellegüktől függően jelennek meg az aktív, illetve a passzív időbeli elhatárolások között. Az Útvonal-irányítási üzletágban érvényben levő teljesítmény rendszerből kifolyólag egyes jogcímenek alulfinanszírozási egyenlegek, más jogcímenek felülfinanszírozási egyenlegek keletkeznek. Ezek feloldása (érvényesítése az irányítási díjakban) nem ugyanabban az időben történik, ezért a különböző jogcímenek keletkező elszámolási egyenlegek jellegük szerint külön kerülnek elhatárolásra.

A 2016. évi finanszírozási egyenlegek összefoglaló bemutatása - a 2016. évi költségalap elszámolások alapján - a **2.2.1** fejezet részben a „Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre” alcím alatt található.

Költségek és ráfordítások passzív időbeli elhatárolása

Költségek, ráfordítások elhatárolása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
Immateriális eszköz beruházás	10 779	-10 779	0	0
Tárgyi eszköz beruházás	1 386	-1 386	0	0
Anyagjellegű ráfordítások	280 136	-278 351	171 405	173 190
Személyi jellegű ráfordítások	12 415	-12 415	350 389	350 389
Egyéb ráfordítások	19	-19	0	0
Pénzügyi ráfordítás	18 589	0	339 514	358 103
Költségek, ráfordítások elhatárolása	323 324	-302 950	861 308	881 682

Az anyagjellegű ráfordítások passzív időbeli elhatárolásának értéke 2016. december 31-én 107 millió forinttal volt alacsonyabb, mint a 2015. december 31-én elhatárolásként kimutatott érték. Ennek oka, hogy 2015. év végén lényeges, 2015. üzleti évet érintő költségek számlázása nem történt meg, ezért azok a 2015. évi eredmény terhére a passzív időbeli elhatárolásokkal szemben kerültek elszámolásra. Például a macedón és koszovói radaradat-szolgáltatások 32 millió forint értékben, illetve a TAR-2 terminál radarhoz kapcsolódó anyagfelhasználás számlája 113 millió forint értékben, illetve a 12. havi villamosenergia szolgáltatás költsége 17 millió forint

értékben szerepel a 2015. december 31-i elhatárolások között. 2016. év végén egyszeri tételként jelentkezett egy 51 millió forint értékű radar-karbantartási szolgáltatás összege, ezen felül szokásos mértékű, 2016. évet érintő, de még ki nem számlázott költségek kerültek elhatárolásra összesen 119 millió forint értékben (pl. radaradat szolgáltatás 27 millió forint, szoftver karbantartási díjak 19 millió forint, egyéb karbantartási költségek 3 millió forint, telekommunikációs szolgáltatások 17 millió forint, ügyvédi és szakértői díjak 30 millió forint, decemberi banki tranzakciós díjak 4 millió forint értékben). Ugyanezen tételek hasonló értékben kerültek elhatárolásra 2015 végén is.

A személyi jellegű ráfordítások elhatárolásai között 2016. december 31-én a teljesítmény-értékelési rendszer alapján 2016. évre járó, de az üzleti év végéig ki nem fizetett juttatások értéke jelenik meg 254 millió forint értékben, az életpálya megállapodások alapján 2016-ra járó nyugdíjpénztárakba fizetendő munkáltatói hozzájárulások 36 millió forintos értéke, valamint ezek járulékai 60 millió forint értékben.

2015. év végén nem voltak ilyen jellegű, 2016-ra áthúzódó elhatárolandó tételek.

2016. december 31-én megjelenő pénzügyi ráfordítások elhatárolása az évközben névérték feletti árfolyamon vásárolt államkötvények időarányosan elhatárolt árfolyamkülönbözete.

Halasztott bevételek – Fejlesztési célra kapott támogatások elhatárolása

A fejlesztési célra kapott támogatások passzív időbeli elhatárolása a 2007-ben a Kohéziós Alapból a radarfelújításokra kapott beruházásokra kapott támogatások, a 2013-ban megítélt TEN-T EERP (ANS III beruházásra kapott) támogatás, valamint a 2016-ban lezárult TEN-T CPDLC beruházásra kapott támogatás elszámolását tartalmazza. A 2016. évi feloldás a támogatás értékcsökkenési leírással arányos bevételként történő elszámolása.

Fejlesztési célra kapott támogatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2015.12.31	2016. évi feloldás	2016. évi képzés	Záró 2016.12.31
Fejlesztési célra kapott támogatások	1 746 661	-392 797	388 982	1 742 846
Fejlesztési célra kapott támogatások	1 746 661	-392 797	388 982	1 742 846

2.2 Eredménykimutatáshoz kapcsolódó kiegészítések

2.2.1 ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE

Értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Útvonal irányítás	27 794 155	27 345 353	-2%
Terminál irányítás	5 442 599	5 332 483	-2%
Koszovó feletti irányítás	1 696 611	1 341 525	-21%
Egyéb értékesítés	98 304	107 008	9%
Menetrendi adatok értékesítése	6 000	6 000	0%
Légiforgalmi tájékoztató kiadványok értékesítése	3 392	2 922	-14%
CRDS - szimulációs szolgáltatás	0	148 999	-
Értékesítés nettó árbevétele	35 041 061	34 284 290	-2%

A Társaság főtevékenysége a légiforgalmi irányítás, melyen belül három fő üzletága:

- Magyarország felett átrepülő forgalom irányítása: Útvonalirányítás (En Route)
- Budapest/Liszt Ferenc Repülőtér Közelkörzeti és Terminálirányítása (TNC)
- Koszovói magaslégtér átrepülő forgalmának irányítása

A Társaság 2016. évi árbevételeinek több mint 99,2 %-a légiforgalmi díjakból származik (2015-ben 34.933.365 ezer forint, 2016-ban 34.019.361 ezer forint). A légiforgalmi díjbevételt egyrészt meghatározza a légiforgalom alakulása, és ehhez kapcsolódóan a szolgáltatási egységek alakulása, másrészt az elszámolási rendszer keretein belül kalkulált „finanszírozási egyenleg”.

Légiforgalom alakulása

A HungaroControl Zrt. forgalmi teljesítményét alapvetően Magyarország kedvező közlekedés földrajzi elhelyezkedése határozza meg. Bár az ország területileg kicsi, közép-európai fekvése folytán nehezen hagyható ki a nyugat-európai és délkeleti régiók közötti forgalomáramlásból. A forgalmi hálózatban elfoglalt jó földrajzi helyzetünk miatt, különösen jelentős az átrepülések száma: 2016-ban a mozgásszámban kifejezett összforgalom 88%-a volt átrepülés.

A HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt. 2016. évben 790.854 légi járművet irányított az ellenőrzött légtérben, mely +4,69%-os növekedés 2015. évhez képest. A 2016. évben regisztrált összes (átrepülő + Budapest) mozgásszám, mindkét forgalom tekintetében növekvő trendek mellett realizálódott. Az irányított légi járművek száma alapján a 2016-os egy újabb rekord év volt.

Az átrepülő forgalom dinamikáját továbbra is meghatározta, hogy 2014 júliusa óta az ukrainai események miatti légtérzárást elkerülő forgalom egy része a magyar légtér irányába terelődött. Az Ukrajnát elkerülő forgalom megjelenése forgalom-emelkedést hozott. Emellett további növekedési faktort jelentett az Északnyugat – Délkelet tengely, illetve a fapados légitársaságok egyre növekvő forgalma. Az év júniusától meghatározó forgalmi változást

okoztak a törökországi terroresemények és a térség megnövekedett biztonsági kockázata. A nyugat-európai turizmus az egyiptomi/török úti célok helyett Spanyolország/Portugália irányába fordult, gyökeresen megváltoztatva az előző évi fő forgalmi irányokat. A nyári visszaesés után szerény növekedési szintre állt a forgalom és egész novemberig ezen a szinten stagnált, decemberben azonban újra jelentősebb növekedést tapasztaltunk, köszönhetően a fapados légitársaságok jelentős forgalmi növekedésének.

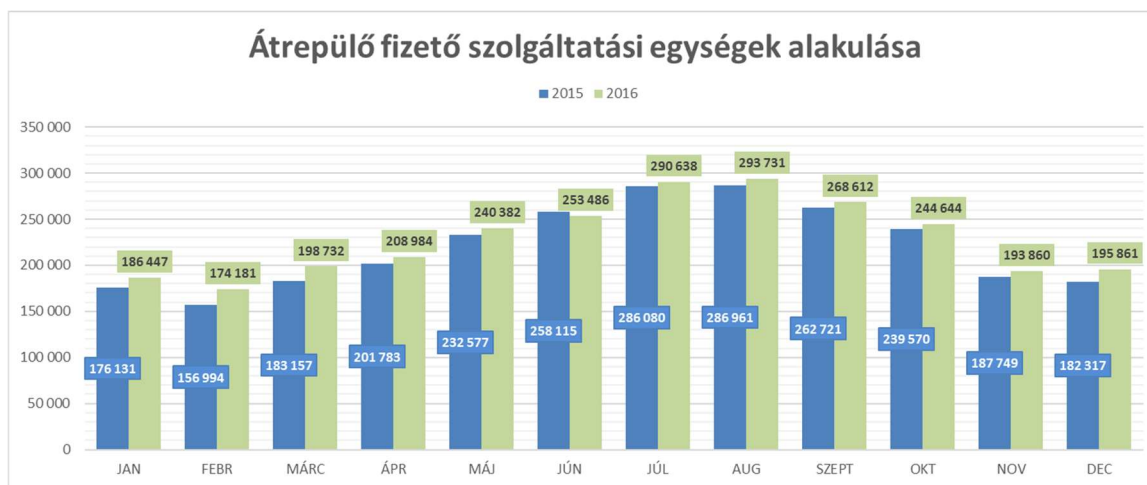
A terminál üzletág esetében a 2014-ben újra növekedésbe fordult budapesti érkező/induló forgalom 2015-ben és 2016-ban tovább bővült, 2016. évben 95.742 mozgással +4,21% növekedést realizált. Budapest repülőtér forgalma a kieső törökországi irányú turistaforgalom miatt júniustól kisebb mértékben nőtt, de az év során végig az előző évit meghaladóan alakult.

A koszovói üzletágban 2016-ban éves szinten összesen 64.405 légitármű vette igénybe a KFOR szektort, ez az előző évhez képest 4,45%-os éves csökkenést jelent.

Szolgáltatási egységek alakulása

A HungaroControl Zrt. bevételeit (útvonaldíj, terminál díj) csak közvetetten alakítja a mozgásszám. A bevételeket közvetlenül alakító mutatószám az úgynevezett szolgáltatási egység (service unit – SU), amely már számításba veszi a légitármű súlyát és a repült távolságot is.

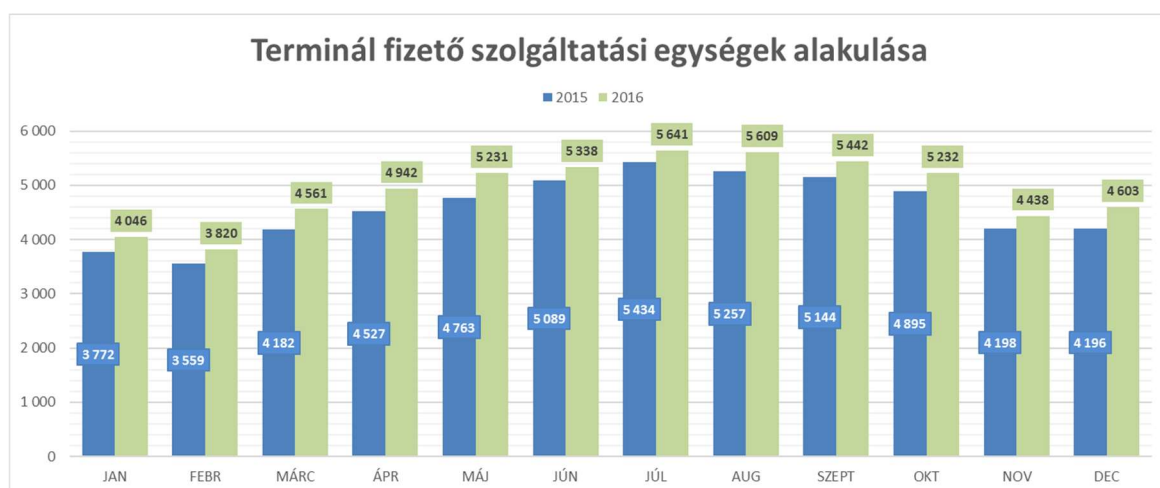
Átrepülő szolgáltatási egységek alakulása

A 2016. évi átrepülő totál szolgáltatási egységek száma 2 790 211 volt, ez +3,5%-os növekedést jelent az előző évi értékhez képest. A bevétel alapját képező fizető szolgáltatási egységek száma pedig 2 754 594 volt, szintén 3,5%-os növekedéssel. 2016-ban a szolgáltatási egységek növekedése egyrészt az ukrán légteret elkerülő extra forgalomnak köszönhető, másrészt az Északnyugat - Délkelet irányú forgalom növekedésének, harmadrészt pedig a még mindig bővülő „low-cost” forgalomnak.

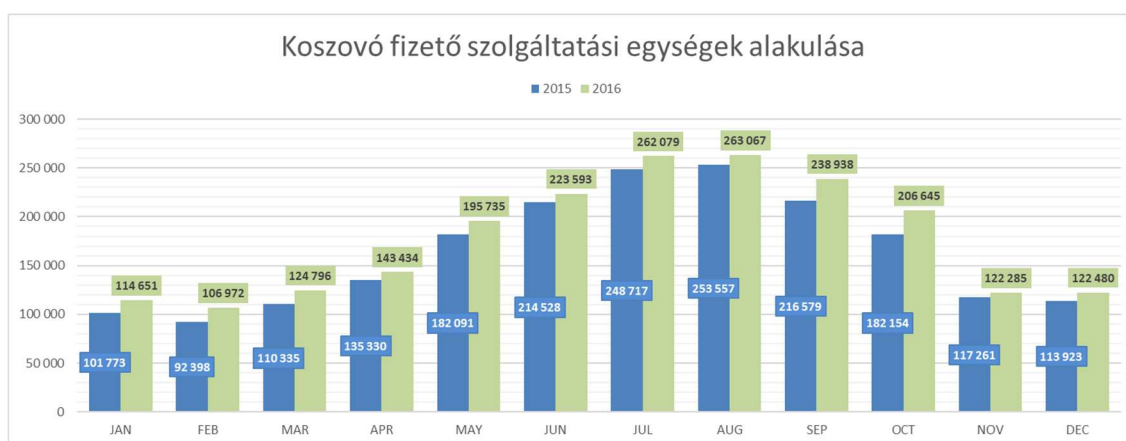

Budapest le- és felszálló szolgáltatási egységek alakulása

2016. évben a terminál forgalomban a szolgáltatási egységszámok jelentősen növekedtek. A szolgáltatási egységek száma a mozgásszámnál nagyobb mértékben nőtt, köszönhetően az egyre nagyobb méretű le- és felszálló gépeknek. A totál szolgáltatási egységszám 59 113 volt 6,87%-os növekedéssel, a fizető pedig 58 886 egység 6,78%-os növekedéssel 2015-höz képest. Az előző évektől eltérően éppen a nyári időszakban volt a növekedés mértéke a legalacsonyabb, mert június- július hónapokban a törökországi nyaralások számának csökkenése negatívan hatott a forgalom növekedésére. A növekedés legjelentősebb faktora a „low-cost” légitársaságok még mindig növekvő budapesti forgalma.

Koszovói üzletág szolgáltatási egységek alakulása

A KFOR szektorban 2014. április 3-tól nyújt léginavigációs szolgáltatást a HungaroControl Zrt. A Koszovó feletti magas légtérben nyújtott szolgáltatás pénzügyi elszámolása a Szerbiával, illetve Montegróval alkotott közös díjzóna alapján történik. Emiatt a koszovói üzletág esetében, a szolgáltatási egységszámok elemzése során a teljes díjzóna forgalmát kell vizsgálni. A teljes díjzóna fizető szolgáltatási egységben kifejezett forgalma minden hónapban növekedést mutatott – éves szinten 8% a növekedés a bázishoz képest. A növekedés oka a magyar légtérhez hasonlóan, részben a lezárt ukrán légtereket elkerülő forgalom, részben

pedig az Északnyugat – Délkelet tengely, illetve a fapados légitársaságok egyre növekvő forgalma.

Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre

A Társaság forintban számított árbevétele 2016-ben 2%-os csökkenést mutat 2015-höz viszonyítva.

Az 1.2. pontban bemutatott elszámolási rendszerekben (Átrepülő és Terminál Üzletágak: „teljesítmény rendszer”, Koszovói üzletág: „teljes költségmegtérítési rendszer”) a Társaság tárgyévi költségei alapján finanszírozási egyenlegek keletkeznek, melyet felülfinanszírozás esetén a légtérfelhasználók számára vissza kell adni, alulfinanszírozás esetén pedig azt főszabály szerint a n+2. év egységdíjaiban érvényesít a Társaság.

2015. évben mindhárom üzletágban összességében árbevétel csökkentő felülfinanszírozási egyenleg keletkezett. A teljesítményterv szerinti elszámolásban lévő átrepülő és terminál üzletágakban mind a forgalmi többlet, mind a tervezett inflációtól való eltérés, mind a nem kontrollálható költségeken keletkezett eltérés felülfinanszírozási egyenlegeket eredményezett, melyekkel szemben feloldásra kerültek korábbi évek felülfinanszírozási egyenlegei, illetve a Bizottság jóváhagyását követően a 2015-ös költségalapban került érvényesítésre a 2013-2014-es karkedvezmény biztosítási járulék, mint nem kontrollálható költség miatt keletkezett alulfinanszírozási egyenleg.

2016. évben mindhárom üzletágban összességében árbevétel csökkentő felülfinanszírozási egyenlegek keletkeztek, melyek árbevétel csökkentő hatást jelentettek, a passzív időbeli elhatárolásokkal szemben kimutatva. Az inflációs hatás, a forgalmi hatás, illetve a nem kontrollálható költségek felülfinanszírozási egyenlege mellett a korábbi évek felülfinanszírozási egyenlegének feloldása jelenik még meg árbevétel módosító tényezőként.

Össességében 2015. évben az elszámolási egyenlegek képzése és feloldása hatására 2.196.647 ezer forintnyi árbevétel csökkentő hatás jelentkezett, míg 2016-ban az árbevétellel szemben elszámolt elszámolási egyenlegek összértéke 3.595.147 ezer forint értékű árbevétel csökkentő hatást jelentettek (2014. évi felülfinanszírozásból feloldott, valamint a 2016. évre megképzett finanszírozási egyenlegek).

A 2016. évi költségalap elszámolások tekintetében a finanszírozási egyenlegek a következőképpen alakultak:

2016. évi Elszámolási egyenlegek		adatok eFt-ban
Megnevezés	2016.	Finanszírozási egyenleg jellege
2016. évi inflációs hatás	1 203 290	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2016. évi forgalmi hatás	4 099 059	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2015. évi nem kontrollálható költségek (ECTL tény költségek)	-67 224	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2015. évi nem kontrollálható költségek (korkedvezmény bizt. jár.)	500 942	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2016. évben a korábbi évek egyenlegének érvényesítése Tény forgalom eredményeképp	-441 988	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2016. évben egyéb bevétel miatti korrekció 2016	4 641	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2016. évi Koszovó miatti elszámolási egyenlegek	403 801	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2015. évi egyéb bevétel miatti korrekciók feloldás	136 144	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
2015. évi nem kontrollálható költségek feloldás	-674 061	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2015. évben képzett, 2013-14. évi nem kontrollálható költségek (korkedvezmény bizt. jár.) egyenlegének feloldása	1 005 005	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
2012. évi nem kontrollálható költség érvényesítés miatti feloldás	-299 892	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2015. évi Koszovó miatti elszámolási egyenlegek feloldás	-745 060	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2014. évi egyenleg feloldás (inflációs hatás, forgalmi hatás, egyéb)	-2 483 922	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
ÚTVONAL - Elszámolás összevont egyenlege	2 640 735	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2016. évi inflációs hatás	242 464	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2016. évi forgalmi hatás	517 291	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2016. évben a korábbi évek egyenlegének érvényesítése Tény forgalom eredményeképp	-40 218	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2016. évben egyéb bevétel miatti korrekció	57 567	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2015. évi nem kontrollálható költségek (korkedvezmény bizt. jár.)	178 741	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2014. évi egyenleg feloldás	-456 119	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
TERMINÁL irányítás - Elszámolás összevont egyenlege	499 726	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2016. évi Koszovó feletti irányítás bevételi többlete	398 997	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
Projektidőszaki költségekkel kapcsolatos egyenleg feloldása	71 827	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
2014. évi egyenleg feloldás	-16 138	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
Koszovó feletti irányítás - Elszámolás összevont egyenlege	454 686	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2016. évi összesített elszámolási pozíció	3 595 147	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő

A nem kontrollálható költségekből származó elszámolási egyenleg kezelése alapvetően a következő: a 391/2013 EU rendelet rendelkezéseinek megfelelően - költségkockázatot nem viselő (nem kontrollálható) költségekből adódó elszámolási egyenlegek mind pozitív, mind pedig negatív eltérés esetén, a bizottsági jóváhagyást követően kerülhetnek kimutatásra a Társaság könyveiben, mint az értékesítés nettó árbevételét módosító tételek. A nem kontrollálható költségek hivatalos jelentési határideje tárgyévet követő év június 1-je, így a tárgyévi becsült összeg a mérlegkészítést követően válik véglegessé, illetve a Bizottság jóváhagyását követően megítéltté. Amennyiben a Társaságnak elszámolási kötelezettsége keletkezne, azt a tárgyévben – a bizottsági jóváhagyást megelőzően – a céltartalékok között mutatja ki. 2015 évben 658.963 ezer forint, 2016-ban 732.616 ezer forint ilyen céltartalék képzés történt a **2.1.9. pont** alatt bemutatott „Egyéb céltartalékok” kimutatásának megfelelően.

Értékesítés nettó árbevételének megbontásai

A fő üzletágak (Útvonalirányítás, Terminálirányítás, Koszovói irányítás) árbevételét a légtérfelhasználók országa szerinti földrajzi megbontásban a **4.4. „Légiforgalmi irányítási Szolgáltatás Árbevétele Földrajzi megbontásban”** című mellékletben mutatjuk be.

A Társaság árbevételét Belföld és Export szerinti megbontásban a következő táblázatok tartalmazzák:

Belföldi értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Belföldi értékesítés Útvonaldíj és Közelkörzeti díjak árbevétele	2 687 458	2 806 588	4%
Légiforgalmi szolgáltatás Közelkörzeti irányítás	1 301 277	1 266 088	-3%
Légiforgalmi szolgáltatás Útvonalirányítás	1 318 154	1 480 787	12%
Koszovó feletti irányítás bevétele	68 027	59 713	-12%
Belföldi szolgáltatás értékesítése	44 225	54 743	24%
Légiforgalmi irányítással kapcsolatos minden egyéb szolgáltatás	7 762	7 762	0%
Helyiségek bérbeadása (bérleti díj)	27 607	32 607	18%
Légiközlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás	2 352	2 222	-6%
Egyéb belföldi szolgáltatás	6 504	12 152	87%
Egyéb belföldi értékesítés	9 823	7 249	-26%
Belföldi értékesítés nettó árbevétele	2 741 506	2 868 580	5%

A mellékletekben csatolt 4.4. táblázatban látszik, hogy a teljes légiforgalmi irányításból származó árbevételnek Útvonalirányítási üzletágban 5,42 %-a származik belföldi vevőinktől, míg a Terminálirányítási üzletág bevételeinek 23,74 %-a, a Koszovói irányítás 4,45 %-a belföldi vevőktől, azaz magyarországi székhelyű légitársaságoktól származik.

Export értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Útvonal díj	26 476 001	25 864 566	-2%
Közelkörzeti díj	4 141 322	4 066 395	-2%
Koszovó feletti irányítás	1 628 584	1 281 812	-21%
Egyéb export tevékenység	53 846	47 159	-12%
CRDS Tevékenység	0	148 999	-
Közvetített szolgáltatás	-198	6 779	-3524%
Export értékesítés nettó árbevétele	32 299 555	31 415 710	-3%

Útvonalirányítási üzletágban a bevételek 94,58 %-a külföldi légtérfelhasználóktól származik, míg a Terminálirányítási üzletág bevételeinek 76,26 %-a, a Koszovói irányítás bevételeinek pedig 95,55 %-a származik külföldi vevőktől.

2.2.2 EGYÉB BEVÉTELEK

Egyéb bevételek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Várható kötelezettségekre képzett céltartalék felhasználása	2 599 420	2 536 130	-2%
Felmentett repülések költségtérítése	336 427	359 937	7%
Hitelező által elengedett kötelezettség	219 194	295 266	35%
TEN-T EERP támogatás feloldása	204 878	206 758	1%
TEN-T CPDLC támogatás feloldása	0	101 067	100%
Kohéziós Alapból kapott támogatás feloldása	90 982	81 858	-10%
Utólag kapott engedmény	0	47 229	-
Kapott bírság, kötbér, késedelmi kamat, kártérítések	15 758	47 018	198%
TEN-T - FAB Költségek ellentételezésére kapott támogatás	8 769	25 524	191%
Követelések visszaírt értékvesztése	9 388	19 830	111%
Egyéb bevétel	9 385	10 211	9%
Költségek, ráfordítások ellentételezésére kapott bevételek	10 591	4 947	-53%
Egyéb elszámolt tételek	6 498	3 834	-41%
Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevételei	64	592	825%
Dolgozótól járó inflációs pótlék követelés érvényesítése	-182 286	0	-100%
Biztosító által visszaigazolt kártérítés összege	752	0	-100%
Egyéb bevételek	3 329 820	3 740 201	12%

Az egyéb bevételek között jelenik meg a céltartalékok tárgyévi feloldása. A 2.1.9. pontban található Céltartalékok részben bemutatottak szerint a következő jogcímenen történt 2015-ben és 2016-ban a céltartalékok feloldása:

- Az egyéb bevételek között a hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék a juttatások kifizetése, munkavállalók kilépése, illetve az új életpálya modell életbe lépésekor megállapított „Induló összegek” kifizetése miatt került feloldásra 2015-ben összesen 1.806.551 ezer forint, 2016-ban pedig 1.789.487 ezer forint értékben.
- Egyéb céltartalékok tekintetében 2015-ben összesen 792.869 ezer forint, 2016-ban 741.697 ezer forint értékű, korábban megképzett céltartalék került feloldásra, melyből a nem kontrollálható költségek kapcsán az elszámolási egyenlegben történő érvényesítés miatt 2015-ben 673.107 ezer forint, 2016-ban pedig 658.963 ezer forint értékű céltartalék került feloldásra.

Egyéb bevételek között kerülnek elszámolásra a 2.1.7 pontban az Aktív időbeli elhatárolások alatt bemutatott „Felmentett repülések” költségeinek a Magyar Állammal szemben elszámolt összegei, melyek: 2015-ben 336.427 ezer forint, 2016-ban pedig 365.257 ezer forint értékben merültek fel.

A TEN-T EERP projektre, illetve a Kohéziós Alapból finanszírozott beruházási projektekre kapott támogatások a korábbi években kapott támogatások voltak. A TEN-T CPDLC támogatás pénzügyi lezárására 2016 júniusában került sor, így 2016-ban megkezdődött a támogatás bevételként történő elszámolása. Ezen támogatások bevételként történő elszámolása a támogatott eszközök értékcsökkenési leírásával arányosan történik az egyéb bevételek között.

Az inflációs pótlék visszatérítés 2015-ben negatív egyenlegként megjelenő tétel magyarázata, hogy a 2014-es tényinfláció alapján elhatárolásként bekerült egyéb bevétel-tétel érvényesítés után feloldásra került, míg 2016-ban nem került ilyen tétel elszámolásra, mivel módosult az inflációhoz kötött juttatás rendszere.

A Társaság 2016-ban jelentősebb egyéb bevételeket realizált még a következő jogcímenek:

- kapott kötbér 47.018 ezer forint, mely szállítói késedelmes teljesítés miatt érvényesített kötbér igény miatt keletkezett,
- utólag kapott engedmény 47.229 ezer forint, mely a Társaság közös vezetőségű vállalata felé a 2016. évi tervet meghaladó oktatási szolgáltatási megrendelésnek köszönhetően kapott mennyiségi árengedmény.

A számviteli szabályok 2016. évi változása miatt az egyéb bevételek között jelenik meg az az „elengedett kötelezettség” a **2.1.10.** pontban bemutatott, a Társaságnak a vagyonkezelésből eredő visszapótlási kötelezettségének a megszűnése miatt elszámolt bevétel. A 2015. évi Éves Beszámolóban ez a tétel még a rendkívüli bevételek között került elszámolásra. Tehát „Hitelező által elengedett kötelezettségként” jelenik meg 2015-ben 219.194 ezer forint, 2016-ban 295.266 ezer forintos érték.

2.2.3 ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

Anyagjellegű ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Anyagköltség	452 999	410 522	-9%
Igénybe vett szolgáltatások értéke	5 649 971	6 151 522	9%
Egyéb szolgáltatások értéke	2 801 496	2 885 292	3%
Eladott áruk beszerzési értéke	0	0	-
Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	8 896	13 502	52%
Anyagjellegű ráfordítások	8 913 362	9 460 838	6%

Az anyagjellegű ráfordítások 6%-os növekedést mutattak. Főbb kategóriáit az alábbi táblázatokban mutatjuk be részletesen:

Anyagköltség

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Villamosenergia díja	196 817	236 943	20%
Légiforgalmi irányítási gép-berendezés karbantartási anyagköltség	125 140	57 947	-54%
Számítástechnikai anyagok	49 129	37 015	-25%
Üzemanyag költség	24 687	23 086	-6%
Gázfogyasztás anyagköltsége	20 948	18 895	-10%
Fűtőanyagok költsége (szén, gázolaj, pb gáz...)	9 212	9 900	7%
Nyomtatvány irodaszer	9 916	9 551	-4%
Tisztítószer	3 259	6 315	94%
Vízdíjak	3 183	2 956	-7%
Egyéb anyagok	2 994	2 928	-2%
Munkaruha	1 908	1 566	-18%
Gyógyszer, vegyszer	2 988	1 395	-53%
Épület karbantartási anyagköltség	1 915	1 098	-43%
Elektronikus adathordozón vásárolt dokumentumok, szakkönyv, folyóirat	673	799	19%
Egyéb gép-berendezés karbantartási anyagköltség	230	128	-44%
Anyagköltség	452 999	410 522	-9%

A Társaság anyagköltségei összességében 9%-kal csökkentek, melynek alapvető oka, hogy a radar-karbantartási anyagok 2015. évi felhasználása 114 millió forinttal növelte a 2015. évi karbantartási anyagköltséget, míg 2016-ban nem volt szükség ilyen mértékű karbantartási anyag felhasználására. Az anyagköltség 2015-ben 453 millió forintot, 2016-ban 411 millió forintot tett ki.

A villamosenergia költségek 2016. évi magasabb szintjének oka, hogy 2016 elején üzembehelyezésre került a felújított ANS I épület, képzési és szimulációs központ. Ennek üzemeltetésével kapcsolatos energia költségek 2015-ben a felújítás időtartama alatt nem jelentkeztek.

A légiforgalmi irányítási gép-berendezési karbantartási költségeknél a 2016-os visszaesést döntően az okozta, hogy már 2015-ben megérkeztek és beépítésre is kerültek a TAR-2 radar karbantartásához szükséges alkatrészek, s ilyen jellegű ráfordításra 2016-ban már nem volt szükség.

A számítástechnikai anyagok 2016. évi alacsonyabb szintjét alapvetően az okozta, hogy bár az érintett anyagokat, kellékeket a szakterület megrendelte és be is érkeztek a Társasághoz, azonban felhasználásuk lassabb ütemben valósult meg a 2015. évinél.

Igénybe vett szolgáltatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Ingtalanok vagyonkezelési díjai	1 471 701	1 701 688	16%
Belföldi képzés, továbbképzés költségei	521 012	744 750	43%
Szoftver éves rendszeres és alkalmi frissítés, karbantartás, követés	411 191	478 208	16%
On-line szolgáltatás, adatátvitel	530 472	461 849	-13%
Meteorológiai szolgáltatás költségei	430 289	445 813	4%
Szakértői, pályázati díj, üzletviteli tanácsadás	350 838	381 835	9%
Javítás, karbantartás	365 760	364 805	0%
Munka- Tűz és Vagyonvédelmi, valamint őrző-védő szolgáltatás	363 033	364 183	0%
Külföldi utazás kiküldetés	320 812	269 141	-16%
Hirdetés, reklám, marketing költségek	131 140	196 782	50%
Ingtalanok, bérleti díjai, kölcsönzési díjai	203 888	159 358	-22%
Egyéb igénybe vett szolgáltatások	142 048	153 187	8%
Tárgyi eszközök bérleti díjai, kölcsönzési díjai	109 489	122 430	12%
Különféle ki nem emelt egyéb igénybe vett nem anyagjellegű szolgáltatások	68 291	108 965	60%
Külföldi szakmai és nyelvi képzés, továbbképzés költségei	64 211	64 533	1%
Nem tárgyi eszközt érintő kölcsönzési díjak	34 468	42 089	22%
Mobiltelefon költség	18 310	21 966	20%
Szennyvíz-, hulladékkezelés, szennyeződésmesítés, rovarirtás	40 328	21 306	-47%
Vezetékes telefonköltség	14 627	12 378	-15%
Könyvvizsgálat díja	7 490	9 750	30%
Ügyvéd, közjegyző, jogi szolgáltatás díja, perköltség	13 591	8 524	-37%
Távfűtés díja	4 378	4 249	-3%
Hírlap-, folyóirat-, elektronikus adathordozón vásárolt dokumentum előfizetés	5 660	3 529	-38%
Teherszállítás-rakodás, fuvarozás, raktározás költségei	20 966	3 028	-86%
Postaköltség, futárszolgáltatás,	3 055	2 907	-5%
Belföldi utazás kiküldetés	273	2 257	727%
Ügyviteli szolgáltatás, tanácsadás díjai, gazdasági jutalékok	1 375	1 019	-26%
Parkolási díjak	1 275	993	-22%
Igénybe vett szolgáltatások	5 649 971	6 151 522	9%

Az igénybe vett szolgáltatások értéke összességében 9%-kal nőtt.

Az MNV Zrt.-nek fizetendő vagyonkezelési díj az előző évhez képest 16%-os növekedést mutat. A növekedés oka, hogy a 2016. során tervezett vagyonkezelési eszköz-aktiválások, ezek között elsősorban az ANS I épület felújítása is bekerült a vagyonkezelési díj számításának alapjába, így a fizetendő díj növekedéséhez vezetett.

A Belföldi képzés, továbbképzés költségei sor 2015-ben 521.012 ezer forint, 2016-ban 744.750 ezer forint, mely túlnyomó részben a légitforgalmi irányítók képzésének díja. A növekedést az okozta, hogy 2016-ban a Társaság több légitforgalmi irányító képzését rendelte meg, mint 2015-ben, a várható nyugdíjazásokra és a forgalomnövekedés miatt szükség kapacitás biztosítása érdekében. Továbbá 2016 során egy teljes terminál-irányítói tanfolyamot bonyolított le a Társaság 178 millió forint értékben, amely képzés 2015-ben nem merült fel. A képzést az Entry

Point Central Kft. (bemutatva a 2.1.2 pontban a Befektetett pénzügyi eszközök között) biztosítja.

Az On-line szolgáltatások, adatátviteli szolgáltatások értéke 13%-kal csökkent, 2016-ban 68.623 ezer forinttal volt alacsonyabb, mint 2015-ben. Ezt alapvetően két, ellentétes hatású esemény eredményezte. Egyrészt a CPDLC fejlesztés kapcsán a 2015-ben a kiépítés kifizetésre került, így a CPDLC adatátvitelnél 115 millió forinttal kevesebb költség merült fel 2016-ban, mint egy évvel korábban. Másrészt a koszovói légtérirányításhoz kötődő pristinai radaradat szolgáltatás 2015. július 15-vel indult meg, így 2015-ben csak egy félévnyi, míg 2016-ban teljes éves radaradat költség keletkezett. Ez 2016-ban 47 millió forinttal nagyobb költséget jelentett.

Szoftver éves karbantartás, követési szolgáltatások 16%-os növekedését az okozta, hogy több, a légiforgalmi irányításhoz közvetlenül kapcsolódó, illetve általános IT alkalmazás kapcsán a Társaság nagyobb összegeket fordított azok üzemeltetésére. A növekedés oka egyrészt, hogy az erre vonatkozó szerződések megkötését követően 2015 végén valósult meg több rendszer-fejlesztés, másrészt az újonnan beszerzett rendszerekhez kapcsolódó rendszertámogatási szolgáltatások 2015-ben csak néhány hónapon át jelentkeztek, míg 2016-ban már az egész évet terhelték. Ilyen volt például a légiforgalmi irányításhoz kapcsolható IT alkalmazások közül a Frequentis rendszer, az A-SMGCS rendszer, illetve az Avitech rendszer. 2016-ban beszerzett új rendszertámogatási szerződések voltak például az ADQ rendszer és az újonnan beszerzett hálózati eszközök gyártói garanciája.

A meteorológiai szolgáltatások költségeinek 4%-os növekedését az OMSZ-szel a magyar légtérhez kapcsolódó meteorológiai adatszolgáltatás havi díjának 1,5 millió forintos növekedése okozta.

Szakértő, pályázati, üzletviteli tanácsadás jogcímen keletkező költségek 9%-os növekedése, három hatás eredménye.

- Áthúzódó tételek, melyek döntő része 2016-ban jelentkezett. Például szervezetfejlesztés: 11 millió forint, vállalati kultúra megújítási program: 10 millió forint, IT biztonsági helyzetfelmérés: 10 millió forint, üzletfejlesztési kompetencia erősítés: 7 millió forint.
- Tételek, amelyek esetében 2016-ban jelentősen eltérő mértékű költség merült fel, mint 2015-ben. Például: FAB-CE program management 56 millió forinttal több, marketing és kommunikációs tanácsadást a Társaság 2016-ban 28 millió forinttal többet vett igénybe, külső partner bevonása a kiválasztásokban 9 millió forinttal nagyobb értékben.
- Tételek, melyek csak 2015-ben jelentek meg, de 2016-ban már nem volt rájuk szükség (pl. a stratégiát megalapozó tanácsadói elemzések 2015-ben készültek el: -49 millió forint, a munkaköri és kompetencia rendszer kialakítása 2015-ben elkészült: -19 millió forint, TEN-T tanácsadásra sem volt 2016-ban szükség: -14 millió forint, a vidéki radarok gyártói állapotfelmérése 2015-ben befejeződött: -12 millió forint).

A javítási, karbantartási költségek, valamint a munka-, tűz-, vagyonvédelem és őrző-védő szolgáltatás költségei a két évben azonos szinten alakultak.

Külföldi utazás, kiküldetési költségek 16%-os csökkenése annak következménye, hogy egyrészt a stratégiai projektek megvalósítása kapcsán 2015-ben 25 millió forinttal több utazási-kiküldetési költséget generáló felhasználás történt, másrészt a nemzetközi kiküldetések terén 2016-ban a Társaságnál több előre tervezett kiutazás elmaradt.

Hirdetés, reklám, marketing költségek 50%-os emelkedésének egyik oka, hogy 2016-ban a Társaság az előző évinél intenzívebb marketing kampányokat folytatott (pl. fesztiválokön való megjelenés). Mindemellett 2016-ban 23 millió forinttal megjelent egy sportcélú támogatás is, amely 2015-ben még nem volt.

Az ingatlanok bérleti díjainak 22%-os csökkenését alapvetően két tényező okozta. 2015-ben a Társaság CRDS szimulációs központja bérelt ingatlanban került elhelyezésre, addig a tevékenységet 2016. év elejétől már az ANS I. épületbe költöztette a Társaság. A CRDS-sel kapcsolatos bérleti díj ezért 37 millió forinttal csökkent 2015-ről 2016-ra. További csökkenést jelentett még, hogy míg 2015-ben a Társaság részt vett az ATC Global kiállításon (amely Dubaiban került megrendezésre), addig 2016-ban már nem képviseltük magunkat az említett eseményen. 2015-ben a stand bérleti díjára 16 millió forintot fordítottunk, ami 2016-ban már nem jelent meg.

Egyéb igénybe vett szolgáltatások értéke 8%-kal emelkedett. Ezt alapvetően a 2016. évi nyári fesztiválokön való HC megjelenésekhez kapcsolódó költségek okozták.

A nem tárgyi eszközt érintő kölcsönzési díjak növekményét az okozta, hogy a Társaság 8 millió forinttal többet költött munkaerőkölcsönzésre 2016-ban, mint egy évvel korábban.

Tárgyi eszközök bérleti díja 12%-os emelkedést mutat. Ezt alapvetően két, ellentétes hatású esemény indokolja. Egyrészt 2016-ban 20 millió forinttal kevesebbet fizettünk a gépjármű flottabérlésért (kevesebb jármű, idősödő gépjárműpark után kevesebb díj). Másrészt 2016-ban (2015-el ellentétben) a takarítási tevékenységet a HC állományában foglalkoztatott munkavállalókkal láttuk el, és ehhez 38 millió forint értékben béreltünk takarítógépeket.

Különbéle egyéb igénybe vett szolgáltatások értéke 60%-kal volt több 2016-ban, mint 2015-ben. Enek oka, hogy a Társaság 2016-ban a SESAR projekt kapcsán 38 millió forintért vett igénybe „Remote Tower” szimulációs szolgáltatást, míg ilyen tételre 2015-ben még nem volt szükség.

A szennyvíz, csatorna-, hulladékkezelés, szennyeződésmentesítés, rovarirtásra 2016-ban 19.022 ezer forinttal kevesebbet költött a Társaság, mint egy évvel korábban. Ezt alapvetően az okozta, hogy 2015-ben külsős vállalkozó végezte a takarítást, míg a feladatot 2016-ban a Társaság belsős munkaerővel oldotta meg, így 15 millió forinttal kevesebb ilyen jellegű költség keletkezett.

A könyvvizsgálati díj 30%-os növekedésének oka, hogy új kötelezettségként felmerült a vagyonekezelte eszközökön végzette beruházásokkal kapcsolatos elszámolások könyvvizsgálata, így a 2016. éves könyvvizsgálati díjon (7.800 ezer forint) felül még a 2014-2015. évi elszámolások könyvvizgálatának díja is felmerült.

Egyéb szolgáltatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Eurocontrol hozzájárulás	1 302 255	1 309 773	1%
Hatósági díjak	613 094	611 318	0%
Felelősségbiztosítások	814 162	886 080	9%
Bankköltségek	37 051	38 585	4%
Vagyonbiztosítások	14 123	17 438	23%
Egyéb nemzetközi tagdíjak	15 888	15 921	0%
Kamarai, egyéb szakmai szervezeteknek, jogi személyeknek fizetett díj	4 218	4 654	10%
Igazgatási-szolgáltatási, közbeszerzési díjak	335	469	40%
Egyéb hatósági díjak	29	29	0%
Illetékek	341	1 025	201%
Egyéb szolgáltatások	2 801 496	2 885 292	3%

Az Egyéb szolgáltatások értéke 3%-ot növekedett 2015. évhez képest. Ehhez hozzájárult a légiforgalmi felelősségbiztosítás, illetve a vagyonbiztosítás értékének növekedése.

Az Eurocontrol tagdíj értéke 1%-os növekedést mutat, melynek oka a díj speciális meghatározási mechanizmusa, aminek eredményeképp nagyobb lett a Magyarországra jutó költségrész.

A felelősségbiztosítási költség növekedésének elsődleges oka a légiforgalmi felelősségbiztosítás USD-ben számított díjának 4%-os növekedése, valamint az USD bekerülési árfolyamának 4%-kal magasabb szintje. Továbbá, 2016-ban új tételként jelent meg a D&O vezetői tisztségviselői felelősségbiztosítás.

A vagyonbiztosítások értéknövekedésének az oka egyrészt a vagyonérték növekedése, melybe bekerült a 2016 elején átadott új ANSI központ, másrészt a 2016. évi tervezett beruházások.

A bankköltségek 4%-os mértékű emelkedésének oka, hogy a megnövekedett pénzállomány mellett jelentősen nőtt a banki tranzakciók összértéke, így a bankköltségek 1.534 ezer forinttal növekedtek.

A beszerzésekből az importbeszerzések értékét (termék- és szolgáltatás-beszerzések) földrajzi megbontásban a **4.5. számú mellékletben** mutatjuk be részletesen.

2.2.4 SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

Személyi jellegű ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Béreköltség	11 856 871	12 526 934	6%
Személyi jellegű egyéb költségek	1 611 439	1 236 427	-23%
Bérfelrakások	3 515 181	3 722 174	6%
Személyi jellegű ráfordítások	16 983 491	17 485 535	3%

A 2016. évi személyi jellegű ráfordítások 3%-os növekedést mutatnak 2015. évhez képest.

A bérköltség 6%-os, 670 millió forintos növekedésének főbb okai:

- 2016. évben a bérmegállapodások végrehajtása összességében 315 millió forint bérköltség növekedést okozott alapbér, pótlékok, illetve TÉR juttatás vonatkozásában.
- 2016. évben az Irányítói életpálya megállapodás és a Kollektív Szerződés Életpálya programja alapján bérként kifizetett egyszeri és éves életpálya juttatások 123 millió forint többletet jelentettek.
- 2016. évben a nyugdíjba vonulók számának növekedése 181 millió forint növekedést jelentett a felmentési bér tekintetében.

A személyi jellegű egyéb költségek 23%-os csökkenésének fő oka az irányítói életpálya megállapodás alapján önkéntes nyugdíjpénztári adományként kifizetett juttatások 375 millió forintos csökkenése.

A bérjárulékok 6%-os növekedése összhangban van a bérköltség emelkedésének mértékével.

A Társaság 2015. évi záró létszáma 752 fő, míg 2016. évi záró létszáma 746 fő volt. Az átlagos statisztikai létszám 732,82 fő. A személyi jellegű ráfordításokhoz kapcsolódóan a Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és egyéb személyi jellegű kifizetései a 3.3. pontban kerülnek bemutatásra.

2.2.5 EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK

Egyéb ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Céltartalék képzése	2 117 451	1 619 113	-24%
Költségvetéssel és önkormányzattal elszámolt adók, illetékek (iparűzési adó, ingatlanadó, gépjármű adó innovációs járulék)	875 866	895 289	2%
Követelések elszámolt értékvesztése	52 739	57 847	10%
Költségek fedezetére adott támogatások	639 524	702 588	10%
Behajthatatlan követelések leírt értéke	19 478	10 324	-47%
Terven felüli értékcsökkenési leírás	2 240	31 199	1293%
Különféle egyéb ráfordítások	7 839	1 273	-84%
Véglegesen nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök	224 713	552 705	146%
Egyéb ráfordítások	3 939 850	3 870 338	-2%

Az egyéb ráfordítások értékének 2 %-os csökkenésének okai a következők:

A 2016. évi céltartalék-képzés 498.338 ezer forinttal volt kevesebb, mint a 2015. évi képzés. Ennek oka, hogy 2015-ben a hosszú távú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalékok között új elemként jelent meg a „határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatására képzett céltartalék”, mely a 2015-ben 116.339 ezer forint értéket tett ki, valamint a vezényelt katonák jubileumi juttatásaira képzett 430.540 ezer forint céltartalék, a 2.1.9. pontban leírtak alapján. Ezekre a juttatásokra már csak a tárgyévi meg szolgálás értéke lett megképezve a 2016. évben, az induló összegek a 2015. évet terhelték. (Céltartalékokról részletesen a 2.1.9. pont alatt található további információ.)

A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Iparűzési adó	729 756	743 569	2%
Innovációs Járulék	110 323	112 364	2%
Egyéb központi és helyi adók	35 787	39 356	10%
A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók	875 866	895 289	2%

A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók értéke 2%-kal növekedett, az adóalap (kiszámlázott árbevétel) növekedésének köszönhetően. Egyéb központi adók és helyi adók között 2016. évtől új tételként jelentkezett a fizetendő reklámadó 2,9 millió forint értékben.

Követelésekre képzett értékvesztés

A követelésekre képzett értékvesztés 2015-höz képest 5.108 ezer forinttal növekedett, míg behajthatatlan követelésként 9.154 ezer forinttal kevesebb került leírásra. A behajthatatlan követelések leírása és a kétes követelésekre képzett értékvesztés az Eurocontrol - mint a légiforgalmi irányításból származó díjkövetelések kezelésével megbízott szervezet - javaslata alapján történik az **1.3.2.** pontban leírtak szerint.

Költségek fedezetére adott támogatások

A költségek fedezetére adott támogatások értéke 10%-os növekedést mutat, több hatás eredményeként:

- A 2015. évi kutatás-mentési költségek fedezetére kifizetett támogatás összege: 469 millió forint, 2016-ban ugyanezen jogcímen 483 millió forint került kifizetésre.
- A költségek fedezetére adott támogatások összegében jelenik meg még a léginavigációs szolgáltatásnyújtással kapcsolatos költségek fedezetére kifizetett közigazgatási költségtérítés 2015-ben 170 millió forint értékben, 2016-ban pedig 219 millió forint értékben (a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, illetve a Honvédelmi Minisztérium részére).

Véglegesen, nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök

A véglegesen, nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök között azon támogatások kerülnek elszámolásra, amelyeket elszámolási kötelezettség nélkül, tehát nem a költségek-ráfordítások ellentételezésére nyújt a HungaroControl Zrt. Ezeket a támogatásokat a Társaság Társadalmi Felelősségvállalás Programjának keretében nyújtja. 2016-ban a Társaság 146%-kal több támogatást nyújtott, mint az előző évben. 2015-ben ezen tételek még rendkívüli ráfordításként kerültek bemutatásra, a 2016-os törvényi változások alapján azonban az egyéb ráfordítások kategóriájába kerültek. 2016-ban nem volt olyan ráfordítás, amelyet a Társaság kivételes nagyságúnak vagy előfordulásúnak ítélt volna meg.

2.2.6 PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE

Pénzügyi műveletek eredménye

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás %
Pénzügyi műveletek bevételei	673 114	815 983	21%
Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	277 513	443 370	60%
Befektetett pénzügyi eszközök kamatai, árfolyamnyeresége	22 877	135 925	494%
Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	372 724	236 688	-36%
Pénzügyi műveletek ráfordításai	452 147	530 340	17%
Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	452 147	530 340	17%
Pénzügyi műveletek eredménye	220 967	285 643	29%

A Társaság 2016-ben elért pénzügyi eredménye 29%-os növekedést mutat a 2015. évi pénzügyi eredményhez képest. Ennek összetevői a pénzügyi befektetéseken realizált hozamok, valamint a devizás tételeken és azok fedezeti ügyletein jelentkező árfolyamkülönbözetek.

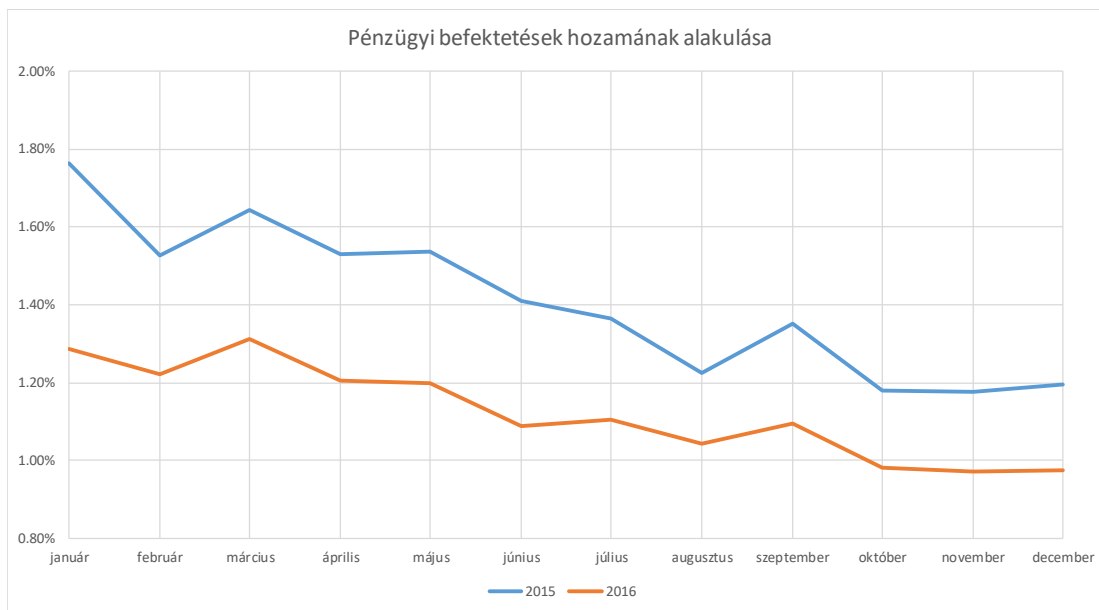
A Társaság pénzügyi befektetésein realizált hozamok értéke egyrészt a pénzügyi műveletek bevételei közt megjelenő kamatbevételek: 2015-ben összesen 300.390 ezer forint, 2016-ban összesen 579.295 ezer forint értékben, illetve a beszerzési árfolyamkülönbözet megjelenése a pénzügyi műveletek ráfordításai között csökkentő tételként: 2015-ben 18.589 ezer forint, 2016-ban pedig 339.515 ezer forint értékben. Összességében a befektetések hozama tehát 2015-ben 281.801 ezer forint, 2016-ban 239.780 ezer forint, amely 15%-os csökkenést jelent.

Befektetések hozama

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Változás
Kamatkozó Állampapírok hozama	4 289	139 840	135 552
Kamatkozó Állampapírok kamata	22 877	479 355	
Kamatkozó Állampapírok beszerzési árfolyamkülönbözete	-18 589	-339 515	
Egyéb befektetések hozama (DKJ, Bankbetét)	277 513	99 940	- 177 572
Befektetések hozama	281 801	239 781	- 42 021

A Társaság által realizált hozamokat a befektetések hozama és a befektetett összeg határozza meg. Ez a két tényező 2016 folyamán ellentétesen változott 2015-höz képest: a lekötött állományon realizált hozamok – a piaci kamatszinttel összhangban – 20%-kal csökkentek (ahogy a következő ábra mutatja), ugyanakkor az átlagos lekötött állomány 2016 folyamán 6%-kal nőtt, 20.733 millió forintra. Az év során ezen az állományon realizált átlagos hozam 1,12% volt.

A pénzügyi műveletek egyéb bevételei és ráfordításai az értékpapírok elhatárolt árfolyamkülönbségén túl a devizás eszközökön és forrásokon keletkezett realizált és nem realizált árfolyam-különbségeket tartalmazzák. Itt jelennek meg – többek között – a deviza árfolyamkockázat fedezése kapcsán, bankokkal, kizárólag cash-flow fedezeti céllal kötött deviza adásvételi ügyletek eredményei is.

A teljesítmény-tervezési rendszer a Társaságra telepíti a devizás pénzáramokkal kapcsolatos árfolyamkockázatot (a korábbi elszámolási rendszerben ez megtérítésre kerül). Ezért a Társaság bankokkal kötött devizás árfolyam-kockázat fedezeti ügyletekkel (határidős ügyletekkel) fedezi az árfolyamkockázatát.

2016-tól kezdődően változott a Társaság devizakifizetésekkel kapcsolatos árfolyamkockázat-fedezési gyakorlata: a jelentősnek minősített – jellemzően szállító kifizetésekkel kapcsolatos - devizakitettségeket a Társaság bankokkal – cash-flow fedezeti céllal – kötött, határidős deviza adásvételi ügyletekkel, míg a jelentőségi szint alatti devizás kifizetések árfolyamkockázatát a devizabetétek felhalmozásával fedezi. A jelentőségi szint 50 millió forintban került meghatározásra, az adott szerződés, jogszabály alapján keletkező kifizetési kötelezettségek következő négy évre vonatkozó összegei alapján. A fedezési időtáv a következő 18 hónapra vonatkozó devizakifizetési kitétségekre terjed ki.

Tárgyévben a Társaságnak 106 millió forint nettó árfolyamnyeresége származott a deviza-árfolyam kockázat kezelése céljából megkötött, a tárgyévben lezárt fedezeti ügyletek eredményeként. A 2016-ban lezárt árfolyamkockázat fedezeti ügyletek eredményhatása a következő táblákban került részletezésre:

2016-ban lezárt származékos ügyletek - Eurocontrollól származó bevételek fedezésére

adatok eFt-ban

Megnevezés	Lejárat	Ügyletérték devizában (EUR)	Kötési átlagárfolyam	Ügylet érték (ezer Ft)	Cashflowra gyakorolt hatás (ezer Ft)	Eredményhatás (ezer Ft)
2015. novemberi árbevétel fedezése	2016.01.21	7 697 111	311,83	2 400 183	0	-9 121
2015. decemberi árbevétel fedezése	2016.02.25	7 612 507	313,38	2 385 571	0	-405
2016. januári árbevétel fedezése	2016.03.24	6 956 624	315,10	2 192 031	0	17 472
2016. februári árbevétel fedezése	2016.04.21	6 520 273	315,55	2 057 495	0	30 562
2016. márciusi árbevétel fedezése	2016.05.26	7 579 189	311,64	2 362 005	0	-17 547
2016. áprilisi árbevétel fedezése	2016.06.23	8 174 308	312,41	2 553 697	0	5 591
2016. májusi árbevétel fedezése	2016.07.21	9 336 397	312,60	2 918 520	0	-16 707
2016. júniusi árbevétel fedezése	2016.08.25	10 105 822	315,70	3 190 427	0	-9 171
2016. júliusi árbevétel fedezése	2016.09.22	11 117 818	314,96	3 501 676	0	29 296
2016. augusztusi árbevétel fedezése	2016.10.20	11 104 043	315,17	3 499 715	0	53 997
2016. szeptemberi árbevétel fedezése	2016.11.24	10 531 740	310,88	3 274 079	0	19 241
2016. októberi árbevétel fedezése	2016.12.22	9 609 124	309,55	2 974 483	0	3 468
Eurocontrol árbevétel fedezésére kötött Cash-flow fedezeti célú határidős ügyletek		106 344 958		33 309 882	0	106 676

2016-ban lezárt származékos ügyletek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Deviza	Ügyletérték devizában (Megvett + / Eladott -)	Kötési átlagárfolyam (HUF/EUR)	Ügylet érték (ezer HUF)	Cashflowra gyakorolt hatás (ezer HUF)	Eredményhatás (ezer HUF)
Egyéb árbevétel fedezése (EUR)	EUR	-474 000	312,93	-148 329	0	-1 192
Szállítói fedezések (USD)	USD	1 825 000	288,29	526 127	0	0
Szállítói fedezések (EUR)	EUR	10 162 869	316,72	3 217 211	0	1 302
Egyéb devizás kitétségek fedezésére kötött Cash-flow fedezeti célú származékos ügyletek		11 513 869		3 595 009	0	110

2.2.7 TÁRSASÁGI ADÓ

A 2016. év eredménye után keletkező Társasági Adó fizetési kötelezettséget a következő táblázat mutatja be:

A 2016. évi társasági adó megállapítása:

adatok ezer Ft-ban

Adózás előtti eredmény:	3 371 547	Átlagkulcs
Társasági adóalapot növelő tételek	9 518 072	
Társasági adóalapot csökkentő tételek	5 887 446	
2016. adóév egészére megállapított adóalap	7 002 173	
Számított adó	1 285 413	
Adókedvezmény	5 252	
Adófizetési kötelezettség:	1 280 161	18,28%

Az eredménykimutatásban ezen a soron megjelenő egyenleg tartalmazza ezen felül 6.744 ezer forint értékben az üzleti év során könyvelt, de megelőző üzleti éveket érintő társasági adó önrevíziók hatását, így az eredménykimutatásban megjelenő adófizetési kötelezettség 1.286.905 ezer forint.

A **Társasági adóalap módosító tételei** a mellékletek között a **4.6. táblázatban** kerülnek bemutatásra.

Társaságunk esetében speciálisan kezelt tétel az Eurocontrol speciális elszámolási egyenleg (bevételi többlet-hiány) elszámolása a társasági adó megállapítása során:

A tárgyévben keletkezett elszámolási egyenlegeket, illetve a korábban elhatárolt és a tárgyévben feloldott elszámolási egyenlegeket összevontan kezeljük társasági adóalap módosító tételként. Így a Társaság tárgyévben ténylegesen kiszámlázott bevételei kerülnek figyelembevételre a társasági adóalap meghatározásában.

Adókedvezmény

A Társaság 2016. évben 5.252 ezer forint összegű Tao. tv. 22. §. szerinti támogatást nyújtott előadó-művészeti szervezetek részére, mely után 5.252 ezer forint összegű adókedvezményt vesz igénybe.

2.3 Vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet értékelése

Társasági vagyonstruktúra változásának bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Megoszlás % 2015	Megoszlás % 2016	Változás %
Befektetett eszközök	28 787 185	35 304 136	51,35%	60,10%	23%
Forgóeszközök	24 274 158	20 923 802	43,30%	35,63%	-14%
Aktív időbeli elhatárolások	2 999 463	2 504 983	5,35%	4,27%	-16%
Eszközök összesen	56 060 806	58 732 921	100%	100%	5%

A Társaság vagyoni helyzete stabil, mérlegfőösszege a két időszak között 5%-kal növekedett, köszönhetően a Befektetett eszközök állomány-növekedésének.

Források szerkezetének bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2015	Tárgyév 2016	Megoszlás % 2015	Megoszlás % 2016	Változás %
Saját tőke	31 855 049	32 902 741	56,82%	56,02%	3%
Céltartalékok	5 167 991	4 250 974	9,22%	7,24%	-18%
Kötelezettségek	8 332 237	7 388 054	14,86%	12,58%	-11%
Passzív időbeli elhatárolások	10 705 529	14 191 152	19,10%	24,16%	33%
Források összesen	56 060 806	58 732 921	100%	100%	5%

A Társaság saját tőkéje a 2016. évi 2.085 millió forint értékű adózott eredmény bekerülésének, valamint a 2015. évre jóváhagyott 1.000 millió forint osztalék kifizetésének eredményeképp 1.048 millió forinttal növekedett, így a források között 56,02 % a saját tőke aránya. A céltartalékok értékének 18%-os csökkenése mellett forrásszerkezeten belüli arányuk közel 2%-ponttal, a kötelezettségek aránya pedig 2,5 % ponttal csökkent. A passzív időbeli elhatárolások értéke 33%-os növekedést mutat (2016. évi felülfinanszírozási egyenlegek megjelenésének köszönhetően), így a forrásszerkezeten belül 24,16 %-os arányt képviselnek.

Vagyoni helyzet mutatói	Számítása	2015.12.31	2016.12.31
Likviditás			
Likviditási ráta	(Forgóeszközök / Rövid lejáratú kötelezettségek)	5,59	5,58
Likviditási gyors ráta	((Forgóeszközök - Készletek) / Rövid. Lej. Köt.)	5,56	5,53
Tőkeszerkezet			
Tőkeellátottság	(Saját tőke / Eszközök összesen)	56,82%	56,02%
Kötelezettségek vs. Eszközök	(Kötelezettségek / Eszközök összesen)	14,86%	12,58%
Jövedelmezőség			
Saját tőke arányos adózás előtti eredmény	(Adózás előtti eredmény / Saját tőke)	17,48%	10,25%
Saját tőke arányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Saját tőke)	13,03%	6,34%
Árbevétel arányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Értékesítés nettó árbevétele)	11,84%	6,08%
Eszközarányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Eszközök összesen)	7,40%	3,55%

A Társaság likviditása rendkívül jó, forgóeszközei több mint 558%-ban fedezik rövid lejáratú kötelezettségeit. Tőkeszerkezete megfelelő, az eszközök 56,02%-át a saját tőke finanszírozza. A Társaság 2016. évi adózás előtti eredménye alapján számított jövedelmezősége a 2015. évhez viszonyítva csökkent.

III. Tájékoztató Rész

3.1 Mérlegen kívüli tételek

3.1.1 MÉRLEGFORDULÓNAPON NYITOTT HATÁRIDŐS ÜGYLETEK

A „teljesítményrendszer” keretein belül a Társaságra hárul – egyéb kockázatok mellett – az árfolyamkockázatok viselése. A Társaság ennek kivédésére, a devizás árfolyamkockázatainak csökkentésére cashflow fedezeti ügyleteket köt.

Az euróban számlázott légitforgalmi díjbevételek fedezésére használt módszer célja a forgalombeclés alapján meghatározott várható havi árbevételből származó eurós cashflowk forintértékének biztosítása az Eurocontrol által alkalmazott ún. havi árfolyam-kiigazító mechanizmus alapján számított havi átlagos EUR/HUF árfolyamon.

Minden megkötött ügylet leszállításos, cash-flow fedezeti célú, tőzsdén kívül kötött határidős ügylet, jellemzően 3-4 hónapos futamidővel.

Abban az esetben, ha megszűnik a fedezeti hatékonyság, kereskedési célú nem fedezeti ügyletté minősíti át a Társaság a könyvekben.

A Társaság a származékos ügyleteit a Szt. 59/A-59/F. § alapján a „Valós értéken történő értékelés” szabályai szerint értékeli. A lejáratig, minden hónap végén elvégzi a tranzakciók értékelését az ügyletkötő bankok által ügyletenként közölt Mark-to-Market (MtM) értéken értékelve.

2016. december 31-én az alábbi nyitott fedezeti ügyleteket tartotta nyilván a Társaság:

Fordulónapon nyitott származékos ügyletek				adatok eFt-ban		
Megnevezés	Deviza	Ügylet érték (deviza)	Bekerülési érték (ezer Forint)	2016. 12.31. Valós érték (*)	Valós érték értékelési tartalékban	Üzleti évben elszámolt eredményhatás
Árbevétel fedezése (EUR eladás)	EUR	-23 153 441	-7 174 541	-24 200	-24 066	-134
Szállítói fedezések (EUR vétel)	EUR	10 749 681	3 403 639	-41 446	-40 858	-588
Szállítói fedezések (USD vétel)	USD	3 327 100	949 099	19 979	19 979	0
Cash-flow fedezeti célú származékos ügyletek			-2 821 803	-45 667	-44 945	-722

(*) Az oszlop a 2016.12.31-i valós érték értékelési különbözeteit tartalmazza. A származékos ügyletek értékelését külső fél (ügyletkötő bank) végzi.

A Társaság pénzügyi instrumentumai közül csak a határidős fedezeti ügyletek kerülnek valós értéken bemutatásra.

2016. december 31-én a még le nem zárt származékos ügyletek valós értékelési különbözete negatív, összesen 45.667 ezer forint. Az értékelési különbözetből 45.045 ezer forint veszteség a valós értékelés értékelési tartalékával szemben, míg 622 ezer forint veszteség a pénzügyi műveletek eredményében került kimutatásra.

Valós értéken értékelt eszközök és források értékelési különbözetének állományváltozása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Valós érték értékelési különbözet	Saját tőke értékelési tartalékban	Eredménykimutatásban
Nyitó egyenleg 2016.01.01.	-8 132	-7 995	-137
Tárgyévi változás	-37 535	-36 950	-585
Záró egyenleg 2016.12.31.	-45 667	-44 945	-722

A 2016. december 31-es mérlegfordulónapi hatékonyság-vizsgálat alapján, a fedezeti ügyletek hatékonyság fokának megfelelően került elszámolásra a valós értékelés különbözet a saját tőkében, illetve a nem hatékony rész az eredményben. Az ügyletek valós értékelését az ügyletkötő bank által szolgáltatott valós értékek alapján végezte el a társaság, amely összességében 45.667 ezer forint negatív valós értékkülönbözetet mutat év végén.

3.1.2 PÉNZÜGYI SZEMPONTBÓL JELENTŐS, MÉRLEGBEN NEM SZEREPLŐ MEGÁLLAPODÁSOK BEMUTATÁSA

A HungaroControl Zrt. 2016. december 31-én a következő adott és kapott bankgaranciákkal rendelkezett:

Kapott garanciák

Partner	Garancia lejárata	Garancia összege	Garancia devizaneme	Garanciához kapcsolódó ügylet
Thales Electronic Systems GmbH	2017.06.30	47 417	EUR	MATIAS DME
SWIETELSKY Magyarország Kft	2017.08.31	172 417 288	HUF	ANS III. tervezés és kivitelezés
T-Systems Magyarország Zrt	2017.11.16	22 313 560	HUF	ANS I. épület Infrastruktúra kiépítés
Schmidtgép 2002 Kft.	2018.01.05	1 481 191	HUF	Forgó utcai útépítés
ALES a.s.	2018.01.17	5 868	EUR	RTWR konzolok beszerzése
Finmeccanica S.p.A.	2018.04.20	94 198	EUR	TAR 1 Radarberendezések korszerűsítése
MNT Systems Kft	2018.08.14	3 732 600	HUF	ANS I. épület szünetmentes berendezések
ALES a.s.	2019.01.29	10 737	EUR	CRDS konzolok beszerzése
Indra Navia AS	2019.07.01	248 543	EUR	A-SMGCS
G4S Biztonságtechnikai Zrt	2019.08.21	681 280	HUF	ANS I. OPS gyorskapu leválasztás kiépítése
HC Építő Kft.	2020.04.20	32 323 508	HUF	ANS I. épület átalakításánk kivitelezése
ELCON Electronic Kft	2020.08.24	2 271 627	HUF	ANS I. rekonstrukció 2. ütem

Adott garancia

Partner	Garancia lejárata	Garancia összege	Garancia devizaneme	Garancia típusa
Budapest Airport Zrt.	2018.08.31	55 080	EUR	Bankgarancia bérleti díj fizetésre

3.2 Vezető tisztségviselők, igazgatóság és felügyelő biz. tagjainak járandósága, előlegei, kölcsönei

FB tagok, vezető tisztségviselők juttatásai

adatok eFt-ban

Megnevezés	Járandóság	Folyósított előlegek	Nyújtott kölcsönök
	2016-ban	2016.12.31	2016.12.31
Igazgatóság tagjainak juttatásai összesen	27 048	0	0
Felügyelő bizottság tagjainak juttatásai összesen	10 039	0	0
Vezető tisztségviselők juttatásai 2016. során (*)	36 332	0	0
Összesen	73 419	0	0

(*) A HungaroControl Zrt. mint jogi személy esetében azonos az Igazgatósággal

3.3 Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és személyi jellegű egyéb kifizetései

Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és egyéb személyi jellegű kifizetései

adatok eFt-ban

Megnevezés		Átlagos statisztikai létszám (fő) ⁽¹⁾	Bérköltség ⁽²⁾	Személyi jellegű egyéb kifizetés	
Főállásban, teljes munkaidőben	fizikai foglalkozásúak	23,47	95 469	13 494	
	szellemi foglalkozásúak	695,24	11 741 936	1 152 999	
Főállásban nem teljes munkaidőben	fizikai foglalkozásúak	2,50	4 321	763	
	szellemi foglalkozásúak	8,61	72 214	7 606	
Alkalmazásban álló nyugdíjas	teljes munkaidős	fizikai foglalkozásúak	1,00	6 733	868
		szellemi foglalkozásúak	2,00	25 256	814
	nem teljes munkaidős	fizikai foglalkozásúak	0,00	0	0
		szellemi foglalkozásúak	0,00	0	0
További munkaviszonyban állók		0,00	0	0	
Egyéb állományba nem tartozó munkavállalók		0,00	581 005	59 883	
Foglalkoztatottak összesen		732,82	12 526 934	1 236 427	

(1) Az átlagos állományi létszámot naponta kell kiszámítani, a havi átlag a napi létszámok átlaga, az éves átlag a havi átlagok átlaga.

(2) Az alkalmazottak és a munkavégzésre irányuló további jogviszonyban állók részére az üzleti évre bérként számfejtett összegek.

3.4 Kapott támogatások

3.4.1 A HUNGAROCONTROL ZRT. ÁLTAL A KORÁBBI IDŐSZAKOKBAN ELYNYERT EURÓPAI UNIÓS TÁMOGATÁSOK

Pályázat megnevezése	Megítélt EU támogatás összeg konzorcium (EUR)	Megítélt EU támogatás összege HC (EUR)	Megkapott támogatás (EUR)	Elszámolás megtörtént
TEN-T FAB CE statikus illetékességi körzet forgatókönyv végrehajtása (FAB 2)	1.447.390	388.545	359.758	igen
TEN-T CPDLC	-	1.366.272	1.306.947	igen
SJU REACT+	119.100	28.100	28.100	igen
SJU Budapest 2.0	1.234.134	532.038	319.222	nem
H2020 BEYOND	1.931.885	86.375	43.188	nem
CEF A-CDM	-	521.715	208.686	nem
CEF FRA	1.095.391	401.798	148.815	nem
Összesen:	5.827.900	3.324.843	2.414.716	

FAB CE statikus illetékességi körzet forgatókönyv végrehajtása (FAB 2)

A pályázat 2010. április 30-i határidővel került beadásra. A pályázatot négy ország légiirányító cége közösen adta be (AustroControl, HungaroControl Zrt., Rizeni letového provozu Ceské republiky, Kontrola zracnega prometa Slovenije, d.o.o). A pályázat a légiforgalmi szolgáltatások – Funkcionális légtérblokkok (ATM/FAB-ok) területén megvalósítandó intézkedésekre vonatkozott. A konzorciumi támogatási érték 1.447.390 euró volt, melyből a HungaroControl 388.545 euró támogatásban részesült, 35%-os támogatási intenzitás mellett.

Projekt kezdési és befejezési időpontja: 2011. január 1. – 2012. december 31.

Társfinanszírozás mértéke: 35 %.

A HungaroControl oldalán az eredetileg tervezettől elmaradó mértékben merültek fel költségek, ennek megfelelően csökkent a véglegesen megítélt támogatás mértéke. A pénzügyi elszámolásra 2016. február 19-én került sor.

Controller Pilot Data Link Communications Implementation (CPDLC)

A projekt a TEN-T forrás bevonásával valósul meg. A projekt célja a MATIAS rendszernek a CPDLC tekintetében való bővítése (Build 10), ezáltal a magyar légiforgalmi szolgáltatás eszközeinek, jelenlegi kapacitásának bővítése és működésének javítása, valamint az adatkapcsolat-szolgáltatások 2015. februártól való regionálisan szinkronizált bevezetése. Az aktualizált ATM forgalmi irányítási rendszere kiegészíti a pilóták és a légiforgalmi irányítók közötti verbális kommunikációt, és a rutinfeladatok automatizálásával javítja az ATM kapacitását.

Projekt kezdési és befejezési időpontja: 2013. január 1. – 2015. június 30.

Támogatás összege: 1.366.272 euró

Társfinanszírozás mértéke: 20 %

A HungaroControl oldalán az eredetileg tervezettől valamivel elmaradó mértékben merültek fel költségek, ennek megfelelően csökkent a véglegesen megítélt támogatás mértéke. A pénzügyi elszámolásra 2016. június 29-én került sor.

Reduction of Emissions Using CDAs and CCDs in TMA - Plus (REACT Plus)

A projekt a SESAR JU (Joint Undertaking) által meghirdetett pályázaton nyert támogatást. A projekt célja új koncepció alkalmazásával csökkenteni a káros anyag kibocsátást le- és felszálláskor, továbbá csökkenteni a környezetre gyakorolt zaj hatását a budapesti Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér környezetében. A projekt konzorciumban valósul meg. Konzorciumvezető: PildoLabs, tagok: Wizz Air, HungaroControl

A projekt teljes költsége 238.200 euró, a HungaroControl 28.100 euró támogatásban részesül. Társfinanszírozás mértéke: 50% .

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2012. július 30. – 2014. szeptember 30.

A projektzáró elszámolása megtörtént. 2015. szeptember 29-én beérkezett végső elszámolásként 19.670 euró támogatás. A SESAR JU 2015. november 12-én kiállította a projekt záró pénzügyi nyilatkozatát a PildoLabs felé.

Budapest 2.0

A projekt a SESAR JU által meghirdetett pályázaton nyert támogatást. A demonstrációt végző hattagú nemzetközi konzorcium a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat és a spanyol PildoLabs kezdeményezésére kezdte meg a közös munkát. Az együttműködésben a Wizz Air légitársaság, a JetStream Légiforgalmi és Légiszolgáltató Kft., a SLOT Consulting repülőipari vállalkozás és a Katalán Politechnikai Egyetem fő tagként, az LPS szlovák légiforgalmi szolgáltató és a Vueling légitársaság támogató tagként vesz részt, míg a Budapest Airport Zrt. megfigyelőként kapcsolódik a programba.

A Budapest 2.0 projekt keretében egy hattagú nemzetközi konzorcium egy olyan demonstrációs környezetet alakít ki, ahol a SESAR kutatási-fejlesztési programhoz szorosan kapcsolódó léginnavigációs fejlesztések tesztelését és bemutatását végzi majd. A program kifejezetten a kis és közepes forgalmú repülőterek és szolgáltatók működését javító technológiai újítások és eljárások bemutatását tűzte ki céljául, amelyek segítségével hatékonyabban ütemezhető a légi járművek érkezése, mérsékelhető a járatkésések száma, gazdaságosabban üzemeltethetők a repülőgépek és kedvezően befolyásolhatók a környezeti hatások. A Budapest 2.0 olyan demonstrációs környezetet biztosít a nemzetközi partnereknek, ahol a SESAR kutatási-fejlesztési programban kijelölt léginnavigációs fejlesztések tesztelését és bemutatását komplex módon elvégezhetik.

A projekt teljes költsége 2.468.268 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 532.038 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 50%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2014. október 16. – 2016. október 16.

2015. február 26-án az előfinanszírozásból származó 159.611 euró, 2016. május 2-án a második előfinanszírozás 159.611 euró beérkezett a HungaroControl számlájára. A projekt megvalósítása 2016-ban befejeződött, pénzügyi zárása folyamatban van.

Building EGNSS capacity On EU Neighbouring multimodal Domains (BEYOND)

A projekt Horizon 2020 forrásból valósul meg. A projekt célja tréningeken, gyakorlatokon és workshopokon keresztül a műholdas eljárások népszerűsítése, kapacitások kiépítése. A projekt 19 tagból álló konzorciumban kerül lebonyolításra, a koordinátor a EUROPEAN SATELLITE SERVICES PROVIDER S.A.S.

A projekt teljes költsége 1.931.885 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 86.375 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 100%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2015. április 1. – 2017. április 1.

A támogatási szerződés 2015. március 3-án aláírásra került. Előfinanszírozásként 2015. június 9-én 43.188 euró összeget írtak jóvá a Társaság számláján.

Airport-Collaborative Decision Making at HungaroControl (A-CDM)

A projekt a Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg. A projekt a hazai légiforgalmi irányítási rendszer, a MATIAS (Magyar Automated and Integrated Air Traffic System) továbbfejlesztésére, szoftverfejlesztésre irányul. Az új szoftver támogatni fogja a CDM használatához szükséges új funkciókat, ezáltal biztosítva a repülésben érintett szereplők (légitársaságok, repülőterek és légiforgalmi irányítók) közötti hatékonyabb információcserét. A CDM bevezetésével kapcsolatos kitűzött célok, elérendő eredmények a MATIAS rendszer fejlesztésén túl, az egyezményi, munkatechnológiai háttér kialakítása, a repülésbiztonsági követelmények teljesítése, a személyi feltételek megteremtése (oktatás), valamint a szükséges engedélyek beszerzése.

A projekt teljes költsége 1.043.431 euró

Társfinanszírozás mértéke: 50%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2014. február 3. – 2016. június 30.

A támogatási megállapodás aláírására 2015. november 19-én került sor. Előfinanszírozásként 2015. december 3-án 208.686 euró összeget írtak jóvá a Társaság számláján. A projekt megvalósítása 2016-ban befejeződött, pénzügyi elszámolása folyamatban van.

Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea

A projekt (technológiai megvalósíthatósági tanulmány) CEF forrás bevonásával valósul meg. A Free Route Airspace (FRA) FAB CE-n (közép-európai funkcionális légtérblokk) belüli megvalósításához, működtetéséhez szükséges működési feltételek kidolgozásáról szól, a HUFRA (a magyar légtérben bevezetett free route airspace) tapasztalataiból kiindulva, tekintettel arra, hogy a koncepció bevezetésére nincs egységesen kidolgozott eljárás, valamint a már bevezetett koncepciók között elég nagy eltérések mutatkoznak Európa-szerte. A projekt a határon átnyúló, valamint FAB szintű FRA Concept of Operations kidolgozását és annak validálását célozza meg, továbbá a felmerülő AIS kérdéskörök kidolgozását, repülésbiztonsági elemzés készítését, a szükséges ATM rendszerfejlesztések meghatározását, valamint szimulációt foglal magában, amely a HungaroControl CRDS központjában realizálódik. A projekt konzorciumban valósul meg HungaroControl Zrt., mint konzorcium-vezető, tagok: AustroControl, Croatia Control, BHANSA, Slovenia Control, LPS SR, és ANS CR ANSP-k, mint FAB CE tagok a SESAR Deployment Manageren keresztül.

A projekt teljes költsége 2.190.782 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 401.798 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 50%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2015. szeptember 1. – 2017. április 21.

A támogatási megállapodás aláírására 2015. november 27-én került sor. 2016-ban 148.815 euró előfinanszírozás megérkezett a Társaság számlájára.

3.4.2 2016 FOLYAMÁN ELNYERT TÁMOGATÁSOK

Pályázat megnevezése	Megítélt EU támogatás összeg konzorcium (EUR)	Megítélt EU támogatás összege HC (EUR)	Megkapott támogatás (EUR)
ATM system upgrade for cross-border free route operation	-	1.966.900	-
AMAN LOWW initial	1.536.407	684.250	-
Enhanced Guidance Assistance to Aircraft and Vehicles on the Airport Surface Combined with Routing (SESAR2020 PJ03-a)	780.000	100.000	-
Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-02)	997.730	293.000	-
Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-03)	155.925	155.925	-
Flight Centric ATC (SESAR2020 PJ.10-01b)	335.000	135.000	13.348
Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-03)	1.275.000	325.000	35.596
Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-04)	407.000	35.000	-
Virtual Centre (SESAR2020 VLD2-3)	1.350.000	950.000	-
Összesen:	6.837.062	4.645.075	48.944

ATM system upgrade for cross-border free route operation

A projekt a Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg. A projekt egy következő lépcsőfoka a már támogatást nyert szabad útvonalú légtér megvalósíthatósági tanulmánynak. A projekt keretében megvalósuló szoftverfejlesztés alkalmassá teszi a MATIAS-t a határon átnyúló szabad útvonalú üzemmód kezelésére annak érdekében, hogy támogassa FAB CE szinten bevezetendő egyes országhatárokon átnyúló kiterjesztett free route üzemet. További cél a MATIAS FDP (Flight Data Processing) részterületének továbbfejlesztése, annak érdekében, hogy a rendszer képessé váljon a rugalmas légtértervezés és felhasználás támogatására, ami előfeltétele a határokon átívelő free-route működés bevezetésének.

A projekt teljes költsége 2.314.000 euró, melyből tervezetten 1.966.900 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 85%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2016. január 4. – 2018. december 31.

A támogatási megállapodás aláírására 2016. november 18-án került sor.

AMAN LOWW initial

A projekt a Connecting Europe Facility (CEF) forrás bevonásával valósul meg. A projekt a hazai légiforgalmi irányítási rendszer, a MATIAS új funkció kialakításával történő fejlesztésére, szoftverfejlesztésre irányul, annak érdekében, hogy támogassa a bécsi leszálló gépek hatékony és biztonságos áramlását a magyar légtérben. A projekt célja a bécsi repülőtérrel kiszolgáló AMAN (Arrival Management) rendszer támogatása a MATIAS rendszerben fejlesztendő AMAN és E-AMAN (Extended AMAN) funkcionalitás kialakításával.

A projekt teljes támogatottsága 1.536.407 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 684.250 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 85%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2016. március 1. – 2018. december 31.

A támogatási megállapodás aláírására 2016. november 18-án került sor.

Enhanced Guidance Assistance to Aircraft and Vehicles on the Airport Surface Combined with Routing (SESAR2020 PJ03-a)

A reptéri felszínen közlekedő járművek pilótáinak/vezetőinek helyzet tudatosságának növelését célozza egy megoldással, amely rossz látási körülmények között is iránymutatást ad számukra. A solution alapját képezi egyrészt a „Follow the Greens” használata, amely a repülőtéri jelzőfények segítségével ad utasítást a pilótáknak, másrészt egy fedélzeti kijelző segíti a pilótákat, egy másik kijelző pedig az irányítók számára lesz biztosítva az utasítások kiadására. A megoldás révén a reptér forgalma gördülékenyebbé és kiszámíthatóbbá válik, ami kapacitásnövekedéshez vezet.

A projekt teljes támogatottsága 780.000 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 100.000 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 70%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2016. december 1. – 2019. december 31.

A támogatási megállapodás aláírására 2016. december 16-án került sor.

Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-02)

A PJ.05-02 (Remotely Provided Air Traffic Service for Multiple Aerodromes) célja igazolni, hogy lehetséges egynél több torony ATS kiszolgálása egy időben egy ATCO/AFISO által megfelelő szintű biztonság mellett. A PJ.05-02 során öt különböző validáció tervezett a projektben résztvevő konzorciumok által, melyek közül a FSP konzorcium tagjaként a HC Budapesten (LHBP) egy futópálya és egy kis forgalmú magyar repülőtér igénybe vételével validálja az integrált Frequentis prototípust a HungaroControl validációs platformján passzív árnyéküzemben.

A projekt teljes támogatottsága 997.730 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 293.000 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 70%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2016. november 1. – 2019. december 31.

A támogatási megállapodás aláírására 2016. november 18-án került sor.

Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-03)

A PJ.05-03 (Remotely Provided Air Traffic Services from a Remote Tower Center with a flexible allocation of aerodromes to Remote Tower Modules) az ATCO/AFISO erőforrások rugalmas kihasználását célozza meg, melynek során a különböző Remote Tower Modulhoz

(RTM) kapcsolódó repülőterek kiosztása rugalmasan és dinamikusan történik. A PJ.05-03 megoldás során szintén öt validáció tervezett, melyek közül a HC validációja egy közepes és egy kis forgalmú magyar repülőtér igénybevételével validálja az integrált Thales prototípust a HungaroControl validációs platformján valós idejű szimulációval.

A projekt teljes támogatottsága 155.925 euró.

Társfinanszírozás mértéke: 70%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2016. november 1. – 2019. december 31.

A támogatási megállapodás aláírására 2016. november 18-án került sor.

Flight Centric ATC (SESAR2020 PJ.10-01b)

Célja a repülőjárat központú légiforgalmi irányítás magaslégtérben történő validálása, amikor is adott számú járat irányításáért egy légiforgalmi irányító felel, szektor- vagy országhatártól, földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül:

- konfliktust előrejelző eljárások validálása, ideértve a nem sztenderd körülmények vizsgálatát is (vészhelyzet, rossz időjárási körülmények, stb.);

- munkaterhelés validálása és vizsgálata;

- repülési eljárások optimalizálásának és harmonizálásának vizsgálata a lokális áramlásszervezéssel összhangban;

- különböző légi jármű-légiforgalmi irányító beosztási stratégia validálása.

A projekt teljes támogatottsága 335.000 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 135.000 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 70%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2016. november 1. – 2019. december 31.

A támogatási megállapodás aláírására 2016. november 18-án került sor.

13.348 euró előfinanszírozás megérkezett a Társaság számlájára 2016. december 22-én.

Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-03)

Célja a légiforgalmi adatszolgáltatás (ADSP) és a légiforgalmi irányítási szolgáltatás fizikai helyszínének elkülönítése, azt megteremtő technikai feltételek és közös interfészek megteremtésével foglalkozik oly módon, hogy eredményeképp az egyes, elkülönült fizikai helyszínen lévő légiforgalmi szolgáltató egységek vagy önálló légiforgalmi szolgáltatók, egységes, mintegy „azonos” légiforgalmi szolgáltatóként tűnjenek fel. A projekt a technikai megvalósításon túl kiterjed az operatív koncepció és munkavégzés vizsgálatára is, beleértve az HMI-CWP fejlesztési lehetőségeit egy időbeli és intuitív alapú munkavégzés megteremtésének lehetőségére, vizsgálja továbbá az így létrejövő interoperábilis megoldások hatékonyságra gyakorolt hatását.

A projekt teljes támogatottsága 1.275.000 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 325.000 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 70%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2016. november 1. – 2019. december 31.

A támogatási megállapodás aláírására 2016. november 18-án került sor.

35.596 euró előfinanszírozás megérkezett a Társaság számlájára 2016. december 13-án.

Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-04)

Célja a légiforgalmi adatszolgáltatás (ADSP) és a légiforgalmi irányítási szolgáltatás fizikai helyszínének elkülönítése, azt ezt megteremtő technikai feltételek és közös interfészek megteremtésével foglalkozik oly módon, hogy eredményeképp az egyes, elkülönült fizikai helyszínen lévő légiforgalmi szolgáltató egységek vagy önálló légiforgalmi szolgáltatók, egységes, mintegy „azonos” légiforgalmi szolgáltatóként tűnjenek fel. A projekt a technikai megvalósításon túl kiterjed az operatív koncepció és munkavégzés vizsgálatára is, beleértve az HMI-CWP fejlesztési lehetőségeit egy időbeli és intuitív alapú munkavégzés megteremtésének lehetőségére, vizsgálja továbbá az így létrejövő interoperábilis megoldások hatékonyságra gyakorolt hatását.

A projekt teljes támogatottsága 407.000 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 35.000 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 70%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2016. november 1. – 2019. december 31.

A támogatási megállapodás aláírására 2016. november 18-án került sor.

Virtual Centre (SESAR2020 VLD2-3)

A virtuális centrumok a munkaterheltség kiegyenlítést teszik lehetővé, hiszen célja az egyes szektorok delegálásának lehetővé tétele az Egységes Európai Égbolton belül. Így kis forgalmú helyzetekben csak néhány központban koncentrálna a munkaterheltség, ezzel optimalizálva a kihasználtságot. Továbbá az interface-ek sztenderdizálásával valamint az irányítás és a légiforgalmi adatszolgáltatás (ADSP) különválasztásával a Virtuális központ koncepció lehetővé teszi az ANSP-k számára a különböző adatforrásokból való választást, ami potenciálisan költségcsökkenést is eredményezne. A projekt felhasználva a 16-os projektben megfogalmazott megközelítést, demonstrálja a módszer előnyeit és megvalósíthatóságát.

A projekt teljes támogatottsága 1.350.000 euró, amelyből a HungaroControl tervezetten 950.000 euró támogatásban részesül.

Társfinanszírozás mértéke: 70%

A projekt kezdési és befejezési időpontja: 2020. január 1. – 2021. december 31.

3.5 Környezetvédelem

A HungaroControl Zrt. elismeri a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés fontosságát, gazdasági és társadalmi jelentőségét. Tevékenysége során kötelezettséget vállalt a természet és a környezet megóvására, a környezet állapotának javítására. Ennek erősítése érdekében 2016-ban új Környezeti Politika került megfogalmazásra.

A HungaroControl Zrt. az ISO 14031:1999 szabvány szerinti Környezeti Teljesítményértékelési rendszert (KTÉ), működtet annak érdekében, hogy a meglévő ISO 14001 szabványnak megfelelő működését továbbfejlessze.

Fejlesztéseink között környezetvédelmi célként kezeljük a környezetbarát technológiákat és az energiahatékony megoldásokat, valamint az alternatív energia megoldásokat.

Aktív szerepet vállaltunk a sűrűsödő légiforgalom következményeként megnövekedett zajproblémák kezelésében és a lakosságot érő zajterhelés csökkentése érdekében. A légiforgalmi irányítás környezetterhelő hatásainak vizsgálatára önként vállalt és végrehajtott vizsgálatot indítottunk el, mely során a szabvány indulási eljárásoktól eltérő légi járművek regisztrálása, s figyelmeztetése történik.

Társaságunk célja a szolgáltatásunk által zajjal közvetlenül érintett környező kerületek és települések zaj terheinek mérséklése, valamint tevékenységünk környezeti hatásainak és felelősségének tudatosítása. Tevékenységünk okozta környezeti terhelések csökkentésére Budapest Liszt Ferenc repülőtérre 2016-ban új, T-bar alapú szabvány műszeres érkezési eljárások bevezetését készítettük elő. Az új eljárások bevezetésével csökken az érkezések okozta zajjal érintett területek nagysága. Ugyancsak, a pilóták számára kiszámíthatóbb érkezési útvonalak elősegítik a légi járművek folyamatos süllyedését, csökkentve ezáltal az érkezések során elégetett üzemanyagot, valamint a CO²/zaj kibocsátást. 2016-ban Társaságunk továbbá tervezi a repülőtér környezetében közlekedő légiforgalom környezet szempontú mérőmódszertanának kidolgozását, amely későbbiekben elő fogja segíteni környezetteljesítmény mutatók kidolgozását.

Az érdekelt felek tekintetében a környezeti hatások elfogadását az objektív és hiteles adatszolgáltatás folyamatos kommunikációja során, hatékony partnerségi kapcsolat kiépítésével kívánjuk elérni. Működésünk során célunk a környezettudatos gondolkodás és magatartás magas szintű biztosítása, melyet a folyamatos környezeti tényezők és hatások felülvizsgálatával tudunk biztosítani.

A 2016. évi LVII. törvény alapján Társaságunk bevezette az ISO 50001 szabvány szerinti energiairányítási rendszert.

Környezetvédelmi fejlesztésekre Társaságunk nem kapott támogatást 2016. évben, és nem tervezi e jogcímen támogatás igénylését.

A környezet védelmét szolgáló eszközök kimutatását a mellékletek között a **4.7. melléklet** tartalmazza.

A keletkezett hulladékok alakulását a 4.8. mellékletben található táblázat mutatja. A 2015. évi hulladék mennyiséghez képest lényeges változás nincs, némi csökkenés tapasztalható. A veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok nyitó- és zárókészletének mennyiségi és értékadatait a **4.8. melléklet** tartalmazza.

A Társaság tevékenységéhez kapcsolódóan környezetkárosításból vagy szennyezésből fakadó kötelezettsége nem keletkezett. A Társaság által minden előírás szerinti környezetvédelmi

termékdíj, valamint környezetterhelési díj és egyéb környezetvédelemmel összefüggő díj megfizetésre került.

A környezetvédelemmel kapcsolatos egyéb kötelezettségek összegét a **4.9. melléklet** tartalmazza. A kötelezettségek között ki nem mutatott környezetvédelmi, helyreállítási költsége a Társaságnak nem volt.

3.6 Kutatás-fejlesztés támogatása

A CRDS (Centre of Research Development and Simulation), a HungaroControl kutatás-fejlesztési központja, Közép-Európa legnagyobb légtérszimulációs létesítményét működteti. Hasonló nagy kapacitású és fejlettségű szimulációs központ Európában csupán az EUROCONTROL égisze alatt működik, Párizs mellett.

A CRDS szimulációkat, tréningeket, valamint igény szerint tanácsadási tevékenységet végez légiforgalmi irányító szervezetek, funkcionális légtérblokkok (FAB-ok) és egyéb érdekelt felek számára.

A CRDS-ben a legmodernebb technológiák segítségével végezhetőek el azok a szimulációk, amelyek nélkülözhetetlenek a légtérstruktúra és a légiforgalmi irányítás fejlesztéséhez, a „papíron” kidolgozott és elméletileg biztonságos navigációs eljárások, légtérmódosítások validálásához, új eszközök kidolgozásához, valamint a légiforgalmi irányítók folyamatos továbbképzéséhez.

Budapest, 2017. április 19.

Vezérigazgató

IV. Mellékletek

4.1 Cashflow kimutatás

2016. üzleti év		adatok eFt-ban	
	A tétel megnevezése	Előző év	Tárgyév
	b	c	d
I.	Szokásos tevékenységből származó pénzeszköz-változás	6 704 708	11 099 524
1	Adózás előtti eredmény ±	5 601 802	4 206 054
2	Elszámolt amortizáció +	3 209 544	4 144 984
3	Elszámolt értékvesztés és visszairás ±	66 977	80 017
4	Céltartalék képzés és felhasználás különbözete ±	-481 969	-917 017
5	Befektetett eszközök értékesítésének eredménye ±	-39	-5 821
6	Szállítói kötelezettség változása ±	-21 903	-64 727
7	Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása ±	-1 015 038	-527 416
8	Passzív időbeli elhatárolások változása ±	2 786 533	3 485 623
9	Vevőkövetelés változása ±	859 212	-337 581
10	Forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása ±	-2 686 506	2 827 833
11	Aktív időbeli elhatárolások változása ±	-195 911	494 480
12	Fizetett, fizetendő adó (nyereség után) -	-1 417 994	-1 286 905
13	Fizetett, fizetendő osztalék, részesedés -	0	-1 000 000
II.	Befektetési tevékenységből származó pénzeszköz-változás	-10 940 331	-11 050 633
14	Befektetett eszközök beszerzése -	-10 940 395	-11 051 225
15	Befektetett eszközök eladása +	64	592
16	Kapott osztalék, részesedés +	0	0
III.	Pénzügyi műveletekből származó pénzeszköz-változás	-135 701	-880 355
17	Részvénykibocsátás, tőkebevonás bevétele +	0	0
18	Kötvény, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kibocsátásának bevétele +	0	0
19	Hitel és kölcsön felvétele +	0	0
20	Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek törlesztése, megszüntetése, beváltása +	223	67
22	Véglegesen kapott pénzeszköz +	962 637	731 289
23	Részvénybevonás, tőke kivonás (tőkezállítás) -	0	0
24	Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír visszafizetése -	0	0
25	Hitel és kölcsön törlesztése, visszafizetése -	0	0
26	Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek -	0	-8 895
27	Véglegesen átadott pénzeszköz -	-869 483	-1 255 293
28	Alapítókkal szembeni, illetve egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek változása ±	-229 078	-347 523
IV.	Pénzeszközök változása (±I±II±III. sorok) ±	-4 371 324	-831 464

4.2 Immateriális javak állományváltozása

2016. év

eFt-ban

MEGNEVEZÉS	VAGYONÉRTÉKŰ JOGOK			SZELLEMI TERMÉK			ALAPÍTÁS ÁTSZERVEZÉS	IMMATERIÁLIS JAVAK ÖSSZESEN
	Használatba vett	Használatba nem vett	Összesen	Használatba vett	Használatba nem vett	Összesen		
NYITÓ BRUTTÓ É.	12 588 137	1 826 816	14 414 953	9 481 494	2 171	9 483 665	0	23 898 618
Vásárlás	0	860 612	860 612	0	8 553	8 553	0	869 165
Aktiválás	2 563 380	0	2 563 380	9 700	0	9 700	0	2 573 080
Előállítás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	90	90	0	0	0	0	90
Leltártöbblet	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb növekedés	1	0	1	0	0	0	0	1
Növekedés összesen	2 563 381	860 702	3 424 083	9 700	8 553	18 253	0	3 442 336
Selejtezés	22 924	0	22 924	62 200	50	62 250	0	85 174
Eladás	4	0	4	0	0	0	0	4
Leltárhány	225	0	225	82	0	82	0	307
Egyéb csökkenés	1 667	0	1 667	0	0	0	0	1 667
Tértítés nélküli átadás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0
Aktivált érték	0	2 563 381	2 563 381	0	9 700	9 700	0	2 573 081
Csökkenés összesen	24 820	2 563 381	2 588 201	62 282	9 750	72 032	0	2 660 233
ZÁRÓ BRUTTÓ É.	15 126 698	124 137	15 250 835	9 428 912	974	9 429 886	0	24 680 721
Nyitó é.cs.	5 618 445	0	5 618 445	9 394 946	0	9 394 946	0	15 013 391
Tervszerinti növekedés	2 006 307	0	2 006 307	34 393	0	34 393	0	2 040 700
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0
Tervszerinti csökkenés selejtezés miatt	22 924	0	22 924	62 200	0	62 200	0	85 124
Tervszerinti csökkenés értékesítés miatt	4	0	4	0	0	0	0	4
Tervszerinti csökkenés leltárhány miatt	225	0	225	82	0	82	0	307
Tervszerinti csökkenés egyéb csökkenés miatt	1 667	0	1 667	0	0	0	0	1 667
Tervszerinti csökkenés térítés nélküli átadás miatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Tervenfelüli növekedés	0	0	0	0	50	50	0	50
Tervenfelüli csökkenés	0	0	0	0	50	50	0	50
Záró é. cs.	7 599 932	0	7 599 932	9 367 057	0	9 367 057	0	16 966 989
NYITÓ NETTÓ É.	6 969 692	1 826 816	8 796 508	86 548	2 171	88 719	0	8 885 227
ZÁRÓ NETTÓ É.	7 526 766	124 137	7 650 903	61 855	974	62 829	0	7 713 732

4.3 Tárgyi eszközök állomány változása

2016. év

e Ft-ban

MEGNEVEZÉS	INGATLANOK			MŰSZAKI BERENDEZÉS	EGYÉB BERENDEZÉS	BEFEJEZETLEN BERUHÁZÁS	BERUHÁZÁSRA ADOTT ELŐLEGEK	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÖSSZESEN
	Saját ingatlanok	Vagyonkezelésbe átvett ingatlanok	Összesen					
NYITÓ BRUTTÓ É.	4 916 673	6 445 178	11 361 851	10 275 829	3 777 762	2 315 962	0	27 731 404
Vásárlás	0	0	0	0	0	2 483 601	28 387	2 511 988
Aktiválás	244 396	70 646	315 042	2 924 994	931 794	0	0	4 171 830
Előállítás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0
Leltártöbblet	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb növekedés	0	0	0	0	204	0	0	204
Növekedés összesen	244 396	70 646	315 042	2 924 994	931 998	2 483 601	28 387	6 684 022
Értékesítés	0	0	0	1 581	6 646	0	0	8 227
Készletre való átsorolás	0	0	0		0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0		0	90	0	90
Selejtezés, Bontás	9 700	7 000	16 700	251 827	51 674	11 891	0	332 092
Térítés nélküli átadás	0	0	0	10 065	18 531	0	0	28 596
Leltárhány	0	0	0	15 204	26 427	0	0	41 631
Egyéb csökkenés	0	0	0	0	12	3 843	28 387	32 242
Aktiválás	0	0	0	0	0	4 172 034	0	4 172 034
Csökkenés összesen	9 700	7 000	16 700	278 677	103 290	4 187 858	28 387	4 614 912
ZÁRÓ BRUTTÓ É.	5 151 369	6 508 824	11 660 193	12 922 146	4 606 470	611 705	0	29 800 514
Nyitó é.cs.	635 205	2 316 185	2 951 390	5 994 097	2 232 806	3 843	0	11 182 136
Terven felüli écs egyéb csökkenése	0	0	0	0	0	3 843		3 843
Tervszerinti écs növekedés	203 361	294 466	497 827	1 059 006	547 451	0	0	2 104 284
Tervszerinti écs csökkenés értékesítés miatt	0	0	0	1 581	6 623	0	0	8 204
Tervszerinti écs csökkenés készletre átsorolás miatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Tervszerinti écs csökkenés selejtezés miatt	1 110	6 484	7 594	249 136	51 478	0	0	308 208
Tervszerinti écs csökkenés térítés nélküli átadás miatt	0	0	0	10 064	18 531	0	0	28 595
Tervszerinti écs csökkenés leltárhány miatt	0	0	0	15 193	24 426	0	0	39 619
Tervszerinti écs csökkenés egyéb csökkenés miatt	0	0	0	0	12	0	0	12
Tervenfelüli écs növekedés	8 590	5 009	13 599	3 439	2 221	11 891	0	31 150
Tervenfelüli écs csökkenés	8 590	5 009	13 599	3 439	2 221	11 891	0	31 150
Záró é. cs.	837 456	2 604 167	3 441 623	6 777 129	2 679 187	0	0	12 897 939
NYITÓ NETTÓ É.	4 281 468	4 128 993	8 410 461	4 281 732	1 544 956	2 312 119	0	16 549 268
ZÁRÓ NETTÓ É.	4 313 913	3 904 657	8 218 570	6 145 017	1 927 283	611 705	0	16 902 575

4.4 Légitforgalmi irányítási szolgáltatások Árbevétele – földrajzi megbontásban

Átrepülő forgalom - Útvonalirányítási Díjbevétele

adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2016. értékesítés árbevétele	2016. értékesítés %
1	Törökország	4 372 297	15,99%
2	Egyesült Arab Emírátságok	3 532 321	12,92%
3	Németország	2 848 556	10,42%
4	Egyesült Királyság	1 731 049	6,33%
5	Magyarország	1 480 787	5,42%
6	Qatar	1 240 764	4,54%
7	Ausztria	1 090 536	3,99%
8	Oroszország	680 158	2,49%
9	Hollandia	621 981	2,27%
10	Románia	615 395	2,25%
11	Írország	577 160	2,11%
12	Szingapúr	536 210	1,96%
13	Svájc	514 922	1,88%
14	India	420 115	1,54%
15	Franciaország	418 453	1,53%
16	Amerikai Egyesült Államok	395 169	1,45%
17	Izrael	344 029	1,26%
18	Cseh Köztársaság	340 094	1,24%
19	Szerbia	325 135	1,19%
20	Thaiföld	286 946	1,05%
21	Svédország	278 137	1,02%
22	Bulgária	272 103	1,00%
23	Lengyelország	268 473	0,98%
24	Omán	247 932	0,91%
25	Ukrajna	219 517	0,80%
	Egyéb országok	3 687 114	13,46%
	Átrepülő forgalom - Útvonalirányítási Díjbevétele	27 345 353	100,00%

Közelkörzet - Terminálirányítás Díjbevétele

adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2016. értékesítés árbevétele	2016. értékesítés %
1	Magyarország	1 266 088	23,74%
2	Németország	773 188	14,50%
3	Írország	686 534	12,87%
4	Egyesült Királyság	355 925	6,67%
5	Törökország	217 331	4,08%
6	Hollandia	190 411	3,57%
7	Svájc	170 849	3,20%
8	Franciaország	169 673	3,18%
9	Norvégia	149 891	2,81%
10	Belgium	128 528	2,41%
11	Egyesült Arab Emírátsok	118 269	2,22%
12	Oroszország	91 889	1,72%
13	Lengyelország	89 351	1,68%
14	Ausztria	87 968	1,65%
15	Qatar	81 661	1,53%
16	Amerikai Egyesült Államok	80 485	1,51%
17	Finnország	78 598	1,47%
18	Cseh Köztársaság	71 169	1,33%
19	Izrael	66 959	1,26%
20	Luxemburg	62 851	1,18%
21	Olaszország	58 151	1,09%
22	Kína	49 971	0,94%
23	Románia	36 130	0,68%
24	Görögország	31 061	0,58%
25	Spanyolország	30 485	0,57%
	Egyéb országok	189 067	3,56%
	Közelkörzet - Terminálirányítás Díjbevétele	5 332 483	100,00%

Koszovó felett átrepülő forgalom Díjbevétele

adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2016. értékesítés árbevétele	2016. értékesítés %
1	Törökország	284 748	21,23%
2	Németország	143 189	10,67%
3	Egyesült Királyság	134 899	10,06%
4	Egyesült Arab Emírátsok	61 050	4,55%
5	Magyarország	59 713	4,45%
6	Ausztria	48 183	3,59%
7	Izrael	44 086	3,29%
8	Írország	38 729	2,89%
9	Hollandia	38 115	2,84%
10	Görögország	37 195	2,77%
11	Szerbia	35 937	2,68%
12	Qatar	29 394	2,19%
13	Svájc	28 476	2,12%
14	Franciaország	25 310	1,89%
15	Cseh Köztársaság	24 377	1,82%
16	Egyiptom	22 891	1,71%
17	Svédország	21 519	1,60%
18	Oroszország	21 054	1,57%
19	Olaszország	20 314	1,51%
20	Bulgária	19 156	1,43%
21	Lengyelország	16 613	1,24%
22	Románia	14 981	1,12%
23	Dánia	14 393	1,07%
24	Belgium	14 205	1,06%
25	Libanon	14 184	1,06%
	Egyéb országok	128 814	9,59%
	Koszovó felett átrepülő forgalom Díjbevétele	1 341 525	100,00%

4.5 Importbeszerzések

2016. Év

adatok ezer Ft-ban

Ország	2016. Termékbeszerzés	2016. Szolgáltatás beszerzés
Belgium	11 511	1 383 512
Franciaország	109 390	280 853
Ausztria	148 261	88 625
Szlovákia	1 601	85 367
Olaszország	231 798	76 099
Németország	1 818	72 937
Hollandia	101	54 155
Szlovénia	47	50 864
Finnország	111 852	47 937
Egyesült Királyság	380	46 403
Egyéb országok	7 004	41 787
EU országok összesen	623 763	2 228 539
Norvégia	503 896	268 793
Szerbia	11 582	187 045
Macedónia	-	68 086
Koszovó	-	54 542
Egyéb országok	632	117 431
NON-EU országok összesen	516 110	695 897
Importbeszerzések	1 139 873	2 924 436

4.6 Társasági adóalap módosító tételek

2016. év

adatok eFt-ban

Megnevezés	Összeg
Társasági adóalapot növelő tételek összesen:	9 518 072
A várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett céltartalék, céltartalékot növelő összeg	1 619 113
A számviteli törvény szerint az adóévben terv szerinti értékcsökkenési leírásként és terven felüli értékcsökkenésként elszámolt összeg, kivezetett eszközök könyv szerinti értéke	4 172 393
Nem a vállalkozási, bevételszerző tevékenységgel kapcsolatos költségek, ráfordítások összege	9 367
Jogerős határozatban megállapított bírság, az Art. és Tb-törvények szerinti jogkövetkezmények ráfordításként elszámolt összege az önellenőrzéshez kapcsolódó kivételével	135
Az adóévben követelésre elszámolt értékvesztés összege	57 847
Az adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított, adóévi költségként, ráfordításként, vagy adóévi nettó árbevétel, bevétel, aktivált saját teljesítmény csökkentéseként elszámolt összeg	64 071
Egyéb növelő jogcímek (EC elszámolás tárgyévi bevételi többlete a következő évben elszámolandó az adóspirál kikerülése érdekében, a tárgyévben így többletadó befizetésével)	3 595 146
Társasági adóalapot csökkentő tételek összesen:	5 887 446
A várható kötelezettségekre és a jövőbeni kötelezettségekre képzett céltartalék felhasználása következtében az adóévben bevételként elszámolt összeg	2 536 130
Az adótörvény szerint figyelembe vett értékcsökkenési leírás összege, kivezetett eszközök számított nyilvántartási értéke	3 138 642
Behajthatatlanná vált követelés leírásakor a korábbi adóévekben adóalap növelő tételként elszámolt értékvesztés összege, valamint a követelés átruházásakor, kiegyenlítésekor, beszámításakor elszámolható összeg, az adóévben visszaírt értékvesztés	65 687
A kapott jogdíj bevételként elszámolt összegének a fele, de legfeljebb az adózás előtti eredmény 50 százaléka	133
Az adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított adóévi bevételként, vagy aktivált saját teljesítmény növeléseként, vagy adóévi költség, ráfordítás csökkentéseként elszámolt összeg	67 244
Az adott adomány, támogatás igazolt összege	79 610

4.7 Környezet védelmét közvetlenül szolgáló immateriális javak és tárgyi eszközök

A Szt. 94. § (1) A környezet védelmét közvetlenül szolgáló tárgyi eszközök - 92. § (1) bekezdése szerint - részletezett adatai

adatok eFt-ban

Telephely	Eszköz azonosító	Megnevezés	Aktiválási dátum	Bruttó érték 2015.12.31	Halmozott értékcsökkenés 2015.12.31	Nettó érték 2015.12.31	2016 évi bruttó érték változás (+) növekedés (-) csökkenés	2016. évi értékcsökkenési érték változás (+) növekedés (-) csökkenés	Bruttó érték 2016.12.31	Halmozott értékcsökkenés 2016.12.31	Nettó érték 2016.12.31
KRAD	38037	Kőrishgyi radarállomás napkollektoros rendszer	2012.06.11	9 932	2 811	7 121	0	791	9 932	3 602	6 330
PRAD	38069	Püspökladányi radarállomás napkollektoros rendszer	2012.07.12	9 371	2 607	6 764	0	751	9 371	3 358	6 013
PRAD	21203	Püspökladányi radarállomás hulladéktároló	2012.03.19	3 411	258	3 153	0	68	3 411	326	3 085
LHBP	30259	ANS 3 új hulladéktároló kialakítása	2012.08.21	Az ANS 3 épület részét képezi, nincs önálló értéke.							
LHBP	30259	ANS 3 esővíz visszaforgató rendszer kialakítása									
LHBP	30259	ANS 3 klimatechnika kialakítása									
LHBP	30259	ANS 3 napkollektoros rendszer kialakítása									
LHBP	30631	ANS3 épület Légtechnika-légkezelő	2012.08.21	42 449	14 278	28 171	0	2 614	42 449	16 892	25 557
LHBP	36862	Forgó utca csapadékvíz szikkasztó kutak	2013.12.12	1 633	134	1 499	0	65	1 633	199	1 434
LHBP	38448	Monitoring kút	2014.11.10	513	59	454	0	51	513	110	403
LHBP	37395	Veszélyes hulladéktároló Kőrishgy	2014.02.18	4 299	161	4 138	0	86	4 299	247	4 052

(LHBP= HC Székház, KRAD = Kőrishgyi radarállomás, PRAD= Püspökladányi radarállomás)

4.8 A veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok mennyiségi és értékadatai

Telephely	Azonosító kód	Hulladék megnevezése	2015-ben átadott mennyiség (kg)	2016. Nyitó-készlet (kg)	2016-ban átadott mennyiség (kg)	2016. Záró-készlet (kg)
LHBP	08 03 17*	Veszélyes anyagokat tartalmazó, hulladékká vált toner	112	0	167	0
LHBP	08 03 18	Nem veszélyes toner	44	0	0	0
LHBP	13 02 05*	Fáradt olaj	0	0	37	0
LHBP	15 01 01	Papír és karton csomagolási hulladékok	3 240	0	4 466	0
LHBP	15 01 02	Műanyag csomagolási hulladékok	416	0	821	0
LHBP	15 01 03	Fa csomagolási hulladék	480	0	158	0
LHBP	15 01 06	Kevert csomagolási hulladék	239	0	0	0
LHBP	15 01 10*	Szennyezett csomagolási hulladék	349	0	52	0
LHBP	16 01 17	Vas és acél	3 460	0	0	0
LHBP	16 02 09*	Veszélyes anyagokat tartalmazó használatból kivont berendezések, amelyek különböznek a 16 02 09-től 16 02 12-ig felsorolt tételektől	80	0	0	0
LHBP	16 02 13*	Veszélyes anyagokat tartalmazó használatból kivont berendezések, amelyek különböznek a 16 02 09-től 16 02 12-ig felsorolt tételektől	880	0	0	0
LHBP	16 02 14	Kiselejteztetett berendezés, amely különbözik a 16 02 09-től és a 16 02 13-tól	334	0	0	0
LHBP	16 06 01*	Ólomakkumulátorok	320	0	228	0
LHBP	16 10 02	Vizes folyékony hulladékok, amelyek különböznek a 16 10 01-től	16 000	0	0	0
LHBP	18 01 03*	Egyéb hulladékok, amelyek gyűjtése és ártalmatlanítása speciális követelményekhez kötött a fertőzések elkerülése érdekében	32	0	25	0
LHBP	19 08 09	Olaj- víz elválasztásból származó, étolajból és zsírból eredő zsír-olaj keverék	0	0	2 620	
LHBP	20 01 01	Papír és karton	4 235	0	3 465	0
LHBP	20 01 21	Fénycsövek és egyéb higanytartalmú hulladékok	47	0	0	0
LHBP	20 01 33*	Elemek, akkumulátorok	163	0	200	0
LHBP	20 01 35*	Veszélyes anyagokat tartalmazó, kiselejteztetett elektromos és elektronikus berendezések, amelyek különböznek a 20 01 21 és 20 01 23 kódszámú hulladékoktól	2 568	0	1 073	0
LHBP	20 01 36	Kiselejteztetett elektromos és elektronikus berendezések, amelyek különböznek a 20 01 21-től, a 20 01 23-tól és a 20 01 35-től	4 049	0	3 813	0
LHBP	20 01 39	Műanyag hulladék	0	0	210	0
LHBP	20 01 40	Fémek	952	0	650	0
LHBP	20 03 07	Lomhulladék	9 366	0	5 060	0
PRAD	05 01 03*	Tartályfenék iszap	0	0	380	0
		Összesen	47 366	0	23 425	0

* A veszélyes hulladékok azonosító kódja csillaggal került megjelölésre
(LHBP= HC Székház, KRAD = Kőrishegy radarállomás, PRAD= Püspökladányi radarállomás)

adatok eFt-ban

Hulladék típusok	2015. év	2016. év
Nem veszélyes hulladék	12 737	11 413
Veszélyes hulladék	796	45
Összesen	13 533	11 458

A veszélyes hulladékok felhasználása az évközi mozgásokból származik. A Társaság a telephelyeken a veszélyes hulladékokat a jogszabályoknak megfelelően az arra kijelölt helyen tárolja, szállításáról, ártalmatlanításáról megfelelően gondoskodik.

4.9 Egyéb környezetvédelmi kötelezettségek

adatok eFt-ban

Egyéb környezetvédelmi kötelezettségek	2015. év	2016. év
Kőrishgyi vízkészlet járulék	16	0
Püspökladányi vízkészlet járulék	20	0
Környezetvédelmi termékdíj	463	170
Környezetterhelési díj	60	68
Környezetvédelmi vizsgálatok	18	18
Légszennyezés mérés	145	90
Szennyvízvizsgálat	0	243
Talajvizsgálatok	0	884

4.10 Szakmai rövidítések magyarázata

Szakmai rövidítések, kifejezések magyarázata angolul			
En-route	Route Charge <i>Útvonalirányítás</i>	ICAO	International Civil Aviation Organisation <i>Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet</i>
TNC	Terminal Navigation Charge <i>Terminálirányítási Díj</i>	IFRS	International Financial Reporting Standards <i>Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok</i>
AFIS	Aerodrome Flight Information Service <i>Repülőtéri Repüléstájékoztató Szolgálat</i>	KFOR	Kosovo Force <i>Kosovói Nemzetközi Biztonsági Erő</i>
AIP	Aeronautical Information Publication <i>Légiforgalmi Tájékoztató Kiadvány</i>	MtM	Mark-to-Market <i>Nyitott pozíció aktuális piaci értéke</i>
AIS	Aeronautical Information Service <i>Légiforgalmi Tájékoztató Szolgálat</i>	MATIAS	Magyar Automated and Integrated ATC System <i>Magyar automatizált és integrált légiforgalmi rendszer</i>
ANS	Air Navigation Services <i>Légiforgalmi Szolgálatok</i>	NOTAM	Notice to Airmen <i>Közlemény Légiközlekedési Szakembereknek</i>
ACC	Area Control Center <i>Távolsági Irányítás</i>	PRB	Performance Review Body <i>Teljesítmény-felülvizsgáló Szerv</i>
APP	Approach <i>Közel-körzeti irányítás</i>	SESAR	Single European Sky ATM Research <i>Egységes Európai Égbolt Légiforgalmi Irányítási Kutató Program</i>
ATM	Air Traffic Management <i>Légiforgalmi Irányítás</i>	SU	Service Unit <i>Szolgáltatási Egység</i>
ATC	Air Traffic Control <i>Légiforgalmi Irányítás</i>	TA Radar	Terminal Approach Radar <i>Közel-körzeti Légtérellenőrző Radar</i>
CANSO	Civil Air Navigation Services Organisation <i>Polgári Légiforgalmi Szolgáltatók Szervezete</i>	TEN-T	Trans-European Transport Network <i>Transzeurópai Közlekedési Hálózat</i>
CEATS	Central European Air Traffic Services <i>Közép-Európai Légiforgalmi Szolgálatok</i>	TEN-T EERP	TEN-T European Economic Recovery Plan <i>TEN-T Európai Gazdaságélénkítő Terv</i>
CPDLC	Controller-Pilot Data-Link Communication <i>Légiforgalmi irányító és pilóta közötti adatkapcsolati kommunikációs mód</i>	TWR	Tower <i>Irányító Torony</i>
CRCO	Central Route Charges Office <i>Központi Útvonaldíj Iroda</i>	VCS	Voice Communications System <i>Beszédüzemű Kommunikációs Rendszer</i>
CRDS	Center of Research, Development and Simulation <i>Kutatási, Fejlesztési és Szimulációs Központ</i>	ÁFA	Value Added Tax <i>Általános forgalmi adó</i>
EC	European Commission <i>Európai Bizottság</i>	GKM	Ministry for Economics and Transport <i>Gazdasági és Közlekedési Minisztérium</i>
EU	European Union <i>Európai Unió</i>	NFM	National Development Ministry <i>Nemzeti Fejlesztési Minisztérium</i>
EUROCONTROL	European Organisation for the Safety of Air Navigation <i>Európai Szervezet a Légiközlekedés Biztonságáért</i>	KBT	Public Procurement Council <i>Közbeszerzések Tanácsa</i>
FAB	Functional Airspace Block <i>Funkcionális Légtérblokk</i>	KVI	Treasury Property Directorate <i>Kincstári Vagyoni Igazgatóság</i>
FAB CE	FAB Central Europe <i>Közép-Európai Funkcionális Légtérblokk</i>	MNV Zrt.	Hungarian National Property Management Ltd. <i>Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt.</i>
FIR	Flight Information Region <i>Repüléstájékoztató Körzet</i>	MKVK	Hungarian Chamber of Auditors <i>Magyar Könyvvizsgálói Kamara</i>
FMTP	Flight Message Transfer Protocol <i>Járat információ átviteli protokoll</i>	NAV	National Tax and Customs Office <i>Nemzeti Adó- és Vámhivatal</i>
FRA	Free Route Airspace <i>Szabad Útvonalú Légtér</i>	TÉR	Performance Evaluation System <i>Teljesítmény Értékelési Rendszer</i>